

SERBAREA DE LA PUTNA - 150. CONTINUITATEA UNUI IDEAL

Putna, 2021

Această lucrare este tipărită cu sprijinul Consiliului Județean Suceava, în cadrul Acordului de asociere între Județul Suceava, prin Consiliul Județean Suceava, Muzeul Național al Bucovinei, Centrul Cultural „Bucovina”, Biblioteca Bucovinei „I.G. Sbiera”, Comuna Putna, prin Consiliul local al Comunei Putna, și Mănăstirea Putna din cadrul Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, pentru organizarea și desfășurarea activităților de aniversare a 150 de ani de la *Serbarea de la Putna*.

Albumul s-a realizat în cadrul Mănăstirii Putna și a fost coordonat de arhimandritul Melchisedec Velnic, starețul mănăstirii și Exarh al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților. Textele care redau cronologia evenimentelor sunt realizate de protosinghelul Dosoftei Dijmărescu, Exarh cultural, pe baza articolelor despre *Serbare*

publicate pe site-ul basilica.ro de Ștefana Totorcea, redactor în cadrul Agenției de știri „Basilica” a Patriarhiei Române, și pe site-ul arhiepiscopiasucevei.ro de Irina Ursachi, fotoreporter în cadrul Departamentului Media al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, și a materialelor folosite de organizatori și de participanții la *Serbare*.

Fotografiile sunt realizate de ierom. Timotei Tiron, de Irina Ursachi și de participanți la *Serbare*.

Layout: monah Iachint Sabău, protos. Anania Vatamanu, monah Ambrozie Gavrilă

Preluare imagini: monah Iachint Sabău, monah Mardarie Marinciu

© Centrul de Cercetare și Documentare „Ștefan cel Mare”, Mănăstirea Putna, 2021

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Serbarea de la Putna - 150 : continuitatea unui ideal : Putna, 2021 /
apare cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Calinic, Arhiepiscop
al Sucevei și Rădăuților. - Putna : Editura Mitropolit Iacov Putneanul, 2021
ISBN 978-606-8962-20-7

SERBAREA DE LA PUTNA - 150. CONTINUITATEA UNUI IDEAL

Putna, 2021

Apare cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte CALINIC,
Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților

Editura Mitropolit Iacov Putneanul
2021

1871-2021 – Punte între dorința de unitate națională și idealul împlinit! –

Înaltpreasfințitul Părinte Calinic, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților

1. 1871 constituie *anul-punte* între dorința de unitate națională a unui popor cu aceleași forme de viață socială, spirituală, culturală, economică, cu aceleași obiceiuri și aceeași religie, conștient de latinitatea limbii pe care o vorbește, și începutul împlinirii acestui ideal.

2. Mircea cel Bătrân (1386–1418) – dincolo de faptul că edificiul numit România s-a construit încă de la începutul mileniului al II-lea al erei creștine prin efortul unor elite conștiente și responsabile – este primul voievod al Țării Românești care își exprimă dorința de unitate, așa cum reiese dintr-un document din 1406, în care menționa: „Io Mircea mare voievod și domn din mila lui Dumnezeu și cu darul lui Dumnezeu, stăpânind și domnind peste toată Țara Ungrovlahiei și a părților de peste munți, încă și către părțile tătărăști și Amlașului și Făgărașului herțeg și domnitor al Banatului Severinului și pe amândouă părțile pe toată Podunavia, încă până la marea cea mare și stăpânitor al cetății Dârstorului”.

3. Iancu de Hunedoara (1441–1456), fiul lui Voicu, un cneaz român din Țara Hațegului, continuă politica și strategia diplomatică a

lui Mircea cel Bătrân, fiind considerat *speranța creștinilor* de a-i opri pe otomani să avanseze spre centrul Europei.

4. Vlad Țepeș (1456–1462), contemporan cu Iancu de Hunedoara, Matei Corvin și Ștefan cel Mare, este reținut de anele istoriei pentru fermitatea și curajul cu care a apărat independența Țării Românești împotriva otomanilor.

5. Ștefan cel Mare și Sfânt (1457–1504), pe care Papa Sixt al IV-lea l-a numit *Athletul lui Hristos*, este domnul care a încercat unirea tuturor teritoriilor românești. Potrivit unor documente, la începutul anului 1489, papa Inocențiu al VIII-lea i-ar fi acordat lui Ștefan cel Mare titlul de *Re de Dacia (Regele Daciei)*, recunoscut tacit de capetele încoronate ale Europei, inclusiv de către împăratul Frederic al III-lea.

6. La finele domniei lui Petru Rareș (1527–1538; 1541–1546), o comisie austriacă de investigație consemnează posibilitatea unirii Maramureșului cu Moldova, „fiindcă cea mai mare parte dintre locuitorii comitatului Maramureș sunt români și deoarece se potrivesc cu moldovenii la limbă, la religie și la obiceiuri”.

7. Mihai Viteazul (1593–1601), numit de cei din Balcani *Steaua lor*

răsăriteană, reprezintă simbolul dorinței de independență și unitate a românilor. El este cel care, în mai 1600, a reușit pentru prima dată în istoria românilor *unirea Țării Românești, a Ardealului și a Moldovei*, unire care, din păcate, nu a fost acceptată de marile puteri: Sfântul Imperiu Roman, Uniunea statală polono-lituaniană, Imperiul Otoman. Acestea, cu complicitatea împăratului Rudolf al II-lea și a generalului Gheorghe Basta, au organizat la 8 august 1601 decapitarea voievodului român pe Câmpia Turzii și, astfel, unirea abia încropită s-a destrămat. La Mănăstirea Dealu, pe lespede mormântului său stă scris *in memoriam*: „Aici zace cinstitul și răposatul capu al creștinului Mihail, Mare Voievod, ce au fost domn al Munteniei, Ardealului și Moldovei.”

8. Tudor Vladimirescu, conducătorul mișcării revoluționare din 1821, formulează necesitatea unirii „ca unii ce suntem de un neam și o lege, ca împreună să câștigăm dreptul acestor Principate”.

9. Paisprezece ani mai târziu, în 1835, la Paris, Ion Ghica, Costache Negri, Cezar Bolliac, Vasile Alecsandri și alții pun bazele *Cercului moldo-muntean* al Revoluționarilor, al cărui „scop final era constituirea unui stat unitar și independent care să cuprindă toate teritoriile locuite de români”.

10. Ideea de unitate națională constituie unul dintre obiectivele centrale ale *Revoluției de la 1848*, despre care Nicolae Bălcescu spunea: „Unitatea națională fu visarea iubită a voievozilor noștri cei viteji, a tuturor bărbaților noștri cei mari, care întrupară în sine individualitatea și cugetarea poporului pentru a o manifesta lumii. Pentru dânsa ei trăiră, munciră, suferiră și muriră. Pentru dânsa Mircea cel Bătrân și Ștefan cel Mare se luptară toată viața lor îndelungată și traseră asupra-le năvălirea îngrijorătoare a turcilor, pentru dânsa Mihai cel Viteaz cade ucis pe Câmpia Turzii, pentru dânsa Șerban Cantacuzino bea otravă, pentru dânsa Horea moarte cumplită pe roată suferi.”

11. Deși în 1856, la *Congresul de Pace de la Paris*, au fost luate câteva decizii care au influențat hotărâtor demersul de unire al românilor,

adunările *ad-hoc*, constituite în 1857 pentru consultarea dorinței de unire a locuitorilor din Principate, au reliefat și demonstrat marilor puteri dorința de unire, cerând acestora „unirea Principatelor într-un singur stat cu numele de România”. La această doleanță marile puteri au răspuns în 1858, hotărând în cadrul *Convenției de la Paris* constituirea *Principatelor Unite ale Moldovei și Valahiei*, fiecare cu domnul lui, de neam român, cu adunare legislativă și propria capitală.

12. Dubla alegere a domnitorului Alexandru Ioan Cuza, la 5 ianuarie 1859 în Moldova și la 24 ianuarie 1859 în Muntenia, a constituit în acest an de grație elementul esențial al realizării Unirii Principatelor, despre care Mihail Kogălniceanu, într-un discurs în Parlament, menționa: „Unirea este actul energic al întregii națiuni române, e marea noastră cucerire”.

13. Alexandru Ioan Cuza a inițiat un important program de reforme și a introdus în actele oficiale denumirea de *România*; tot de numele lui se leagă instituirea drapelului național și a stemei comune, stabilirea capitalei la București, organizarea armatei naționale, decretarea zilei de 24 ianuarie ca sărbătoare națională și, mai puțin plăcut, secularizarea averilor mănăstirești.

14. Însă nu trebuie uitat faptul că Unirea Principatelor Române de la 1859, numită *Unirea cea mică*, a fost susținută de numeroși reprezentanți ai Bisericii prin ierarhii ei și prin cei mai luminați preoți și monahi, prin egumeni, protopopi, profesori de teologie și teologi.

15. Printre cei mai de seamă susținători ai Unirii s-au numărat, alături de mitropolitul Nifon Rusailă al Ungrovlahiei și mitropolitul Sofronie Miclescu al Moldovei, arhimandritul Melchisedec Ștefănescu, membru în Divanul *Ad-Hoc*, și arhimandritul Neofit Scriban, care a scris două dintre cele mai importante texte unioniste: *Foloasele Unirii Principatelor și Unirea și neunirea Principatelor*.

16. În februarie 1866, după înlăturarea lui Alexandru Ioan Cuza, Parlamentul proclamă ca principe pe Carol de Hohenzollern-Sigmaringen, care din anul 1881 își ia titlatura de Regele Carol I,

considerat a fi „părintele” primei *Constituții* (1866), adoptată în primele luni de domnie, în care se menționează pregnant numele statului – *România*.

17. Domnia lui Carol I (1866–1914), care a durat 48 ani, fiind cea mai lungă domnie din istoria țării noastre, contribuie direct la cucerirea *Independenței de Stat* (1877–1878), independență care a fost a tuturor românilor, din toate provinciile românești, inclusiv din Bucovina, căci, la acea vreme, Monarhia Habsburg „înlocuise jugul de lemn otoman cu jugul de fier austriac”.

18. Dorința de unitate a fost cerută și de junimea academică română care studia la universitățile din străinătate, cu precădere la cele din Imperiul Austriac, într-un glas cu junimea academică de la universitățile din Iași, București, Cluj și Oradea; amândouă, în 1871, s-au întrunit sub cupola Mănăstirii Putna, „în memoria lui Ștefan cel Mare” și sub protecția Maicii Domnului, unde în semn de biruință Ciprian Porumbescu, fiul preotului Iraclie Porumbescu, a cântat cu scripca lui adusă de la Stupca *Daciei întregi*.

19. Atunci, la *Prima Serbare a Românilor de Pretutindeni* și la *Primul Congres al Studenților Români școliți la Viena*, reprezentați prin Mihai Eminescu – la acea vreme student auditor al universităților din Viena și Berlin –, Ioan Slavici, Alexandru D. Xenopol, Dimitrie Gusti, Nicolae Teclu, Iraclie Porumbescu, cărora li s-au adăugat Vasile Alecsandri, Vasile Pogor, Mihail Kogălniceanu, pe mormântul Bincredinciosului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt s-a semnat actul unității naționale, însă nu cu slove, ci cu țărână adusă din toate provinciile țării, îmbibată în sângele nenumăratelor generații doritoare de unitate, pusă în măruntaiele unei *Amfore-Jubileu*, sfințită de Arcadie Ciupercovici (1866–1878), starețul de la acea vreme, care a făcut posibil, la nivel național, manifestările de la 1871.

20. Șapte ani mai târziu, *Tratatul de Pace de la Berlin* (1878) consfințește recunoașterea de către Marile Puteri a independenței de stat a României, pe de o parte, iar pe de alta, prevedea ca Dobrogea de

Nord, Delta Dunării și Insula Șerpilor să revină la patria-mamă.

21. Basarabia, transformată în provincie țaristă încă din 1812 și supusă unui intens proces de rusificare, Transilvania și Bucovina, cuprinse, începând cu 1867, în Imperiul Austro-Ungar și care au avut de suportat, mai ales transilvănenii, efectele legilor antiromânești, încurajate de hotărârea *Tratatului*, se îndreptau tot mai mult spre București.

22. România, sub comanda Regelui Ferdinand (1914–1927), supranumit după 1918 și *Ferdinand Întregitorul*, aderă la *Antantă*, alături de Franța, Anglia și Rusia, semnând la 4 august 1916 o convenție politică și militară prin care puterile aliate recunoșteau integritatea teritorială a României, precum și dreptul României de a se uni cu teritoriile din Austro-Ungaria, locuite majoritar de români: Transilvania, Banat și Bucovina.

23. Din 1917, Mărăști, Mărășești și Oituz sunt locuri sfinte, pecetluite prin sânge cu deviza curajoasă a ostașilor români: „Pe aici nu se trece!”

24. Congresul General al Bucovinei, format din reprezentanții românilor și ai celorlalte naționalități, a decis la 15 noiembrie 1918 „unirea necondiționată, pentru vecie, a Bucovinei, în vechile ei hotare”.

25. La început a fost unirea Basarabiei cu România (27 martie 1918), apoi unirea Bucovinei cu România (28 noiembrie 1918) și, în cele din urmă, unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu Țara Mamă – România (1 decembrie 1918), când Vasile Goldiș (1862–1934), la *Marea Adunare de la Alba Iulia*, a rostit un impresionant discurs referitor la necesitatea inevitabilă a constituirii națiunilor libere.

26. Aceste trei uniri formează împreună *Marea Unire de la 1918*, evenimentul capital al istoriei noastre, fapta și actul de voință al întregii națiuni române; este împlinirea unei dorințe surprinse de Grigore Ureche (1590–1647), sfetnicul apropiat al domnului Moldovei Vasile Lupu (1634–1653), în *Letopisețul Țării Moldovei de la Dragoș-Vodă*

la Aron-Vodă (1359–1594), considerat a fi începutul istoriografiei în limba română: „Rumâni, câți să află lăcuiori la Țara Ungurească și la Ardeal și la Maramoroșu, de la un loc sântu cu moldovenii și toți de la Râm să trag”.

27. Făuritorii Unirii ne-au lăsat modelul și convingerea că istoria unui neam este pentru fiecare o istorie a slujirii până la sacrificiu. De aceea, gloriile celor care s-au jertfit pentru această țară au fost, sunt și vor fi nepieritoare.

28. La acest ceas aniversar, organizat de Mănăstirea Putna sub atenta supraveghere și implicare a părintelui stareț și exarh, arhimandritul Melchisedec Velnic, un Arcadie Ciupercovici al zilelor noastre, în colaborare cu Patriarhia Română, Academia Română și Consiliul Județean Suceava, se cuvine să subliniem în mod special faptul că acum este nevoie tot mai mult de cultivarea unității tuturor românilor, după modelul celor întruniți în sinaxe liturgice și congrese culturale, nu doar în 1871, ci și în 1904, la 400 ani de la strămutarea la cele veșnice a Binecredinciosului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, în 1926, la 55 ani de la *Serbarea* din 1871, în 1957, la 500 ani de la urcarea pe tron a Binecredinciosului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, manifestare în urma căreia, din păcate, liderii junimii academice ieșene – „lotul Alexandru Zub” – au fost arestați și condamnați la ani grei de temniță, în 1966, la celebrarea a 500 ani de la zidirea Mănăstirii Putna, în 1992, cu prilejul canonizării Binecredinciosului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, în 2004, la 500 ani de la trecerea la cele veșnice a Binecredinciosului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, în 2007, la 550 ani de la urcarea pe tron a Binecredinciosului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, și în 2011, la împlinirea a 140 ani de la *Serbarea de la Putna* din 1871.

29. Astăzi este momentul să arătăm toți deopotrivă că dragostea față de țară și neam – unitatea și independența națională fiind cele două coordonate sfinte care definesc istoria poporului nostru – susținute de credința în Dumnezeu și respectul față de sacrificiul și moștenirea lăsată de înaintașii noștri, constituie un ideal sfânt pe care trebuie să îl împlinim continuu și, totodată, să îl transmitem generațiilor viitoare!

30. „România este patria noastră, a tuturor românilor. E România celor de demult și a celor de mai apoi. E patria celor dispăruți și a celor ce va să vie,” spunea Barbu Ștefănescu Delavrancea. Sau, cum afirma Dimitrie C. Brătianu: „Unirea este singura temelie statornică a edificiului viitorului; fără dânsa, ce se va clădi va fi clădit pe nisip”. Să nu fie!

31. Dumnezeu să binecuvânteze poporul român și unitatea acestuia, care s-a înfăptuit prin suferințe și sacrificii! Din păcate, această unitate este astăzi dureros de încercată, mai ales de cei cărora le-am creat tihnă în decursul istoriei, așa cum niciodată nu a mai fost încercată.

32. Urmând modelul celor care ne-au făurit trecutul, să retrezim în noi, prin aceste *sinaxe culturale*, conștiința că demnitatea și viitorul nostru, ca neam, stau în slujirea lui până la sacrificiu și în iubirea față de el.

33. Fie ca flacăra unității de credință, de neam și țară, care arde simbolic în candela sfințită de Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, și așezată pe mormântul Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, să ardă și în sufletele noastre, ale tuturor, pentru o Românie unită în „cuget și simțire”!

† CALINIC

ARHIEPISCOP AL SUCEVEI ȘI RĂDĂUȚILOR

15
iunie

**Deschiderea
manifestărilor aniversare**

Pregătiri

Prima Serbare a Românilor de Pretutindenii, desfășurată la Mănăstirea Putna în 15 august 1871, de hramul mănăstirii – sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului –, a fost o manifestare determinantă pentru definirea identității românești și a idealului național în perioada de după Unirea din 1859.

Scopul *Serbării* a fost afirmarea identității românești comune și lansarea unui apel la unitatea culturală a tuturor românilor, trăitori atunci în România (Muntenia, Oltenia, Moldova, Bugeac), în Imperiul Otoman (Dobrogea), în Imperiul Rus (Basarabia) și în Imperiul Austro-Ungar (Bucovina în Cisleithania și Transilvania, Banatul, Crișana și Maramureșul în Transleithania). Figurile reprezentative ale celor 3.000 de români care s-au adunat atunci în jurul „creștinului pios, al românului mare” – Sfântul Voievod Ștefan cel Mare – au fost Mihai Eminescu, Ioan Slavici și Ciprian Porumbescu. După *Serbare*, a avut loc *Primul Congres al Studenților Români*, în 16–17 august.

La 150 de ani de la acest eveniment, din dorința de a-i cinsti pe înaintași și de a merge mai departe pe drumul lor, la Mănăstirea Putna, un Comitet de inițiativă, alcătuit din reprezentanți ai asociațiilor studențești, ai tinerimii, ai mediului cultural și spiritual românesc, a gândit aniversarea în termenii continuității unui ideal: *Serbarea de la Putna – 150. Continuitatea unui ideal*.

Intenția studenților a fost anunțată cu prilejul Taberei de iarnă din 29 decembrie 2019 – 2 ianuarie 2020, de la Mănăstirea Putna.

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Calinic, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, în februarie 2021, părintele stareț al Mănăstirii Putna, arhimandritul Melchisedec Velnic, și Emanuel Buta, secretarul Comitetului de inițiativă, au solicitat Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, și domnului Ioan Aurel Pop, Președintele Academiei Române, acordarea înaltului patronaj al Patriarhiei Române, respectiv al Academiei Române,

pentru organizarea manifestărilor aniversare. După aceasta, a fost solicitat Consiliului Județean Suceava, prin domnul președinte Gheorghe Flutur, un sprijin financiar din partea instituțiilor locale.

În perioada următoare, studenții organizatori au luat legătura cu asociațiile studențești din țară și din străinătate și au discutat despre participarea studenților la *Serbare*. Obștea mănăstirii a intensificat numeroasele pregătiri necesare pentru organizarea *Serbării*, cu sprijinul mai multor binefăcători și al preoților din Protopopiatul Rădăuți.

Deschiderea manifestărilor aniversare

Pe 15 iunie 2021, de ziua trecerii la cele veșnice a lui Mihai Eminescu, care a fost un adevărat suflet al *Serbării din 1871*, la Mănăstirea Putna a avut loc deschiderea manifestărilor aniversare *Serbarea de la Putna – 150*.

În biserica voievodală, a fost săvârșită Slujba de pomenire a poetului Mihai Eminescu, de Preasfințitul Părinte Damaschin Dorneanu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi. Apoi au fost depuse jerbe de flori la statuia marelui poet din incinta mănăstirii, în timp ce Corala „Ciprian Porumbescu” a interpretat cântecul *Pe-al nostru steag e scris Unire*.

În continuare, Preasfințitul Părinte Damaschin Dorneanu, părintele arhimandrit Melchisedec Velnic, domnul Niculai Barbă, vicepreședintele Consiliului Județean Suceava, și Elena Kuji Buteică, cea care a câștigat în 2011 concursul de discursuri studențești la aniversarea a 140 de ani de la *Serbarea din 1871*, au rostit cuvinte pe tema *Responsabilitatea față de un ideal continuu – unitatea națională*.

Preasfințitul Părinte Damaschin Dorneanu a arătat că nu dificultățile exterioare sunt cauza lipsei de unitate națională, ci cele dinlăuntru: „A fost oare ușor în 1871, sub stăpânire străină, când țara era împărțită? N-au fost atunci încercări de intimidare și de stopare a inițiativei și a elanului? Ne pare că este mai greu acum

decât în 1966, în plin regim comunist? Ce ne împiedică în a cultiva și a ne promova idealul de unitate? Din afară, mai nimic. Și oricum, în epoca «libertăților» și a «drepturilor», mici pietre de poticnire exterioare ar putea fi ușor depășite. Dinlăuntru, însă, nu puține. O unitate națională nu se decretează, ci se cultivă și se constată, apoi, într-un firesc al lucrurilor. Nu se impune de sus, ci se construiește de jos și întreolaltă. Nu se proclamă festiv, demagogic și politicianist, ci se zidește cu sinceritate, jertfă de sine, curaj și credință. Le avem pe acestea din urmă? Atunci suntem pe drum bun. Ne lipsesc ori de abia pâlpâie în noi credința, curajul, altruismul și sinceritatea? Atunci mai avem de lucrat în duhul și inima de unde porcede lucrarea unității. Căci la ce unitate la scară largă mai pot visa dacă dezbinarea e aici, lângă mine: între vecini, între rude”.

Domnul Nicolai Barbă, vicepreședinte al Consiliului Județean Suceava, a dezvoltat ideea că nu împrejurările sunt relevante pentru a împlini un lucru bun, ci importantă este țintirea binelui pe termen lung și implicarea în mod concret: „Sunt evenimente la care trebuie să contribuim și față de care avem o mare obligație. Am auzit întrebarea «cine să facă?», dar mai ales «cine ar putea?» Eu cred că este obligația noastră: cei care trebuie și cei care pot să o facă suntem noi toți – cei care a dat Dumnezeu să trăim în aceste vremuri și pe aceste locuri.”

Domnul vicepreședinte a prezentat exemple de dificultăți pe care le-au întâmpinat organizatorii din 1871, între ele faptul că nu s-a putut ține serbarea la data prevăzută inițial, din cauza războiului franco-prusac, și a fost amânată cu un an. Dar dificultățile au fost depășite și acesta este un exemplu pentru cei de azi: „În această perioadă, omenirea întregă trecea prin perioade grele. Dar, prin credință, prin încredere, prin ceea ce facem fiecare dintre noi putem să îndeplinim năzuința acelor vrednici bărbați ai istoriei: Mihai Eminescu, Ciprian Porumbescu. Erau doi tineri – unul împlinise 20 de ani, celălalt nu trecuse de 18 ani, dar care, prin mesajul lor, au rămas

în istorie. Noi astăzi suntem obligați să ducem năzuința lor mai departe, năzuința de unitate a neamului, dorința de dezvoltare. Eu cred că ceea ce facem pentru a marca acest eveniment nu este până pe 15 august sau până la anul, ci trebuie să fie în *mereu*.”

Părintele arhimandrit Melchisedec Velnic a subliniat ce înseamnă recunoștința unui popor care își cinstește înaintașii:

„Un popor care are recunoștință față de înaintași face dovada unui suflet tare, iar neamul care are un astfel de suflet nu are a se teme niciodată pentru existența sa. De aceea astăzi, ca și oricând, ba și mai mult încă, am vrut și vrem să ținem aprinsă flacăra credinței atâtor tineri care acum 150 de ani, mânați de acest ideal al păstrării sufletului neamului românesc viu și puternic, s-au adunat aici, la mormântul Marelui Român și Apărător al creștinătății, Sfântul Voievod Ștefan. Atunci, în această incintă, a răsunat apelul lor: «Trecutul nostru nu este decât înfricoșatul coif de aramă al creștinătății, al civilizațiunii. Christos a învins cu litera de aur a adevărului și a iubirii, Ștefan cu spada cea de flacăra a dreptului. Unul a fost Libertatea, celălalt apărătorul Evanghelului ei. Vom depune deci o urnă de argint pe mormântul lui Ștefan, pe mormântul creștinului pios, al Românului Mare». (Apel, Viena, 4 martie 1870, semnat de președintele Comitetului Central, conte E. Logothetty, și de secretar, Mihai Eminescu).

Prezența unui ideal în inimile tinerilor acestui popor este mărturia nobleței, garanția perenității și arvuna sfințeniei. Dorim ca acest ideal să continue și așa cum sufletele românilor au vibrat atunci la unison cu sufletul unui tânăr cu numele Mihai, sau Ioan, sau Ciprian, așa dorim să vibreze și sufletele noastre astăzi.

Vrem să li se facă iarăși auzite glasul, dorința și idealul, de aceea am găsit de cuviință să punem început acestor manifestări cu înseși cuvintele lor: «Serbarea de la Putna trebuie să fie un act produs de o națiune întregă! Serbarea de la Putna are să fie întrunirea națiunii române în suvenirile trecutului, în însuflețirea prezentului și speranțele viitorului! În trecutul neguros al națiunii române sunt multe

puncte strălucitoare. Unul dintre aceste, cel mai strălucitor, este acela în care apare umbra măreață a lui Ștefan cel Mare. Pre lângă această suveniră să ne adunăm la mormântul acestui bărbat, să ne dăm mâna, aici să o zicem în fața lumii cum că am avut un trecut și voim a avea un viitor! Iată ideea! Iată scopul serbării!» – este un fragment din Apelul Comitetului Central pentru *Serbarea* întru memoria lui Ștefan cel Mare, 15 iunie 1871”.

Elena Kuji Buteică a vorbit despre importanța faptelor fiecăruia în materializarea idealurilor naționale:

„Astăzi este un moment în care Ștefan cel Mare, mie și dumneavoastră, ne dă șansa să ne întâlnim, ne ocrotește, ne binecuvântează și ne ajută să conștientizăm că faptele fiecăruia dintre noi sunt cele care construiesc România de astăzi și, mai ales, cea de mâine. Iar dacă ne uităm la România de ieri, la România poetului Mihai Eminescu, a lui Porumbescu, a lui Xenopol, a lui Slavici, avem o datorie frumoasă pe care nu trebuie să o vedem ca pe o povară, ci ca pe o șansă de a construi pe mai departe împreună, într-o unitate a idealurilor și simțirilor noastre astfel încât peste 150 de ani să fim, poate, și noi amintiți, măcar ca o fărâmă din ceea ce noi amintim despre ei. Este datoria noastră față de țară, față de sufletele noastre – și vreau să cred că așa simțim cu toții: roșu, galben și albastru –, este cea mai frumoasă șansă de a conștientiza că viața nu trebuie să treacă în fiecare zi pe lângă noi fără însemnătate. Dacă în fiecare zi facem o faptă bună pentru aproapele nostru, pentru țara noastră, ne facem un bine nouă și, mai ales, facem un bine României, pentru un viitor frumos, așa cum merită.”

În continuare a avut loc ediția a VII-a a evenimentului *Trasee eminesciene* – Concursul de recitare a liricii eminesciene *La Putna*, organizat de către Consiliul Județean prin Centrul Cultural „Bucovina”. Concursul s-a desfășurat în 7 iunie 2021, la Suceava, iar premierea a avut loc la Putna. Marele Premiu „Mihai Eminescu” a fost obținut

de Paul Gabriel Roman, iar ceilalți câștigători au fost: Premiul I – Adela Șulea și Roua Daria Dragotă, Premiul al II-lea – Sergiu Mihai Chelba și Diana Florescu, Premiul al III-lea – Ștefan Aruștei și Ilinca Andreea Ghiță, Mențiuni – Emilian Căpitanu, Andreea Teodora Balan și Sara Boicu. Juriul a fost format din Viorica Petrovici, Constantin Horbovanu și Alina Serbei.

A urmat un recital de muzică și poezie eminesciene susținut de Grupul Școlii Gimnaziale „Mitropolit Iacob Putneanul” Putna, condus de profesorul Mircea Aanei.

Cei prezenți s-au îndreptat spre clădirea Centrului Cultural „Mitropolit Iacob Putneanul”. Aici, un moment deosebit a fost reprezentat de recitalul de vioară și pian susținut de Diana Păstru și Johannes Raimund Onesciuc și de recitalul Coralei „Ciprian Porumbescu”, dirijată de părintele Lucian Tablan, organizate de Centrul Cultural „Bucovina”.

Vernisajul expoziției „Serbarea de la Putna – 150. Continuitatea unui ideal”

În expoziție sunt prezente obiecte originale și materiale documentare legate de *Serbările de la Putna*, în special de la cea din 1871. Cu sprijinul Consiliului Județean Suceava, prin Muzeul Național al Bucovinei, au fost executate lucrări de conservare la cele două epitafe din 1871 și lucrări de restaurare la patru steaguri din 1871 și la laurii metalici de la *Serbările* din 1904 și 1926.

În expoziție sunt prezente și câteva lucrări de artă dăruite mănăstirii cu acest prilej. Criticul de artă Doina Mândru a dăruit un bust al lui Mihai Eminescu lucrat de Lucian Murnu (1952). Domnul Constantin Flondor a dăruit lucrarea *Serbarea de la Putna 1871*. Pictorul Horea Paștina a îmbogățit expoziția cu trei lucrări: *Unime, Lumina vine de la Răsăritul cel de sus* și *Treime*. La rândului lui, Dacian Andoni a dăruit portretele lui Mihai Eminescu și Ciprian Porumbescu.

Profesorul Adrian Alui Gheorghe a fost cel care a prezentat expoziția. Întâi a pus în context *Serbarea din 1871* și consecințele ei: „Descifrând istoria ulterioară a românilor și a României, privind cu detașarea și luciditatea unui veac și jumătate de la acele evenimente, putem avea astăzi dimensiunea visului, a speranței, chiar a disperării a ceea ce au însemnat cele două momente ale acelei acțiuni colective; *Serbarea de la Putna* și congresul studențimii române, care i-a urmat, au fost consecința unui complex de factori, dar și a unei dorințe de secole, amânată, dar niciodată uitată, și care a căpătat forma unei sărbători; o sărbătoare națională nu poate fi decât expresia conștiinței că aparții unei națiuni; de fapt, există o bucurie a sărbătorii și a serbării în toate actele și etapele evenimentului. În memoria acelor vremuri și a acelor evenimente este deschisă astăzi această expoziție de la Mănăstirea Putna, care marchează începutul unei importante serii de acțiuni comemorative și de celebrare a unor momente și a unor personalități providențiale pentru rezistența și persistența noastră în istorie”.

Un capitol central în prezentarea sa a vizat Urna, principalul obiect adus în dar de către studenți în 1871: „Piesa centrală a expoziției o reprezintă urna antică de argint, depusă ca «un semn de pietate și de amintire» pe mormântul voievodului Ștefan cel Mare; inscripția este edificatoare: «Eroului, învingătorului, apărătorului existenței române, scutului creștinătății, lui Ștefan cel Mare, Junimea Română Academică»; ne putem imagina emulația stârnită de-a lungul vremii în jurul acestui obiect care s-a încărcat cu semnificație odată cu trecerea timpului; unii au gândit urna, și-au imaginat-o, alții au realizat-o, alții, mulți, au susținut-o material, prin subscripție publică, pentru a fi realizată; alții au purtat urna pe brațe, au depus-o pe mormântul lui Ștefan cel Mare, pe unii i-a emoționat, unii au plâns, alții s-au cutremurat; mesajul pe care urna îl transmitea nu era, de fapt, pentru generația prezentă, ci pentru generațiile viitoare; idealul era o proiecție pentru viitorime; apoi, vreme de 150 de ani, urna aceasta

a fost păstrată ca un odor de preț în lada de zestre a neamului; a fost martoră la Războiul de Independență, la actul Marii Uniri de la 1918, a trecut prin două conflagrații mondiale, a sângerat când au fost rupte bucăți din pământul românesc, ale căror semințe erau laolaltă cu celelalte în urna integratoare, a fost ascunsă în fața barbarizării sovietice, a supraviețuit epocii comuniste; simbol al unui ideal, urna aceasta a ajuns, iată, să fie un răspuns sau o sumă de răspunsuri, din nou, întrebărilor noastre: Cine suntem? Spre ce ne îndreptăm? Cât mai atârnă în inima noastră sentimentul că aparținem unei patrii? Cât ne mai doare rana văzută sau nevăzută a patriei? Dacă mai avem nevoie de o patrie? Dacă ne merităm patria?”

Referindu-se la titlul manifestărilor, a explicat că acesta se impune în mod firesc: „Un cuvânt poate sintetiza tot ceea ce incumbă aceste documente materiale sau scrise: idealul. Mai departe, acest ideal are un nume mult mai concret: unirea. Unirea este un deziderat mai vechi al populațiilor românești din toate provinciile situate de o parte și de alta a Munților Carpați; unirea tuturor românilor a însuflețit, a încălzit, a dinamizat, i-a pus în stare de vis pe toți cei care au văzut în definirea și rostuirea patriei o predestinare pentru care merită să lupte, un altar pe care soarta devine destin”.

Părintele arhimandrit Melchisedec Velnic a încheiat cuvântările adresând mulțumiri celor care au sprijinit expoziția și care sprijină programul de manifestări aniversare.

În mod special a mulțumit celor șase restauratori de la Muzeul Național al Bucovinei „care au dat viață unora dintre obiectele de la 1871”: Eugenia Sidoreac, Carmen Ungureanu, Luminița Sănduleac, Loredana Axinte, Constantin Aparaschivei și Ilie Cojocariu. Alături de Adrian Alui Gheorghe, în organizarea expoziției și în pregătirea întregului program o contribuție foarte importantă au avut Teodora Stanciu, Oana Georgiana Enăchescu, Carolina Alui Gheorghe.

„Principalul sprijin în aceste manifestări vine de la Consiliul Județean Suceava. Mulțumim domnului președinte Gheorghe Flutur,

care a îmbrățișat deplin gândul că este datoria celor de azi și este în beneficiul nostru să îi sărbătorim cum se cuvine pe Eminescu și generația 1871. Mulțumim domnului Niculai Barbă, care are direct în răspundere, din partea Consiliului Județean, aceste manifestări și doamnei Irina Vasilciuc, din această echipă care pune umărul la bunul mers al activităților aniversare. Pentru recitalurile de astăzi, mulțumim interpreților și Centrului Cultural „Bucovina” – domnul director general Vasile-Sorin Filip și colegilor domniei sale, aflați astăzi aici. Mulțumim domnului Constantin Emil Ursu, directorul Muzeului Național al Bucovinei, domnului Gabriel Cărăbuș, directorul Bibliotecii «I.G. Sbiera», și doamnei Alis Niculică de la această bibliotecă, mulțumim doamnei Ala Sainenco, directorul Memorialului Ipotești – Centrul Național de Studii «Mihai Eminescu». Pentru organizarea expoziției am fost ajutați și de domnul Nicolae Noica, directorul Bibliotecii Academiei Române, și de doamnele Gabriela Dumitrescu, Anca Vitan și Alina Popescu de la Biblioteca Națională a României, de Muzeul Național de Artă, de Muzeul Național de Istorie a României și de surorile Angela și Valentina Bilcea”.

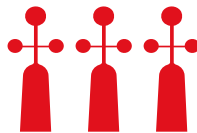
Din delegația autorităților locale a făcut parte și domnul Claudiu Brădățan, șeful Centrului de informare turistică Suceava, instituție care a desfășurat mai multe activități aniversare la nivel județean în acest an.

Odată cu deschiderea manifestărilor aniversare, a fost pus la dispoziția publicului site-ul serbareputna150.ro, pe care se află

informațiile privind *Serbarea*. Site-ul și branding-ul acesteia au fost realizate de Călin Juravle-Șcheul.

Amintind că manifestările aniversare sunt puse sub patronajul Academiei Române și al Patriarhiei Române, părintele stareț a mulțumit Înaltpreasfințitului Părinte Calinic, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, care a dat binecuvântare pentru desfășurarea programului aniversar și a binecuvântat ca Departamentul Media al Arhiepiscopiei să transmită în direct principalele manifestări aniversare. De asemenea, a mulțumit Preasfințitului Damaschin Dorneanu.

În finalul cuvântului, părintele stareț a făcut un apel la cei care au documente ori reprezentări grafice ale *Serbării din 1871* să ia legătura cu mănăstirea, pentru a le publica. Vorbind despre aflarea în Biblioteca Academiei Române a unei litografii făcute de pictorul Petru Verussi cu darurile așezate pe mormântul Sfântului Ștefan cel Mare în 1871, a arătat că nu se știe unde sunt celelalte schițe făcute de acesta la *Serbare*. O litografie de la *Serbare* a lui Carol Popp de Szathmári este, de asemenea, căutată. Un colecționar privat are o serie de documente inedite privitoare la *Serbarea din 1871*. „Repet rugămintea de a ne sprijini cu reprezentări grafice și documente legate de 1871 – nu doar o țară, ci un popor întreg a fost atunci mișcat și în multe orașe se găsesc mărturii scrise despre activitățile de sprijinire în plan local a *Serbării de la Putna* sau însemnări ale stării sufletești în timpul *Serbării*, trăită și de cei care nu au fost aici prin intermediul reportajelor”.

De la liniștea primordială la deschiderea spre prezență și la unitatea regăsită a sufletului

Oliv Mircea

I. Crucea și experiențele cruciale

Crucea este, ne lasă să „vedem” adesea Horea Paștina în pictura pe care o face în ultimii câțiva ani, semn al lui Hristos, adică chip al Duhului Sfânt. Ca semn pur, ca semn al semnelor, ca semn al inimii și al Logosului răstignit, ea este o vădare care ne face / ne ajută să cunoaștem mișcarea și lucrarea harică a Dumnezeirii. Deși are o *funcție ministerială* de slujire, esențialul semnului acestuia este de a fi *infravalent* față de Cel pe care Îl semnifică. Taina Crucii, fața descoperită a Logosului, conține în ea taina celei de-a doua nașteri – a luminii, a noastre și a lumii – care devine maximumul descoperirii Revelației în punctul ei suprem.

Dacă Dumnezeu Tatăl este Fața cea nevăzută, sfântă și necovârșită, iar Dumnezeu Fiul este Fața cea arătată, adică viziunea în act, atunci Crucea este simbolul cunoașterii harice, inspirate și intuitive, a simbolului circular – cardinal și deschis – al transfigurării și al mântuirii. Deschizându-se cu cele patru brațe ale ei, crucea sparge și descoperă orizonturile de foc și de profeție, de contemplație și de

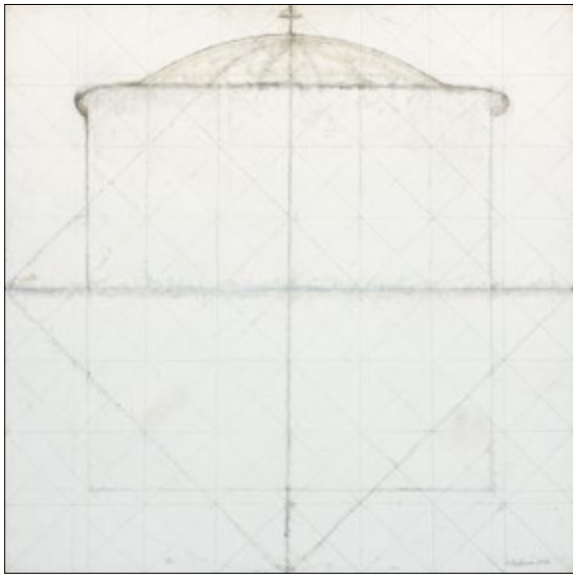
rodnică pocăință. Crucea este icoana conflictului tragic dintre ceea ce am fost și ceea ce trebuie să fim, dintre trecut și viitor, dintre actualizarea trecutului și de întrezărire a unui dorit viitor.

Crucea este și acceptare de sine, dar și sofianică operă de imnică biruință a Rugului Aprins. „Crucea este icoana cea mai desăvârșită a Dumnezeirii, a Sfintei Treimi” spune Daniil Sandu Tudor. Tot el afirmă că: „Pluralitatea imaginilor este deci o logică interioară a Duhului infinit.” Cheia pluralității este Unitatea de jertfă a Domnului. Ca imagine statică, ea este izvor de dinamism creator, de liturghie cosmică și interioară.

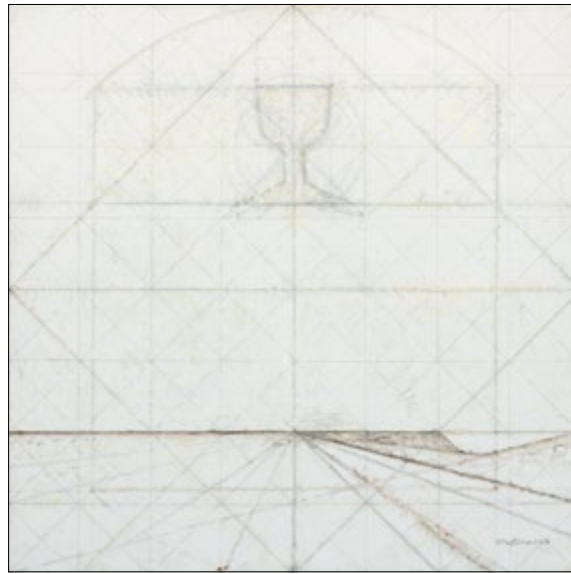
Crucea e gând înalt și smerit care zidește, măsoară și creează. E o Apocalipsă. E spațiul Purei Lumini pururi creatoare. Ea este descoperitoarea unei metode de antrenament personal prin care ni se îngăduie să ajungem prin propriul nostru efort în apropierea miezului Marii Revelații necesare mântuirii.

Crucea este, iată, o înfăptuire paradoxală, o trăire a firescului și a suprafirescului deodată, un antrenament anume potrivit prin care se poate trăi crucial: adică să viețuim simultan în două planuri – cel

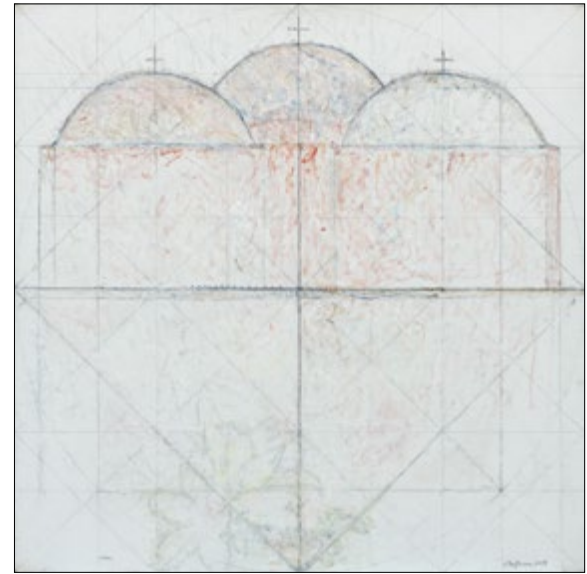

Unime
Lucrări de Horea Paștina

Lumina vine de la Răsăritul cel de sus

Treime

de aici și cel de dincolo, nevăzut – fizic și metafizic. Ea, crucea omniprezentă în pictura lui Horea Paștina, este enigmă și patimă, pasiune transfigurată, împătımire și suferință omenească, păcat trecut prin taina „schimbării la față”, „pasiune” sublimată prin incandescența harului. „Transfigurarea” stă înaintea Crucii și după ea, acoperind-o și înconjurând-o. „Transfigurarea” și „Învierea” care stau în Inima Crucii, în inima ei de făptură vie, sunt cheia și puterea centrului ei de vitalitate.

Această „temă”, tema crucii expusă mai sus, o asumă doar „seriosul milenar al artei” și o exprimă formele superioare ale culturii numai acolo unde *spiritul cetății* capătă *vocația unei cetăți a spiritului*, în fapt, acolo unde e mare nevoie de ele, pentru că lumea se găsește într-o profundă criză. Abia în asemenea cazuri, și în perioade în care istoria cheamă arta să devină atelier de „măsurare” a staturii umane, și teren de căutare a sensului nobil dincolo de arbitrariul deșeurii, de calitatea folclorică, de forma de bălci a plăcerii și de aluzia stereotipă și lipsită de prospețime și de elevație. Redusă astăzi la o decorație gălăgioasă, la o inventivitate fără înălțime care este lipsită de sentimentul unei descoperiri adevărate, arta de acum, cu rare excepții, ne indică primejdia de care spiritul este și el pândit, aceea de a deveni toxic prin propria lui natură, prin însuși aerul pe care îl produce și pe care îl respiră.

„Tema” pe care am evocat-o ca aparținând picturilor celor mai recente ale lui Horea Paștina (*Unime, Lumina vine de la Răsăritul cel de sus, Treime*) are înalte dimensiuni de sens, ceea ce înseamnă că tot ceea ce stă sub semnul sensului trece prin mediul acestui sens: un mediu imaterial pe care îl indică lumea substantivului, o lume legată de predicatul viu al unei propoziții. E o lume în care sensul însuși înseamnă ceva fără de care nu se poate produce această acțiune de „înseamnă”, adică de orientare a sufletului și a minții în acea zonă imaterială a mulțimilor de sensuri care irigă și traversează totalitatea lucrurilor și gândurilor lumii.

Pictura lui Horea Paștina reprezintă, în contextul putnean de acum, termenul mediu al credinței care participă la articularea unor dimensiuni de sens, și care fac ca toate lucrurile care sunt cuprinse sub o asemenea protecție noetică și pe care le privim într-un asemenea mănunchi de legături de sens și care, iată, dau și ele sensul fără de care lumea văzută și palpabilă nu poate avea o „măsură” și fără de care nu sunt posibile judecățile străbătute de sensul adânc al locului.

II. Serbarea de la Putna. 1871

Gândită în continuitatea unei mai vechi expoziții intitulate „Însemnări pentru o nostalgie”, expoziție făcută la Cernăuți, Suceava și Bistrița între anii 2009 și 2011 sub bagheta lui Dan Hăulică și consemnând după însăși mărturisirea pictorului Constantin Flondor „nostalgia, întoarcerea la lucruri esențiale”, a întoarcerii în timp, a întoarcerii acasă, lucrarea intitulată *Serbarea de la Putna. 1871* pictată în 2021, evocă, dacă mai era nevoie, fundamentele etice, de limbaj și intelectuale ale pictorului Constantin Flondor. A fi nobil înseamnă pentru oricine să știi numele înaintașilor tăi, să poți exploata memoria genealogică și să fii conștient de acea bancă a memoriei care te-ar putea conține. De altfel, Dan Hăulică afirmă în catalogul expoziției pe care o aminteam că: „Prin Constantin Flondor, situarea noastră sub semnul contemplației artistice și-a cucerit merite fără scădere, unind murmurul candid al livezilor moldave, răcoarea lor fragedă, și empireul nedomolit al Ideei”.

Serbarea de la Putna. 1871 celebrează faptul că omul este o ființă sabatică și că el se deosebește de celelalte făpturi prin acest caracter sabatic. Numai el cunoaște caracterul sărbătorec al vieții. Sabatul este ziua odihnei, a bucuriei, a plinătății, a clarității de conștiință. Semnul omului este plinătatea luminoasă a cugetului. Oglindirea în sine a cugetului, cugetarea, este o bucurie interioară, lumina sufletului temeinică și hrănitoare. Gândul în sine al sărbătorecului, al bucuriei,

Serbarea de la Putna. 1871
Constantin Flondor

în înțelesul lui dumnezeiesc, este o odihnă, o odihnă mișcătoare, o pace săltătoare, profund limpede, deplină și împlinitoare.

„Că glasu-ți pentru lume și cer este făcut” – înscrisul pus de pictor în tablou consfințește că omul este marele centru de taină al Făpturii. În om și prin om este cu putință cunoașterea ființei și a lui Dumnezeu, pentru că Dumnezeu S-a făcut om. Creștinismul este teandric. Bucuria sărbătorii aduce simpla reintegrare a omului în starea lui raică, de Adam izbăvit.

Toate dezlegările bucuriei se fac prin Hristos, pentru că Hristos e, chiar și în condiții de suferință și de constrângeri, libertate și fericire. În învrednicirea sărbătorească ca expresie a adevăratei desăvârșiri, se caută darul ultim al omeniei noastre, puterea creatoare. Prin bucurie și har te poți naște a doua oară, creându-ne pe noi înșine. În dansul și hora în care se leagă oamenii nu e o materialitate stearpă, un amestec absurd de inerție, ci totul se arată a fi pătruns, în concretul acelei zile, de ordinea paradoxală și vie a Logosului, principiul lăuntric care o poartă.

Tăria Lumii e, în acel dans, nu inerția, ci e de-a dreptul credința. E o gândire în potență care dăinuie în vârful simțurilor și al gândurilor. Obârșia Lumii este Sfânta Viață, un neant chemat la Viață. Acea Lume care dăinuiește numai datorită eternei credințe care ni se arată a fi continuitatea și identitatea ei tare. Hora în care oamenii se încing în sărbătoare este desfășurarea dinamică și dramatică a Lumii.

Hora stă la temelia unui lirism țâșnit din conjugarea ritmică a Firii și a Făpturii, a naturii și a vieții. Astfel, ritmul acesta se arată a fi caracteristica fundamentală a firii și a făpturii vii, condiția întrupării și a dăinuirii. Ritmul Lumii ascunde și, în același timp, face să se simtă prezența unui inefabil, a tainei și a dumnezeiescului. Ritmul scoate la iveală veșnica însoțire a Duhului cu Lumea din care iau naștere viața și înfăptuire vie. Ritmul devine astfel eterna nuntire a Logosului cu Făptura.

III. Legendă și alegorie

Cele două portrete pe care le pictează Dacian Andoni în 2021, *Ciprian Porumbescu* și *Mihai Eminescu*, care străjuiesc la Mănăstirea Putna, te așteaptă acolo pentru a te îndemna să ai o cunoaștere mai degrabă intensivă, și nu extensivă, în lumea confuză în care trăim, prea plină de gălăgia și de precipitarea care ascunde și camuflează un vid. Pictura lui Dacian Andoni trebuie înțeleasă în acest caz ca un act liric, ca un răgaz de tăcere. Dincolo de festivismul care tulbură exegeza serioasă, ar trebui să dezvăluie priveliștea și spectacolul sufletului creator al celor două personalități care aveau, încă de la 1871, o lucidă *știință de sine* și o acută *descripție de univers*.

Pictorul caută să compună și să-i definească pe cei doi într-un spațiu subiectiv de referință, dar și să realizeze o „restaurare” a chipurilor celor doi geniali creatori pentru lumea de astăzi. Privitorul este invitat să șteargă deîndată granița dintre antum și postum. Ai sentimentul, privind către cele două chipuri „zugrăvite” de pictor, că autorului i se dezvăluie marele secret al artei care, prin actul lui de veghe, stă în unirea Cerului cu Pământul. E acolo un îndemn pentru a-ți deștepta ochiul frontal, ochiul inimii, pentru a putea privi eternitatea. Strategia de apropiere a pictorului de Mihai Eminescu și de Ciprian Porumbescu nu e o strategie critică. E limpede pentru el că șansa i-a venit din nevăzut, de sus, din necunoscut. El se apropie cu prietenie, dominat de un sentiment pentru care trebuie să ai vocație, dominat de sentimentul larg care îi unește pe cei care se împărtășesc din aceleași valori și care răspund unei efuziuni din adânc, celebrând reușita unei întâlniri.

Ca să poți să te apropii de Mihai Eminescu și de Ciprian Porumbescu trebuie să ai un instrumentar care să îți permită explorarea adâncului sacru al lumii și să ai talentul și inspirația de a te apropia de adâncul lumii, al istoriei și al sinelui profund. Cei doi sunt dreți și curați și au fără îndoială sfințenia inimii desprinsă dintr-un

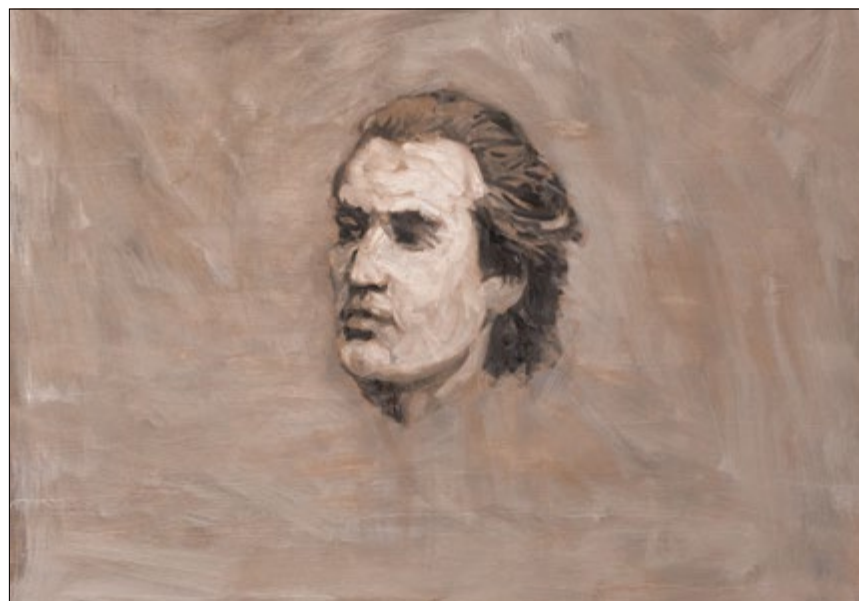

panlirism cosmic și mitologic care este înrourat de o stranie lumină stelară. Cele două portrete nu sunt nici centre ale unei „paradigme a exteriorității”, nici „măști eroice” care se prezintă sub o înfățișare imperială romană, străbătute de o umoare melancolică. Cunoscând bine opera pictorului, pot afirma, cu destoinică îndreptățire, că cele două

lucrări se constituie într-un „polifonic cântec al eului”. Combinația bine dozată între „poza umanistă” și „memoria unui sentiment” ne indică, pe de o parte, *valoarea intimă* a lucrărilor, dar și valoarea lor de indiscutabilă *image socială* și de patrimoniu subiectiv.

Ciprian Porumbescu
Lucrări de Dacian Andoni

Mihai Eminescu

2

iulie

A decorative banner with a dark red background and gold text. The banner is framed by two vertical gold tassels on the left and right sides. The text is centered and reads:

**Sărbătorirea
Sfântului Voievod
Ștefan cel Mare**

În zorii zilei de 2 iulie, după slujba Acatistului Sfântului Ștefan cel Mare, părintele stareț și părinții mănăstirii, împreună cu credincioșii prezenți, i-au întâmpinat pe gospodarii din vetrele folclorice ale județului Suceava, în sunet de clopote și de buciom. Din alai au făcut parte: Grupul vocal „Flori de măr” din Râșca, coordonator: doamna Mihaela Grădinaru; Grupul folcloric „Străjerii” din Dolheștii Mici, coordonator: domnul Gheorghe Ciocârlan; Grupul folcloric „Obcina Stânișoarei” din Mălini, coordonator: domnul Vasile Ungureanu; Grupul vocal „Bogdana” din Bogdănești, coordonator: domnul Mihai Botezat; Corul din Salcea, coordonator: părintele Ionel Doru Budeanu; Grupul elevilor premianți de la Colegiul Național de Informatică „Spiru Haret” Suceava, coordonator: doamna profesoară Tatiana Matei. În fruntea lor s-au aflat domnul Președinte al Consiliului Județean Suceava, Gheorghe Flutur, și domnul vicepreședinte Niculai Barbă.

Părintele stareț Melchisedec Velnic i-a întâmpinat cu următoarele cuvinte: „Bine ați venit la sărbătoarea Măriei Sale. Sunt 517 ani de la trecerea sa la cele veșnice, dar și 517 ani de când el s-a înveșnicit în conștiința acestui popor. În anul acesta serbăm și 150 de ani de când Mihai Eminescu, Ioan Slavici, Ciprian Porumbescu și generația numită *România Jună* au organizat la Putna primul *Congres al Românilor de Pretutindeni*. Serbarea din acest an se numește *Serbarea de la Putna – 150. Continuitatea unui ideal*. Nădăjduim că idealul tinerilor și al românilor de la 1871 să se regăsească și în sufletul românilor de astăzi. Vă invităm să participați împreună cu noi și să formăm oastea Măriei Sale. Așa să ne ajute Bunul Dumnezeu!”

La ora 8.45 a început Sfânta Liturghie, la care au slujit Înaltpreasfințitul Părinte Calinic, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, și Preasfințitul Părinte Nichifor Botoșăneanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor. În cuvântul de învățătură, Înaltpreasfințitul Părinte Calinic a vorbit despre râvna Sfântului Ștefan cel Mare de a ctitori biserici lui Dumnezeu și de a apăra dreapta credință în țara sa: „Întreaga domnie a Bincredinciosului Voievod Ștefan cel Mare

și Sfânt este străbătută de un puternic filon religios, dar nu în sens pasiv și accentuat mistic, ci în sens de slujire, adică de activare a credinței prin faptele iubirii. Pur și simplu, în contextul istoriei naționale, chipul domnului polarizează în jurul său toate energiile, în timp ce domnul însuși se lasă călăuzit de Dumnezeu și de Cuviosul Daniil Sihuștru, la sfatul căruia, pentru fiecare luptă purtată, indiferent de rezultat, ridică o biserică. Vrednicul voievod este o sinteză a patriotismului național, un simbol al dreptății și responsabilității față de popor. Nădejdea nestrămutată în izbândă, lupta pentru păstrarea neatârării și devotamentul față de supușii săi au fost liantul ce l-a unit cu poporul său, care l-a urmat cu credință și jertfelnicie.

Greutățile pricinuite de pierderile aduse țării de numeroasele războaie, durerile cauzate de gută și de rana de la picior nevindecată – primită, încă din tinerețe, într-o luptă de la Cetatea Albă –, precum și podagra care l-a chinuit în ultimii doi ani ai vieții, sunt cele care i-au încercat viața până la strămutarea sa la cele veșnice, în ziua de 2 iulie 1504. Astfel, a trecut la Domnul cel care a fost numit de Papă «atletul lui Hristos», înconjurat fiind de iubirea și de prețuirea sinceră a familiei, a sfetnicilor, a oștenilor și a întregului popor, adică de toți cei «care-l cinsteau ca pe un părinte al tuturor». Însuși medicul străin Matteo Muriano, cel care l-a îngrijit în ultimii ani de suferință, scria că domnul moldovean «este un om foarte înțelept, vrednic de multă laudă, iubit mult de supușii săi, pentru că este îndurător și drept, veșnic treaz și darnic».

Aceste cuvinte confirmă, ca și scrierea lui Neagoe Basarab adresată fiului său, Teodosie, că încă din vremea slăvitului voievod Ștefan cel Mare principiile de domnie erau practicate în Țările Române în spiritul umanismului creștin, pe care-l va proclama mai târziu Erasmus de Rotterdam, și nu în spiritul secularizatei politici postulate de Machiavelli, specifice de altfel Occidentului latin.

Bincredinciosul Voievod Ștefan cel Mare este sfânt și a fost sfânt, pentru că așa l-au socotit românii vreme de cinci sute de ani. Sfânt

este pentru faptele sale cele multe și mari, pentru smerenia, dreptatea și credința sa. Prin credința și faptele sale, el și-a făcut numele nemuritor și și-a asigurat slava cea veșnică”.

La sfârșitul Sfintei Liturghii, mai multe coruri au cântat pe scena amenajată lângă altarul de vară: corul de eleve „ASCENSIO” de la Liceul Teoretic „Grigore Grigoriu” de la Mănăstirea „Sfintele Femei Mironosițe Marta și Maria” Hagimus, Căușeni, din Republica Moldova, Grupul vocal-tradițional „Ai lui Ștefan, noi oșteni” al Liceului Tehnologic „Ion Nistor” – Vicovu de Sus. Corala „Sfântul Ierarh Leontie” din Rădăuți a interpretat „Altarul Mănăstirii Putna”, pe versurile lui Vasile Alecsandri și muzica de Ciprian Porumbescu.

A urmat ceremonia militară, în cadrul căreia au depus coroane la mormântul Slăvitului Voievod delegați de la: Ministrul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Prefectura Suceava, Consiliul Județean Suceava, Structurile Ministerului Afacerilor Interne din Suceava, Asociația obștească „Ștefan cel Mare și Sfânt” – Republica Moldova, Consulatul General al României la Cernăuți, Senatorul Ion Stan, Primăriile Comunelor Putna, Straja, Vicovu de Jos și Voitinel, Veteranii de război și Asociația Cultul eroilor, Liceul Tehnologic „Ion Nistor” – Vicovu de Sus, Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români.

În cadrul ceremoniei militare au defilat: Garda Drapelului de luptă al Inspectoratului de Jandarmi Județean „Bogdan Vodă” – Suceava, Plutonul de onoare al Școlii Militare de Subofițeri de Jandarmi „Petru Rareș” – Fălticeni, Plutonul de onoare al Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Bucovina” al județului Suceava, Garda de Onoare a Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Orchestra Model a Inspectoratului General de Carabinieri al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova.

La final, în cuvântul său de mulțumire, starețul Mănăstirii Putna, arhimandritul Melchisedec Velnic, a menționat că evenimentele de anul acesta sunt prilejuite de împlinirea a 150 de ani de la *Prima Serbare a românilor de pretutindeni* și a prezentat mai multe apariții editoriale.

Este vorba despre trei publicații tipărite cu sprijinul Consiliului Județean legate de *Serbarea de la 1871* și de aniversarea din acest an.

Volumul *Serbarea de la Putna, 1871. Publicistică, documente, amintiri*, îngrijit de părintele Alexie Cojocaru și cu o amplă prefață semnată de domnul Adrian Alui Gheorghe, adună materiale documentare – în special publicistică – privitoare la începutul, desfășurarea și urmările *Serbării de la Putna din 1871*. Printre autorii articolelor se numără Mihai Eminescu, Ioan Slavici și A.D. Xenopol.

Broșura *Serbările de la Putna. Continuitatea unui ideal* prezintă Serbările din 1871, 1904, 1926, 1957, 1966 și 2004, dar și unele mai mici, din 1996, 2007 și 2011. Fiecare din aceste serbări a dorit să fie o expresie a unității românilor și să cheme la întărirea acestei unități, iar cât a reușit fiecare a depins de munca depusă și de împrejurările istorice.

Cu acordul familiei poetului Ioan Alexandru, s-a publicat a doua ediție a cărții acestuia *Imnele Putnei*, cu o prefață de Dan C. Mihăilescu. În volum este reprodusă dedicația pe care Ioan Alexandru a scris-o în 2 iulie 1985 pe exemplarul dăruit mănăstirii din prima ediție: „Depun astăzi, 2 iulie 1985, la Sfânta Mănăstire Putna, ctitoria lui Ștefan cel Mare și Sfânt, cu prilejul unei jumătăți de mileniu de când arde candela neadormită în această matcă a neamului românesc, întâiul exemplar al acestei fapte de laudă adusă din inima Transilvaniei Moldovei prin smerit slujitorul Logosului întrupat și în istoria poporului român. Ioan Alexandru”.

Cu aceeași ocazie a fost lansat și numărul XIV/2021 al revistei anuale *Cuvinte către tineri*.

După-amiaza, domnul Adrian Alui Gheorghe a susținut o conferință pentru studenții aflați în acele zile la Putna pentru a discuta despre *Congresul Studențesc Aniversar* din 15 august 2021.

În perioada 2–7 august 2021, la Mănăstirea Putna a avut loc a XV-a ediție a taberei internaționale de artă plastică „Lumina Nordului”, organizată de Centrul Cultural „Bucovina” prin Școala Populară de Arte „Ion Irimescu” din Suceava.

14

august

A decorative maroon banner with tassels at the ends, containing the text "Sosirea participanților" in a gold serif font.

Sosirea participanților

Întâmpinarea studenților

În dimineața zilei de sâmbătă, 14 august, părinții mănăstirii au scos spre închinare moaștele Sfântului Iacob Putneanul și ale Cuvioșilor Sila, Paisie și Natan.

Primul moment important al zilei a fost întâmpinarea studenților veniți la *Serbare*.

Pe urmele studenților din 1871, dar și ale celor din 1926, 1957, 2004, 2007, 2011, în jur de 600 de studenți au participat la *Serbarea de la Putna – 150*.

Studenții și tinerii au venit în cursul zilei de vineri, 13 august, și au fost cazați la Școala Gimnazială „Iacob Putneanul” Putna, la Liceul Tehnologic Special Bivolărie, în campusul Liceului Tehnologic „Ion Nistor” Vicovu de Sus și la sătenii din Putna.

Sâmbătă dimineața, la ora 10, ei s-au întâlnit la Chilia Sfântului Daniil Sihastru și, de acolo, au venit împreună, pe jos, la mănăstire, interpretând cântece patriotice și religioase. La intrarea în mănăstire i-a întâmpinat părintele stareț, arhimandritul Melchisedec:

„Suntem tineri români din toată țara și din alte zece țări, inclusiv din Statele Unite. Am venit aici, la Mănăstirea Putna, la mormântul Sfântului Ștefan cel Mare. Putem spune că, și la propriu, și la figurat, pășim pe urmele lui Mihai Eminescu, lui Ioan Slavici, lui Ciprian Porumbescu. Am venit în acest loc sfânt încercând să urmărim ideea-l pe care și ei l-au avut”, a spus Emanuel Buta. Apoi, a mulțumit mănăstirii pentru găzduirea evenimentului și pentru găzduirea a numeroase tabere de tineret în fiecare an.

Părintele stareț i-a întrebat dacă se simt urmașii lui Mihai Eminescu, Ioan Slavici și Ciprian Porumbescu. Studenții confirmând că se simt astfel, părintele stareț le-a spus: „Dacă sunteți urmașii lor din toată inima, atunci Putna vă aparține, România vă aparține, și neamul, și țara. Și acest gând al vostru ne bucură și ne mângâie.

Bine ați venit la mormântul Sfântului Voievod Ștefan, bine ați venit precum odinioară, cu 150 de ani în urmă, Eminescu, Slavici, Ciprian Porumbescu!

În jurul frontierei țării este o centură de localități și de ținuturi care înconjoară România, unde trăiesc români foarte mulți. Dacă spuneți că sunteți și urmașii lui Xenopol, care a ținut cel mai bun discurs în 1871, știți că acesta amintește în discursul său de românii de la Nistru și până la Tisa, din nord, de la Hotin, și până la mare – așa cum îi amintește și Eminescu în poezia sa.

Aveți această datorie sfântă și dreaptă a neamului nostru: de a fi – să fiți urmași ai celor de la 1871, care au spus că «am avut un trecut și voim a avea un viitor». Prin gestul vostru simțim că voiți cu adevărat a avea un viitor”.

În continuare, studenții și tinerii s-au închinat la mormântul Sfântului Voievod Ștefan cel Mare și au vizitat biserica, muzeul și expoziția aniversară, însoțiți ghizii mănăstirii.

La pregătirea meselor pentru studenți au contribuit parohiile Putna, Straja 1, Laura, Sucevița, Horodnic, Vicovu de Jos, Vicovu de Sus – Est, Paraclisul Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil al Liceului Tehnologic Special din Bivolărie, protopopiatele Rădăuți și Câmpulung, dar și alți binefăcători.

Masa a fost servită în corturi deschise, special amenajate pentru studenți, în spațiul dintre arhondaricele „Mitropolit Visarion Puiu” și „Sfântul Nicolae” ale Mănăstirii Putna.

Pentru a facilita participarea la *Serbare*, CFR Iași a suplimentat numărul de trenuri spre Putna.

În jurul prânzului, cu sprijinul Consiliului Județean Suceava, la mănăstire au ajuns două grupuri de pelerini: un grup de copii de la Așezământul de copii „Sfântul Ierarh Leontie” din Rădăuți și un grup de tineri de la Asociația Tinerilor Ortodocși Suceveni.

Întâmpinarea Părintelui Patriarh

În dimineața zilei de sâmbătă, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a ajuns la Suceava, fiind primit cu pâine și sare de tineri îmbrăcați în costume populare. La aeroport a fost întâmpinat de către Înaltpreasfințitul Părinte Teofan, Mitropolit al Moldovei și Bucovinei, Înaltpreasfințitul Părinte Calinic, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, și Preasfințitul Veniamin, Episcop al Basarabiei de Sud, reprezentanți ai Centrului Eparhial Suceava, Gheorghe Flutur, Ion Lungu, primarul Municipiului Suceava, și Cezar-Nicolai Deleanu, directorul aeroportului.

La Putna, Părintele Patriarh a fost întâmpinat de Înaltpreasfințitul Părinte Ioachim, Arhiepiscop al Romanului și Bacăului, de Preasfințitul Părinte Damaschin Dorneanu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, de părintele arhimandrit Melchisedec Velnic, starețul Mănăstirii Putna, precum și de numeroși clerici, credincioși și reprezentanți ai autorităților locale.

După închinarea în biserică la mormântul ctitorului mănăstirii, Sfântul Voievod Ștefan cel Mare, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Calinic a rostit cuvântul de bun venit, în care a subliniat importanța aniversării. „Participarea Preafericirii Voastre la acest moment important, organizat de Mănăstirea Putna în parteneriat cu Patriarhia Română, Academia Română și Consiliul Județean Suceava, ne bucură și în același timp ne onorează atât pe noi, ierarhii, clericii și credincioșii din Moldova, cât și pe junimea română din universitățile, liceele și școlile din țară și străinătate. Adunați acum cu toții în sinaxe liturgice și culturale, reiterăm Momentul 1871, punte între dorința de unitate națională și un ideal împlinit, moment care a fost inițiat și organizat de câțiva corifei ai culturii românești, dintre care îi amintim pe Mihai Eminescu, Ioan Slavici și Alexandru D. Xenopol.”

În continuare, Înaltpreasfinția Sa a amintit momentele importante din istoria *Serbărilor de la Putna*, marcând anii în care momentul 1871

a fost model pentru alte serbări naționale, și a exprimat recunoștință pentru prezența Preafericirii Sale la *Serbare*. „Vă mulțumim, Preafericirea Voastră, și totodată îi mulțumim Bincredinciosului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, la canonizarea căruia ați avut un cuvânt hotărâtor, pentru că V-a animat, V-a însuflețit dorul de Bucovina în care dorim ca, zilele acestea și nu numai, Unitatea de neam și Unitatea de credință să fie la ele acasă.”

Preafericitul Părinte Patriarh a mulțumit Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Calinic pentru cuvântul de întâmpinare și apoi a vorbit despre rolul Mănăstirii Putna, cu mormântul Sfântului Ștefan cel Mare, în conștiința românilor dintotdeauna și de pretutindeni: „Spunea cineva despre Mănăstirea Putna că are puterea de a se regenera mereu ca simbol spiritual pentru români, chiar dacă adesea a trecut prin dificultăți, prin momente grele. După *Adunarea de la Putna* și *Congresul Studenților* din 1871, s-a constatat că nu a fost vorba de un parastas, ci de o naștere din nou, și anume de o nouă etapă de conștientizare a nevoii de unitate în cuget și simțiri, pentru toți românii, pentru românii din țară și de pretutindeni. (...) În aceste zile, ne întâlnim de fapt prin rugăciune cu cei care s-au întâlnit aici, lângă mormântul voievodului Ștefan cel Mare și Sfânt, și de asemenea, prin cinstire, prin rememorare a evenimentelor de atunci, pentru speranța unei unități mai intense a românilor din țară și din străinătate.”

De la ora 18, Părintele Patriarh, ierarhii prezenți și academicienii Ioan-Aurel Pop și Irinel Popescu au vizitat expoziția *Serbarea de la Putna – 150. Continuitatea unui ideal*, ghid fiind scriitorul Adrian Alui Gheorghe. În expoziție sunt expuse Urna, epitafurile și steagurile așezate în 1871 la mormântul Sfântului Ștefan cel Mare, dar și obiecte de la celelalte serbări naționale de la Putna.

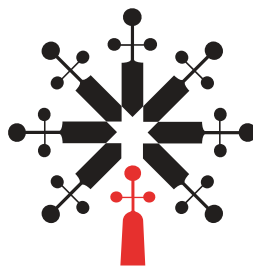

Slujba privegherii

Sâmbătă seara, slujba privegherii a fost oficiată de Preasfințitul Părinte Damaschin Dorneanu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi. Răspunsurile liturgice au fost date de Grupul „Eustatie Protopsaltul” al Mănăstirii Putna. A fost cântată și Slujba Prohodului Adormirii Maicii Domnului, moment încărcat de înaltă trăire duhovnicească.

La final, Preasfințitul Părinte Damaschin Dorneanu a vorbit celor prezenți despre patru idei principale care sunt cuprinse în troparul Adormirii Maicii Domnului: pururea fecioria

Născătoarei de Dumnezeu, rolul de mamă pe care îl împlinește Fecioara Maria cu foarte multă dragoste, adormirea – mutarea la viață, și nu moartea Maicii Domnului, și izbăvirea din moartea păcatului pentru rugăciunile Maicii Mântuitorului Iisus Hristos. „Nu este nicio slujbă a Sfintei Biserici în care să nu o chemăm pe Maica Domnului cu această rugăciune adusă înaintea sa. O rugăm să ne izbăvească din moartea sufletului, să pună cuvânt bun înaintea Fiului ei ca să ne ierte, să ne primească și să ne re-dăruiască viața. (...) Ne rugăm în același timp Maicii Domnului, ca ea să mijlocească pentru noi și la moartea trupului”.

15

august

A decorative banner with a dark red background and gold text. The banner is framed by two vertical gold tassels on the left and right sides. The text is centered and reads:

**Serbarea de la Putna – 150.
Continuitatea unui ideal**

Sfânta Liturghie

Pe 15 august 2021, la ora 8.30 dimineața, în sunet de bucium, soborul ierarhilor, condus de Preafericitul Părinte Daniel, s-a închinat la mormântul Sfântului Voievod Ștefan cel Mare.

Alături de Preafericirea Sa au slujit Sfânta Liturghie Înaltpreasfințitul Părinte Teofan, Mitropolit al Moldovei și Bucovinei, Înaltpreasfințitul Părinte Calinic, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, Înaltpreasfințitul Părinte Ioachim, Arhiepiscop al Romanului și Bacăului, Preasfințitul Părinte Ignatie, Episcop al Hușilor, Preasfințitul Părinte Veniamin, Episcop al Basarabiei de Sud, Preasfințitul Părinte Nichifor Botoșăneanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, și Preasfințitul Părinte Damaschin Dorneanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, și un sobor de preoți și diaconi.

La finalul Sfintei Liturghii, Părintele Patriarh Daniel a rostit un cuvânt de învățătură în cadrul căruia a prezentat începuturile sărbătorii Adormirii Maicii Domnului. „Sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului începe să se răspândească mai întâi la Ierusalim, apoi la Constantinopol, începând cu secolul al V-lea, deci după anul 400. Despre adormirea Maicii Domnului Sfânta Scriptură nu spune nimic, pentru că nu s-a scris despre aceasta, dar tradiția Bisericii noastre a consemnat faptul că Maica Domnului a trecut la viața veșnică și, anume, a murit la Ierusalim în casa în care stătea și a fost dusă să fie înmormântată în satul Ghetsimani”.

Preafericirea Sa a explicat motivația mutării la Cer a Maicii Domnului. „Pentru că din trupul ei s-a format trupul lui Dumnezeu Cuvântul, Fiul cel veșnic al Tatălui ceresc, născut veșnic din Tată fără mamă, S-a născut ca om din mamă fără tată, nu putea să rămână în mormânt și să cunoască stricăciunea, sau coruptibilitatea, trupul din care Dumnezeu Cuvântul S-a întrupat. De aceea, atât sinaxarul, cât și condacul spun că ea a fost mutată la viața cerească,

mai întâi sufletul, în momentul morții, al despărțirii sufletului de trup, și la scurt timp și trupul ei, care a fost mutat la viața cerească lângă Fiul ei.”

În continuare, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel i-a hirotesit întru arhimandrit pe părintele Paraschiv Dabija, vicar administrativ al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, și pe părintele Teofil Obreja, econom al Mănăstirii Putna.

Apoi, Înaltpreasfințitul Părinte Calinic a oferit distincții de vrednicie celor care s-au implicat în organizarea manifestărilor aniversare și altor persoane care au sprijinit în mod deosebit lucrarea Bisericii.

„Crucea Bucovinei” pentru clerici a fost oferită părintelui arhimandrit Melchisedec Velnic, starețul Mănăstirii Putna și Exarh al mănăstirilor din Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, preotului Vasile Gavrila, de la Paraclisul Universitar „Sfântul Nicolae – Ghica” din București, preotului Vasile Covalciuc, protopop de Storojineț, Regiunea Cernăuți, și preotului Vasile Pavlenco din Crasna, Regiunea Cernăuți.

„Crucea Bucovinei” pentru mireni a fost oferită mai multor invitați, dintre care îi amintim pe Ioan Aurel Pop, președintele Academiei Române, Gheorghe Flutur, președintele Consiliului Județean Suceava, Ion Lungu, primarul Municipiului Suceava, profesor universitar Ștefan S. Gorovei, inițiatorul Centrului de Cercetare și Documentare „Ștefan cel Mare” al Mănăstirii Putna, academicienilor Alexandru Zub – unul dintre inițiatorii *Serbării din 1957*, care a fost condamnat la închisoare de regimul comunist pentru aceasta – și Alexandrina Cernov, din Cernăuți.

Au mai fost acordate și alte distincții. Ordinul „Mușatinii” a fost primit de domnul Bogdan Gheorghiu, Ministrul Culturii, și de alte autorități locale, iar Ordinul „Sfântul Ierarh Iacob Putneanul”, pentru clerici și pentru mireni, a fost primit de oameni de cultură, atât din țară, cât și din Basarabia și din nordul Bucovinei, între care Teodora Stanciu, Adrian Alui Gheorghe, Nicolai Barbă, Irina Vasilciuc, Aurel Buzincu, Vasile-Sorin Filip, Constantin Emil Ursu.

Persoanelor care au primit distincții, celor care au sprijinit organizarea *Serbării* și invitațiilor de onoare ai Consiliul Județean Suceava le-au fost oferite publicațiile aniversare tipărite de mănăstire și placheta omagială a *Serbării* – 12 exemplare de argint și 100 de exemplare de tombac argintat, lucrate la Monetăria Statului. Consiliul Județean Suceava a avut ca invitați de onoare reprezentanți de la Departamentul pentru Relația cu Românii de Pretutindeni din cadrul Secretariatului General al Guvernului României, Ministerul Culturii, Ministerul Educației, Consulatul General al României la Cernăuți, Asociația REPATRIOT, Consiliul Raional Cernăuți (Ucraina), Primăria Municipiului Chișinău (Republica Moldova), Primăria Orașului Cricova (Republica Moldova), Consiliul Raional Soroca (Republica Moldova), Consiliul Raional Ștefan Vodă (Republica Moldova), Consiliul Raional Sîngerei (Republica Moldova), Consiliul Raional Rîșcani (Republica Moldova).

După acest moment, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a dăruit Mănăstirii Putna un set de Sfinte Vase din argint aurit, lucrate în filigran, confecționate în atelierelor Patriarhiei Române, arătând că Sfintele Vase sunt cel mai puternic simbol liturgic al comuniunii românilor în Iisus Hristos prin rugăciunile Maicii Domnului. Împreună cu Sfintele Vase, Preafericitul Părinte Patriarh a mai dăruit mănăstirii și un kilogram de tămâie naturală din Oman, cărți publicate de Editurile Patriarhiei Române și 6.000 de iconițe pentru a fi dăruite celor prezenți. Acestea reproduc icoana Adormirii Maicii Domnului pictată de iconarii Mănăstirii Putna, care face parte din setul de icoane praznicare oferit de Mănăstirea Putna pentru împodobirea Catedralei Mântuirii Neamului.

În semn de recunoștință pentru binecuvântarea acordată manifestărilor aniversare, Înaltpreasfințitul Părinte Calinic i-a dăruit Preafericitului Sale, din partea Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților și a Mănăstirii Putna, o icoană cu Mântuitorul Iisus Hristos, pictată manual pe fuziune de sticlă.

Sfințirea Candelii aniversare

A urmat apoi unul dintre momentele cele mai emoționante ale zilei: Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a sfințit candela din argint adusă de studenții români din țară și din afara granițelor.

„Doamne, binecuvintează, sfințește și o arată podoabă a mormântului Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, pentru a răspândi lumina chemării spre unitate întru sfințenie tuturor românilor”, s-a rugat Părintele Patriarh Daniel.

Pentru realizarea Candelii aniversare, studenții au făcut o colecție publică, dând astfel prilejul multor studenți și credincioși români, din țară și din străinătate, să contribuie, precum înaintașii lor în 1871, la realizarea acestui dar simbolic. Preafericitul Părinte Patriarh s-a mai rugat ca cei care au sprijinit financiar această lucrare și, în general, organizarea *Serbării de la Putna – 150* din acest an să primească putere și înțelepciune de sus pentru împlinirea voii lui Dumnezeu în continuare.

Candela a fost inspirată de Urna comemorativă donată de Mihai Eminescu și colegii lui de generație cu 150 de ani în urmă. Mesajul inscripționat pe Candelă îl reproduce pe cel de pe Urna din 1871, cu o singură adăugire – „marelui român” – și cu actualizarea anului și a numelui evenimentului:

„Eroului, învingătorului, apărătorului existenței române, scutului creștinătății, marelui român, Sfântului Voievod Ștefan cel Mare.

Junimea Română Academică, MMXXI

Serbarea de la Putna – 150. Continuitatea unui ideal”

Candela are înălțimea de 40 cm și a fost lucrată de sculptorul bijutier Bogdan Popa.

În acordurile *Baladei* lui Ciprian Porumbescu, interpretată de violonistul Tudor Andrei – cel care a interpretat *Balada* și la serbarea organizată de Liga Studenților Români din Străinătate în 2011 –, doi reprezentanți ai studenților, Iulian Tomeac, președintele ASCOR

Iași, și Silvia Mleşniță, au așezat Candela aniversară pe mormântul Sfântului Voievod Ștefan cel Mare. În această zi, la mormânt au făcut de gardă reprezentanți ai studenților.

În același timp, oficialitățile prezente au depus flori la statuia lui Mihai Eminescu, iar reprezentanți ai studenților au depus jerbe de flori la efigiile în bronz ale organizatorilor *Serbării din 1871* și ai *Serbării din 1904* și la plăcile comemorative inscripționate cu numele principalilor organizatori ai *Serbărilor de la Putna* din anii 1926, 1957, 1966, 1992 și 2004. Efigiile au fost realizate în acest an aniversar de către sculptorul Virgil Scripcariu, arhitectul dispunerii lor fiind monahul Iustinian Costin, viețuitor al Mănăstirii Putna.

În continuare, Domnul Ioan Aurel Pop, Președintele Academiei Române, a susținut un discurs intitulat *Patria noastră să fie credința noastră* pe tema *Serbării din 1871*, pe care îl redăm integral în paginile următoare.

A urmat cuvântul Președintelui Consiliului Județean Suceava, domnul Gheorghe Flutur, adresat în mod special studenților și tinerilor:

„Îi mulțumesc Bunului Dumnezeu că mi-a dat astăzi șansa să fiu la această slujbă, la această sărbătoare și să vă transmit un salut călduros, prietenesc, de bun venit la Putna, în frumoasa Bucovină, în Ierusalimul neamului românesc – cum spunea Mihai Eminescu – și o fac așa cum trebuie, ca reprezentant al administrației publice a județului Suceava. În fața mea – mă uit pe cei doi stâlpi ai muzeului – sunt cei doi titani pe care astăzi noi îi omagiem: Marele Ștefan și Mihai Eminescu. Tot astăzi omagiem și pe tinerii de acum 150 de ani, care au avut ideea și curajul să organizeze marea sărbătoare de românism de la Putna. Alături de Mihai Eminescu au fost Ioan Slavici, Ciprian Porumbescu – bucovineanul nostru, Xenopol și alții.

Văd în această zi la Putna foarte mulți tineri. Ce mesaj putem să vă transmitem vouă, tinerilor care aveți 20–25 de ani? Dumneavoastră,

peste 50 de ani, veți fi cei care veți celebra 200 de ani de la 1871. Trebuie să vă gândiți cu ce întâmpinați această sărbătoare. Poate că mai mult ca oricând îndemnul trebuie să fie spre unitate – unitatea românilor de unde ar fi ei. Suntem într-o conjunctură favorabilă, am intrat în Uniunea Europeană, siguranța este mai mare, șansa de dezvoltare este mai mare, dar trebuie ca inteligența dumneavoastră, a tinerilor, a junimii noastre, să vină să ne ajute să construim drumul drept și corect, cu demnitate, să ne păstrăm identitatea națională în această Uniune Europeană. Asta trebuie să facem!

Când spunem identitate națională, spunem credință. Uitați-vă câtă lume este la Putna, cât de mulți în port popular! Vă îndemn să păstrați și să țineți la portul popular. Identitate națională înseamnă păstrarea tradițiilor și obiceiurilor, a limbii; identitate națională înseamnă și curajul de a vorbi despre aceste valori altor națiuni din Europa, pentru că Europa este o construcție a națiunilor și nouă nu trebuie să ne fie rușine, trebuie să fim mândri cu valorile noastre.

De aici, de la Putna, acest mesaj îl adresez țării întregi. Altarul Mănăstirii Putna rămâne o bornă de stabilitate. Aici pot ancora românii să se umple de românism mai mult ca oriunde și fiecare dintre dumneavoastră puteți face o mică Putnă acolo unde sunteți. Un gând bun de prețuire! Dumnezeu să vă ajute și vă așteptăm de fiecare dată acasă, la Putna!”

La final, părintele stareț, arhimandritul Melchisedec Velnic, i-a mulțumit Preafericitului Părinte Patriarh Daniel pentru bucuria prilejuită de participarea la hramul mănăstirii și la *Serbare*. Părintele stareț a mulțumit și soborului clericilor slujitori, invitaților, oficialităților, tuturor pelerinilor și, în mod special, studenților implicați în organizarea *Serbării*. În continuare, a prezentat albumul dedicat *Serbării din 1871* editat de mănăstire: *Prima Serbare a Românilor de Pretutindeni. Putna, 1871*, și DVD-ul *Graiul neamului* realizat de Grupul vocal-tradițional „Ai lui Ștefan, noi oșteni” al Liceului Tehnologic „Ion Nistor”.

Între orele 16.00 și 19.00, în parcare din fața mănăstirii a avut loc un concert de cântece patriotice și de muzică folclorică organizat de Centrul Cultural „Bucovina”, instituție a Consiliului Județean Suceava, condusă de managerul Vasile-Sorin Filip.

Seara, între orele 19.00 și 22.30, a fost săvârșită Slujba Privegherii în cinstea Sfinților Martiri Brâncoveni și a ctitorilor sfinți ai Mănăstirii Putna – Sfântul Voievod Ștefan cel Mare și Sfântul Ierarh Iacob Putneanul –, la care a slujit Preasfințitul Părinte Veniamin, Episcopul Basarabiei de Sud.

În cuvântul rostit la sfârșitul privegherii, Preasfințitul Părinte Veniamin a arătat care este mesajul pe care ni-l transmite peste veacuri Sfântul Constantin Brâncoveanu:

„Acest domn viteaz și credincios se aseamănă cu Sfântul Ștefan cel Mare prin activitatea pe care a desfășurat-o în timpul domniei sale

de la sfârșitul secolului al XVII-lea – începutul secolului al XVIII-lea.

În ciuda tuturor bogățiilor, în ciuda dregătoriilor pe care le-a avut, Sfântul Constantin Brâncoveanu a conștientizat un lucru: că sufletul este nemuritor. În momentul în care se desparte de trup, sufletul se duce în fața lui Dumnezeu și poartă cu el faptele credinței sau ale necredinței noastre.

Acel cuvânt al Sfântului Constantin Brâncoveanu către fiul său Matei – «Fiule, nimeni din neamul nostru nu și-a părăsit credința!» – să-l avem și noi în minte, pentru că ni se adresează și nouă, celor din generația de astăzi. Trebuie să ne păstrăm credința și să ne aducem aminte de voievozii noștri care au făcut atâtea lucruri frumoase, să ne aducem aminte de înaintașii noștri care, la 1871, aici, au exclamat dorința unității și a consolidării credinței noastre, mai ales că atunci a fost prezent și marele poet național Mihai Eminescu, care a spus că Biserica Ortodoxă este mama poporului român.”

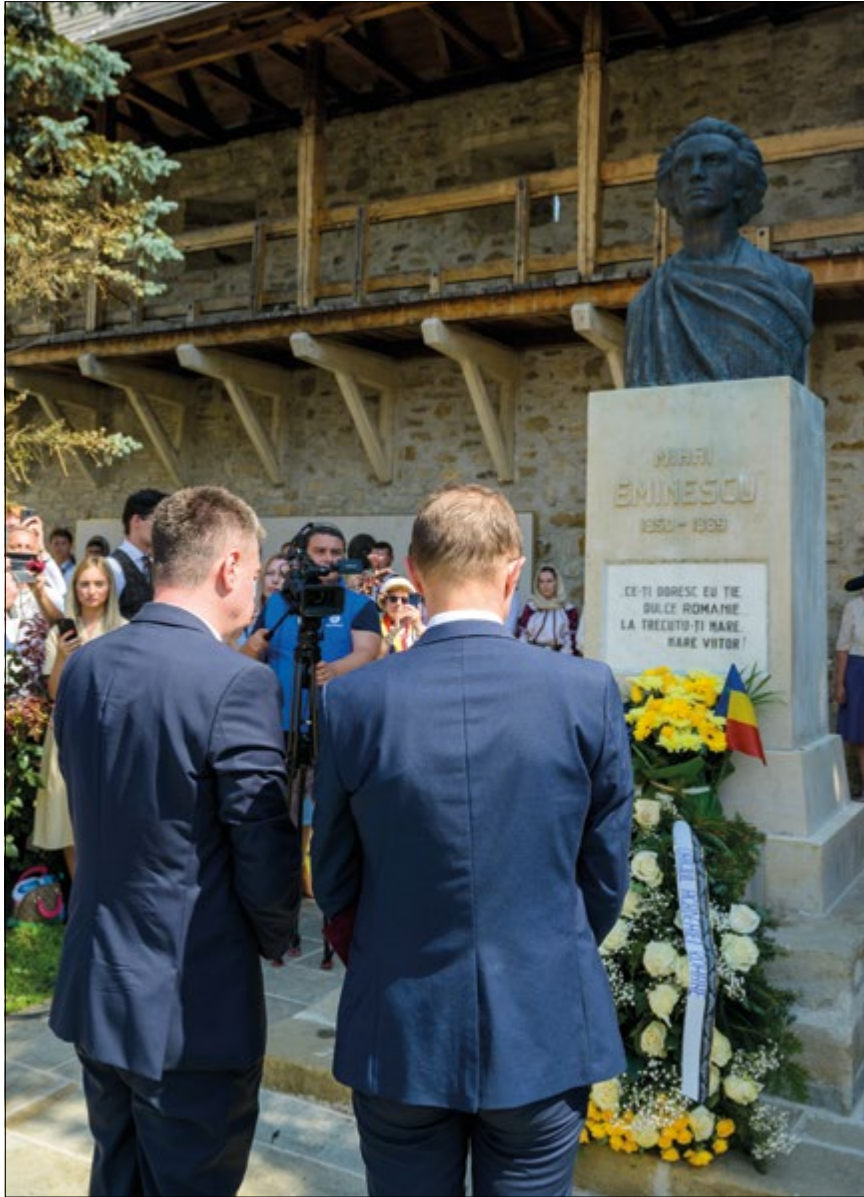

Patria noastră să fie credința noastră

Ioan Aurel Pop,
Președintele Academiei Române

Cuvânt aniversar la 150 de la Prima Serbare a Românilor de Pretutindeni

Cum se putea o ocazie mai bună pentru cei care au gândit viitorul acum 150 de ani – e vorba de viitorul poporului nostru – decât această zi de Adormire a Maicii Domnului din viața trecătoare pământească și de trecere a ei în viața eternă? Era ca o metaforă pentru națiunea noastră adormită și necăjită, care trebuia să intre, prin marile fapte ale marilor oameni de atunci, în eternitate.

Evenimentele de la Putna de acum 150 de ani găseau poporul român, cel mai numeros popor din sud-estul Europei, risipit în mai multe țări. Din fericire, nucleul său, dar nu și cea mai mare parte a acestui popor, era concentrat, începând cu 1859, în România, formată pe atunci doar din Oltenia, Muntenia, Moldova dintre Carpați și Prut și din Bugeac, cele trei județe din sudul Basarabiei. Cea mai mare parte a pământului nostru și a poporului român se afla sub stăpânirea imperiilor vecine. Dobrogea era sub otomani, Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul și Bucovina erau sub austro-ungari, pe lângă mulți români risipiți prin Balcani, care nu au avut niciodată șansa să trăiască în propriul stat românesc.

Tinerii studioși din România și din teritoriile românești înstrăinate

s-au gândit atunci ca, prin cinstirea amintirii celui mai important domn pe care l-au avut românii în Evul Mediu, Ștefan cel Mare și Sfânt, să stimuleze efortul fundamental al libertății și unității naționale a tuturor românilor. Și unde se putea mai bine decât în locul nostru sfânt, în Mănăstirea Putna?

Este important de știut că cele mai avansate idei ale conducătorilor, ale elitei intelectuale europene din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, erau ideile care susțineau emanciparea națională a popoarelor. Progresiștii epocii, aceia care gândeau la viitorul popoarelor europene, prevesteau și luptau pentru prăbușirea imperiilor multi-naționale și pentru formarea câte unui stat pentru fiecare națiune. Aceste imperii, care urmau să cadă după *Serbarea de la Putna*, erau cel Otoman, cel Austro-Ungar, cel Rusesc și chiar proaspăt-renăscutul Imperiu German.

Pentru popoarele care erau în întregime sau în parte prizoniere acestor formațiuni anacronice, nepotrivite vremurilor, se prevedea crearea și întregirea statelor lor naționale. Statul național era văzut atunci ca principala instituție de organizare, de protejare și de

asigurare a viitorului fiecărui națiunii. Se spunea că fiecare popor devenit națiune avea nevoie de o casă a lui și că această casă se culevea să fie statul național, după exemplele pe care ni le dăduseră mai-marii Europei cu mult înainte. Prin urmare, tinerii români care au venit la Putna în 1871 s-au înscris în această mișcare generală europeană de emancipare a națiunilor, adoptând-o și adaptând-o și pentru români.

Autoritățile României de atunci erau obligate, în ciuda idealurilor naționale pe care le împărtășeau, să fie mult mai reținute și mai precaute, să se exprime adesea indirect, să uzeze formule diplomatice consacrate. Dar tinerii, studenții, intelectualii erau liberi să spună ce gândesc, chiar dacă în afara zidurilor mănăstirii vegheau drasticele autorități austro-ungare.

Se considera atunci că abia după atingerea obiectivului independenței naționale a României ne puteam gândi la unire cu România a tuturor provinciilor aflate în afara României. Tinerii nu erau constrânși în zborul gândului lor. Ei puteau arde etape. Puteau visa la Unirea cea Mare înainte de câștigarea independenței.

Și totuși anumite măsuri de prevedere erau absolut necesare, pentru a nu risca să se compromită totul. Mănăstirea Putna era situată în Țara de Sus a Moldovei, de acolo de unde a venit ființa celei de a doua libertăți românești și, mai nou, de pe la 1775, se chema Bucovina și ajunsese parte integrantă a Imperiului Habsburgic.

Imperiul acesta al Habsburgilor se transformase în 1867 într-o monarhie cu două capete – unul la Viena și unul la Budapesta –, în care majoritatea dominantă a populației nu era formată din austrieci și unguri, ci din așa-numitele „minorități”. Cu alte cuvinte, populația zisă „majoritară” reprezenta, din punct de vedere numeric, o minoritate. Iar majoritatea era formată din români, cehi, slovaci, croați, ruteni, polonezi, sârbi și alții. Ei alcătuiau peste jumătate din populație, conform recensămintelor oficiale austro-ungare. Această imensă disproporție presupunea o vigilență ieșită din comun din

partea autorităților, care, la 1871, au stat treze și au vegheat să nu cumva să fie jignite sentimentele monarhiei, ale Casei de Austria și, în general, ale statului austro-ungar.

Cu toate acestea, toți cei prezenți au văzut că se strânseseră la Putna tineri din toate provinciile românești înstrăinate și din România și că erau prezente cu discreție, ca și astăzi, și autoritățile statului român, că se vorbea cu înflăcărare de unitatea românească, despre limba română, despre asuprii imperiale și libertăți îngrădite, despre idealuri de viitor privind edificiul național românesc.

Mihail Kogălniceanu era cea mai înaltă autoritate a statului român – moldovean dintr-o familie cu obârșia pe Cogălnic, cum îi spune numele. Mihail Kogălniceanu, deputat, fost prim-ministru și viitor ministru, a reprezentat la Putna și Academia Română, al cărui membru fusese ales în 1868 și al cărei președinte avea să devină. El era un simbol. Marele lui merit de român dintr-o provincie înstrăinată și oropsită s-a văzut de pe când avea 25–26 de ani la Iași când, la deschiderea cursurilor de Istorie națională la Academia Mihăileană, a numit „patrie” toată acea întindere de loc pe care se vorbea românește. Adică, pentru el, patria era în limbă, în suflet și-n credință.

La Putna a fost și Alexandru D. Xenopol, cu un memorabil discurs despre Ștefan cel Mare, premiat atunci pe bună dreptate. Și el avea 24–25 de ani. Comitetul de organizare al Serbărilor a făcut atunci un concurs și, până la urmă, a rămas în concurs doar Xenopol și a fost premiat și a vorbit despre rolul istoric național al lui Ștefan cel Mare. Comisia, formată din oameni importanți ai timpului, i-a acordat lui Xenopol Marele Premiu. Era student la Berlin, stipendiat al Societății Junimea din Iași, și el viitor membru al Academiei Române. Nu i-a trecut niciodată prin minte să rămână definitiv la Berlin sau în altă parte, cu toate că viața în România de atunci nu era simplă.

Serbările, însă, au fost animate de tinerimea română, în frunte cu Mihai Eminescu și cu Ioan Slavici – Eminescu moldovean, Slavici transilvănean –, și au cuprins cinstirea marelui voievod ca și astăzi,

prin slujbe religioase cu prilejul acestei mari sărbători a Adormirii Maicii Domnului. Sfințirea Mănăstirii Putna la 1469 și așezarea acolo în 1504, pentru somnul de veci, a voievodului mare unificator Ștefan cel Mare era destul simbol pentru adunarea tinerimii.

Vă reamintesc că Domnul de la Suceava, în cei aproape 50 de ani de domnie, a stăpânit mai mult de o sută de sate în Ardeal, a fondat episcopie ortodoxă la câțiva kilometri de Cluj, în satul Feleac, acolo în Ardeal, de unde descinsese familia întemeietorilor Moldovei. În înțelegere cu Regele Romanilor, Maximilian de Habsburg, Ștefan cel Mare a organizat o conspirație pentru răsturnarea regilor Ungariei și Poloniei și pentru propășirea țării sale, fiind considerat unul din cei mai mari oameni politici europeni, singurul român domn de țară românească care a primit titlul, din partea Papalității, de „Atlet al lui Hristos” și singurul moldovean căruia cronicile Țării Românești – adică a doua Valahie pentru Ștefan, fiindcă pentru el prima Valahie era țara lui, a Moldovei – îi dau 17 ani de domnie la sud de Carpați. Supranumit în anumite surse occidentale „rege al Daciei”, dăruit cu titlul de țar sau de împărat, domnul Moldovei le apărea tinerilor de la 1871 drept un simbol perfect al adunării naționale românești.

Astăzi, preacinstită adunare, la 150 de ani de atunci, se cuvine să ne înclinăm în fața memoriei acelor făurari de țară. Putem spune și noi că de astfel de vremuri „se învredniciră cronicarii și rapsozii” [Mihai Eminescu – n. red.]. Ar trebui să ne înălțăm și să le urmăm exemplul. Într-o societate secularizată, dezorientată, cum e societatea europeană de astăzi, în care toate marile valori ale omenirii sunt puse sub semnul întrebării, noi ar trebui, cu bună cuviință și cu smerenie, să ne vedem de rânduiala noastră, să luăm exemplul marilor cărturari de la Putna, de la Vasile Alecsandri până la Mihai Eminescu.

Pentru mulți români de astăzi, ca și pentru cei de la 1871, patria este limba română. Dar, pentru noi în general, ca oameni, patria noastră trebuie să fie credința noastră, credința aceasta în care ne-am născut și fără de care nu am fi. Și astăzi, mai mult ca oricând, Biserica este egală cu lumea. Iar Biserica noastră este egală cu națiunea română. De aceea, haideți să luăm tradițiile și istoria, ca să ne fie un imbold pentru prezent și viitor, să ne închinăm cu smerenie, cum au făcut strămoșii care au construit această țară, să prețuim limba și să ne cunoaștem cu demnitate locul în Europa.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

Distincții

Prezentăm în continuare distincțiile de vrednicie oferite de către Înaltpreasfințitul Părinte Calinic, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, celor care s-au implicat în organizarea manifestărilor aniversare „Serbarea de la Putna – 150” și altor persoane care au sprijinit în mod deosebit lucrarea Bisericii.

ORDINUL „CRUCEA BUCOVINEI”

Pentru clerici

Arhimandrit Melchisedec Velnic

Starețul Mănăstirii Putna și exarh al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților

Preot Vasile Covalciuc

Protopop de Storojineț, Regiunea Cernăuți

Preot Vasile Pavlenco

Crasna, Regiunea Cernăuți

Preot Vasile Gavrilă

Paraclisul Universitar „Sfântul Nicolae” București

Pentru mireni

Academician Ioan Aurel Pop

Președintele Academiei Române

Gheorghe Flutur

Președintele Consiliului Județean Suceava

Prof. univ. dr. Ștefan S. Gorovei

Iași

Academician Alexandrina Cernov

Cernăuți

Academician Alexandru Zub

Iași

Radu Ciuceanu

Directorul și fondatorul Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului

Ion Lungu

Primarul Municipiului Suceava

Sorin Vornicu

București

Valentin Săftoiu

București

Andrei Batereanu

Președintele Asociației Obștești „Ștefan cel Mare și Sfânt”,
Chișinău, Republica Moldova

ORDINUL „MUȘATINII”

Bogdan Gheorghiu

Ministrul Culturii

Prof. univ. dr. Niculai Barbă

Vicepreședintele Consiliului Județean Suceava

Irina Vasilciuc

Administratorul public al județului Suceava

Colonel dr. Romeo-Aurelian Popovici

Comandant al Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare”
Câmpulung Moldovenesc

Gheorghe Coroamă

Primarul Comunei Putna

Gheorghe Schipor

Consilier local, Vicovu de Sus

ORDINUL „SFÂNTUL IERARH IACOB PUTNEANUL”

Pentru clerici

Protosinghel Pavel Niga

Egumen și iconar, Mănăstirea Putna

Protosinghel Dosoftei Dijmărescu

Ghid la Mănăstirea Putna și exarh cultural

Arhimandrit Andrei Cotruță

Mănăstirea „Sfintele Femei Mironosițe Marta și Maria” Hagimus,
Căușeni, Republica Moldova

Diacon Ioan Scutaru

Șeful Direcției Generale Educație, Raionul Ialoveni,
Republica Moldova

Pentru mireni

Prof. Teodora Stanciu

Președintele Fundației „Credință și creație. Acad. Zoe Dumitrescu-
Bușulenga – Maica Benedicta”

Prof. univ. dr. Adrian Alui Gheorghe

Piatra Neamț

Prof. univ. dr. Constantin Flondor

Timișoara

Aurel Buzincu

Directorul Direcției Județene pentru Cultură Suceava

Vasile-Sorin Filip

Managerul Centrului Cultural „Bucovina”

Constantin Emil Ursu

Directorul Muzeului Național al Bucovinei

Prof. Angelo Cătălin Bărbuță

Directorul Liceului Tehnologic „Ion Nistor”, Vicovu de Sus

Prof. Ciprian Florentin Crețan

Directorul Școlii Gimnaziale „Mitropolit Iacob Putneanul”, Putna

Prof. Vasile Schipor

Liceul Tehnologic „Ion Nistor”, Vicovu de Sus

Marin Gherman

Președinte al Centrului Media BucPress, Cernăuți

Emanuel Buta

Secretarul manifestărilor aniversare *Serbarea de la Putna – 150.*

Continuitatea unui ideal

Cosmin Țugui

Câștigătorul Concursului de discursuri din cadrul manifestărilor aniversare *Serbarea de la Putna – 150. Continuitatea unui ideal*

Ana Blandiana

Poetă

Acad. Ștefan Afloroaei

Facultatea de Filozofie a Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

Alex Ștefănescu

Scriitor, critic și istoric literar

Horea Paștina

Artist plastic

Dacian Andoni

Artist plastic

Oliv Mircea

Critic de artă

Prof. univ. Maria și Mihai Șleahțițchi

Republica Moldova

Prof. univ. Lucia Cifor

Iași

Grigore Ilisei

Scriitor și jurnalist

Radu Marinescu

Inginer

Lucia Cherecheș

Avocat

16

august

A decorative banner with a dark red background and gold-colored text. The banner is framed by two vertical gold-colored tassels on the left and right sides. The text is centered and reads "Congresul Studentesc Aniversar".

**Congresul Studentesc
Aniversar**

Liturghie arhierescă de sărbătoarea Sfinților Martiri Brâncoveni

Luni, 16 august 2021, în ziua de pomenire a Sfinților Martiri Brâncoveni, Sfânta Liturghie a fost săvârșită de Preasfințitul Părinte Ignatie, Episcopul Hușilor, Preasfințitul Părinte Veniamin, Episcopul Basarabiei de Sud, și Preasfințitul Părinte Damaschin Dorneanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, alături de un sobor de preoți.

Ierarhii au fost întâmpinați la ieșirea din Casa Domnească de clerici de la Centrul Eparhial Suceava, preoți protoierei ai Eparhiei Sucevei, precum și slujitori din Basarabia și din nordul Bucovinei, dar și de mulți credincioși. Soborul slujitor a mers în biserică pentru a se închina, iar apoi la Altarul de vară din incinta mănăstirii.

După citirea Sfintei Evanghelii, Preasfințitul Ignatie, Episcop al Hușilor, a rostit un cuvânt de învățătură în care a subliniat importanța slujirii aproapei, ca mare taină a iubirii: „Sfântul Apostol Pavel ne încredințează că atunci când suntem plini de Hristos nu mai trăim noi, nu mai este nimic din cele ale noastre. Ci suntem plini de Hristos, trăim pentru Hristos, Îl trăim pe Hristos sau Hristos trăiește în noi.”

Apoi a prezentat câteva repere biografice din viața celor prăznuiți liturgic, Sfinții Martiri Brâncoveni, arătând că ei L-au iubit până la jertfă pe Hristos: „Pentru Sfinții Martiri Brâncoveni, Hristos nu era o simplă idee, o referință. Nici credința un set de convingeri. Ci Hristos era o realitate a vieții lor, Cel căruia s-au dăruit integral, încât Constantin Brâncoveanu, văzându-și fiii decapitați, n-a renunțat la credința în Hristos. Credința în Hristos era în carnea și sângele lui. Dacă ar fi renunțat la El, ar fi însemnat renunțarea la propria sa persoană. Ori, Sfântul Constantin Brâncoveanu nu putea renunța la Hristos pentru că era sensul vieții lui, era însăși viața lui. Acest lucru ni-l cere și Hristos, mai cu seamă într-o lume ostilă, într-o lume în

care se perindă multe ideologii, care intră în contrast cu învățătura Bisericii, cu învățătura Evangheliei.”

În finalul cuvântului, ierarhul a subliniat importanța imitării modelului Brâncovenilor, și anume mărturisirea credinței: „Hristos este Cel care ne cere să Îl mărturisim, dar nu într-o manieră mecanică sau că aceasta este datoria noastră de creștini ca să-L mărturisim. Ci să o facem așa cum au făcut-o martirii și mucenicii lui Hristos, care L-au mărturisit chiar dacă totul era potrivit, chiar dacă totul era în contrast cu ceea ce ei credeau.”

Slujba Parastasului pentru făuritorii „Serbării de la Putna din 1871”

După Sfânta Liturghie, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a săvârșit Slujba de pomenire pentru ctitorii Mănăstirii Putna și pentru făuritorii *Serbării de la Putna din 1871*. Alături de Preafericirea Sa au slujit Înaltpreasfințitul Părinte Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Înaltpreasfințitul Părinte Calinic, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, Preasfințitul Părinte Ignatie, Episcopul Hușilor, Preasfințitul Părinte Veniamin, Episcopul Basarabiei de Sud și Preasfințitul Părinte Damaschin Dorneanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, și soborul clericilor de la Sfânta Liturghie.

Pentru parastas, mănăstirea a întocmit pomelnicul participanților și a celor care au sprijinit *Serbarea din 1871*, pe baza documentelor și a publicisticii din 1870–1871.

Festivitatea de premiere a concursurilor Serbării

Apoi, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a luat parte la premiarea câștigătorilor concursurilor organizate cu prilejul *Serbării* din acest an, după modelul concursului de discursuri din 1871, care a fost câștigat atunci de viitorul mare istoric A.D. Xenopol.

Concursurile s-au adresat tinerilor cu vârste între 14 și 35 de ani și s-au desfășurat pe patru categorii: creație literară (poezie, proză scurtă și eseu), discurs, creație plastică, creație video. Mai multe jurii, formate din personalități ale vieții culturale și științifice, au analizat cu atenție lucrările primite.

Premiile au fost înmânate de Președintele Academiei Române, domnul Ioan Aurel Pop. În continuare, Cosmin Țugui a prezentat discursul cu care a câștigat Marele Premiu la categoria Discurs: *Românii în Europa: între identitate și integrare*. Ceremonia de premiere s-a încheiat cu imnul *Serbării*. Cântecul, intitulat *Un ideal la Putna*, a fost interpretat de Silvia Mleşniță, membră ASCOR Iași și studentă la Facultatea de Matematică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

La *Serbare*, au participat și elevii care au câștigat premii la ediția a XII-a a concursului „Spune-mi o poveste pentru suflet”, organizat de asociația cu același nume, condusă de profesoara Ioana Revnic. Tema ediției a fost *Putna 1871 – Serbarea tuturor românilor*. Festivitatea de premiere s-a desfășurat la Casa de Cultură „Ștefan cel Mare” din Putna. Apoi, premianții, din țară și din Basarabia, au mers la mănăstire, unde au avut bucuria de a se întâlni cu Părintele Patriarh Daniel.

După-amiază, a avut loc premiera filmului artistic „Începutul unui ideal”, care a pus în scenă momentele din 1870–1871. Filmul a fost realizat pro-bono de tinerii Diana Paul – regizor, Ovidiu Ciobanu și Cristian Țuglea – filmare și montaj, Radu Afloarei – lumini, Maria Florea – machiaj, costumele de epocă fiind oferite de către Ateneul Național din Iași.

Congresul Studentesc Aniversar

Începând cu ora 16, în incinta Centrului Cultural „Mitropolit Iacob Putneanul” al mănăstirii, a avut loc *Congresul Studentesc Aniversar*.

Congresul a început cu un cuvânt al Părintelui Patriarh Daniel, intitulat *Aniversare și comemorare pentru mai multă comuniune românească*, pe care îl redăm integral. A urmat apoi cuvântul domnului Ioan Aurel Pop, Președintele Academiei Române. Au urmat trei întrebări adresate Părintelui Patriarh și trei întrebări adresate Președintelui Academiei de către studenți.

Congresul Studentesc Aniversar a continuat cu luări de cuvânt din partea organizațiilor studentești din țară și din afara țării și a altor organizații de tineri invitate. În final, a fost citită *Declarația Congresului Studentesc Aniversar*, realizată pe baza consultărilor din perioada anterioară *Serbării*.

Încheierea Serbării – Retragerea cu torțe

Studenții și tinerii participanți la *Serbare* au urcat luni seară pe Dealul Crucii de lângă mănăstire, unde au aprins torțe și au format cu ele numărul aniversar 150 – o lumină spre cer, recunoștință pentru cei de acum 150 de ani și pentru lucrarea lui Dumnezeu prin ei.

Și la *Serbarea din 1871*, pe dealurile din jurul mănăstirii au fost aprinse focuri, iar în ultimii ani, la diferite sărbători, studenții veniți la mănăstiri au mai luminat Dealul Crucii cu diferite mesaje aniversare.

Printre ei au fost și tineri care studiază și lucrează în diaspora, dar și tineri care s-au întors definitiv în țară din diaspora.

Unul dintre ei, David, din Brașov, a spus: „M-am întors pentru că mă obișnuisem să-i vizitez des pe părinții de la Mănăstirea Putna și, peste graniță fiind, îmi era mult mai greu să fac aceasta. Cred că în aceste vremuri, pentru români este mult mai bine să locuiescă în România, chiar dacă cei întorși din afară au o perioadă mai dificilă de adaptare”. David a lucrat ca șofer profesionist în Anglia, petrecând relativ singur câte 15 ore pe zi. „Cu ajutorul transmisiunilor on-line de la Putna, au trecut mai ușor. Putna fiind locul în care ne-am petrecut câteva treceri dintre ani înainte de a pleca, și-a câștigat

un loc sensibil în inima noastră și ne-a lăsat ireversibil dorul de a ne întoarce mereu acolo pentru a ne lumina gândurile și simțirile. Un adevărat acasă”, spune el.

Monica, o tânără studentă din Elveția, a declarat pentru basilica.ro: „Oare tot așa, cu torțe aprinse, vom intra și în rai? Cred că da. Ne trage neamul”.

Tinerii au coborât dealul cântând și au intrat în mănăstire cu torțele în mâini, înconjurând biserica. Ei au fost întâmpinați de Preasfințitul Părinte Ignatie al Hușilor, Preasfințitul Părinte Damaschin Dorneanul și părintele arhimandrit Melchisedec Velnic, starețul Mănăstirii Putna.

Emanuel Buta, secretarul *Serbării de la Putna – 150*, a mulțumit mănăstirii pentru ceea ce face în sprijinul tinerilor.

Preasfințitul Ignatie le-a transmis tinerilor că, dacă vor răspândi lumină duhovnicească, se vor asemena Maicii Domnului, a cărei adormire a fost prăznuită în ziua anterioară și care este numită de imnografi „sfeșnic de lumină”, pentru că L-a purtat pe Hristos, „lumina ființială”.

„Nicio torță nu arde fără ca mai înainte să fi fost sufletul care a aprins-o. Ați aprins aceste torțe ale dragostei, ale credinței și ale iubirii de neam. Torțele le aveți în mână; de acum încolo, să purtați o veșnicie lumină în mâinile voastre – nu atât torțele propriu-zise, ci lumina. Suntem ca în noaptea de Înviere. Să fiți oameni de lumină. Să împărtășiți lumina oriunde veți merge: la casele voastre, în diaspora, peste tot. Fiți voi înșivă lumină!”

Ierarhul a evocat afirmația unei femei în vârstă dintr-un cătun îndepărtat, prezentată la emisiunea „Izolați în România”, care spunea: „Țara acum trebuie să aibă grijă de oameni. Mai de demult, oamenii au avut grijă de țară și au pus ceea ce trebuie”. „Așa și noi, în aceste zile, ne-am gândit la oamenii care au făcut enorm pentru această țară și au pus ceea ce trebuie în ea. Acum nădăjduim că, prin dragostea voastră, prin experiența pe care o veți acumula sau deja o aveți, voi să fiți cei care să aveți grijă de țara noastră.”

Preasfințitul Damaschin Dorneanul le-a adresat îndemnul: „Țineți minte că în seara aceasta nu în mâini țineți niște torțe: transferați din mâini în inimă, să vi se aprindă inimile și să nu vi se stingă niciodată!”

„Vă felicit și îl rog pe Măria Sa Ștefan să vă dea sănătate, putere”, le-a urat părintele stareț Melchisedec Velnic tinerilor. „Iată că Bunul Dumnezeu v-a învrednicit să fiți aici la sorocul acesta de 150 de ani. Este un dar de la Dumnezeu pentru care sunteți datori să mulțumiți”, a continuat el. „Cu darul lui Dumnezeu, iată că s-a realizat *Serbarea*, ceea ce înseamnă că a fost voia lui Dumnezeu – așa să gândiți. Și să-L aveți pe Dumnezeu înaintea ochilor – aceasta vă doresc. Cum au spus preasfințiții părinți, să fiți lumină în faptă și cuvânt. Cuvântul să exprime fapta. Și, acolo unde vă veți duce, să nu vă fie rușine de numele de român, ci, din contra, să vă mândriți”.

Părintele stareț le-a mulțumit oamenilor de cultură implicați în organizare, mai ales scriitorului Adrian Alui Gheorghe și doamnei Teodora Stanciu, studenților din comitetul de inițiativă și tuturor participanților veniți din întreaga țară, din jurul granițelor și din diaspora.

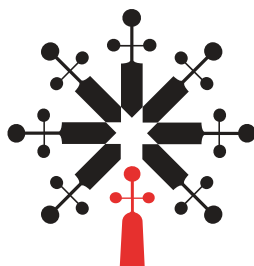
„Prezența Părintelui Patriarh – pe care să-l purtați în rugăciunile voastre, pentru că și el vă poartă în rugăciunile sale – arată dragostea lui părintească față de voi și cât de importanți sunteți. A venit pentru voi. Deci, nu sunteți doar importanți, ci foarte importanți. Mulțumim Părintelui Patriarh, Părintelui Mitropolit, Părinților Arhiepiscopi, Părinților Episcopi, care au îmbogățit această sărbătoare cu rugăciunea, cu prezența, cuvântul, dar în mod deosebit cu dragostea lor”, a mai spus părintele stareț.

Seara s-a încheiat cu un foc de tabără organizat de studenți pe malul râului Putna.

În dimineața zilei de 17 august 2021, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a săvârșit slujba parastasului pentru Vasile Velnic, tatăl părintelui stareț al Mănăstirii Putna, trecut la cele veșnice în ziua de 15 august, care în ultimii ani a viețuit la mănăstire. Apoi, în sunetul

clopotelor, mulțumind pentru binecuvântarea, rugăciunea și cuvintele de folos împărtășite participanților la *Serbare*, părintele stareț și obștea mănăstirii au condus pe Părintele Patriarh și pe ierarhii prezenți care au plecat spre aeroportul din Suceava.

Au fost zile de har și de nădejde, care se înscriu în istoria mănăstirii ca o filă a cărții începute aici de Sfântul Voievod Ștefan cel Mare, în care și-au însemnat bunele doriri și Mihai Eminescu și generația sa în 1871: credința în Dumnezeu și patriotismul.

MIHAI
EMINESCU
1850 - 1889

„CE-ȚI DORESC EU ȚIE,
DULCE ROMÂNIE,
LA TRECUTU-ȚI MARE,
MARE VIITOR!”

SERBAREA DE LA PUTINA - 150. CONTINUITATEA UNUI INCAL.

150 DE

Românii în Europa: între identitate și integrare

Cosmin Țugui

Câștigătorul Marelui Premiu al Concursului de discursuri

„Ștefan doarme și un neam visează” – sunt cuvintele lui George „Ștefan, sufletul Serbării de la Putna din 1904. După cum trupul marelui domn așteaptă Învierea în mormântul de aici, iar sufletul său este viu și lucrător alături de Dumnezeu, și visurile – speranțele românilor – se întrupează, nu rămân doar vise. Astăzi, suntem participanții și martorii unuia dintre momentele în care speranțele devin realitate: *români din toate colțurile țării și din afara granițelor s-au strâns aici, pe „pământul cel clasic al Bucovinei”¹, pe pământul întemeietorilor Moldovei, de strajă la mormântul Părintelui Moldovei.*

Să ne bucurăm, dar să ne și împlinim rostul pentru care suntem astăzi aici!

Ne punem însă întrebarea:

Care este rostul pentru care ne-am adunat pe urmele studenților de la 1871?

Izvorul Trecutului – Înflăcărarea Prezentului – Speranțele Viitorului! Aceasta este axa de-a lungul căreia se desfășoară parcursul

omului prin istorie, o istorie care nu este arbitrară, ci plină de sens, căci istoria este, așa cum o definește atât de poetic Mihai Eminescu, „desfășurarea cugetării lui Dumnezeu”².

În planul săgeții timpului, *Serbarea* de astăzi, 15–16 august 2021, este un punct al istoriei românilor. Dar acest punct nu este singular, căci are un trecut și participă la construcția viitorului. La 150 de ani de la *Serbarea din 1871*, avem șansa să contribuim la perpetuarea înspre viitor a idealului exprimat de studenții de atunci: unitatea poporului prin unitatea culturală și morală.

În planul lumii de azi, cei care suntem acum la Putna nu suntem singuri: fie prezenți fizic, fie ascultând sau vizionând din alte locuri, *împreună suntem o parte a națiunii române*. Așa cum, în 1871, Ciprian Porumbescu a cântat „Daciei întregi”, având în față 3.000 de români, și noi, *în inimile și cugetele noastre, purtăm România întreagă și pe românii de pretutindeni*.

Hai deți să ne punem trei întrebări, în răspunsurile cărora vom ține cont de liantul cu trecutul și cu românii de azi:

1. Unde eram alaltăieri, adică acum 550 de ani?
2. Unde eram ieri, adică acum 150 de ani?
3. Unde ne situăm noi, astăzi, ca popor?

Acum 550 de ani, a domnit în Țara Moldovei Ștefan cel Mare, apreciat de către marele istoric Nicolae Iorga ca fiind „cea mai deplină și mai curată icoană a sufletului poporului român”³.

Voievodul moldovean era conștient de unitatea lingvistică, religioasă și de civilizație a românilor din spațiul carpatic, iar aceasta a fost un prilej și un bun motiv pentru care a întreținut legături strânse cu Țara Românească și Transilvania. Cu intenția de a perfecta un sistem politico-militar mai eficient împotriva turcilor, Ștefan cel Mare și-a extins adesea dominația la sud de Carpați, prin numirea de conducători în cetățile de acolo. Prin astfel de gesturi, domnul moldovean devine, *de facto*, un protopărinte al Unirii, pe care românii aveau să o înfăptuiască mai târziu.

„*Românul mare*” – cum îl numea Eminescu – a fost și un mare european. Una cu zbuciumul pentru existență al acestui neam, Ștefan cel Mare a orchestrat o politică externă activă, încununată de succese răsunătoare. Promotor al alianțelor în vederea apărării *res publica Christiana*, domnul moldovean a conștientizat importanța spațiului românesc în fața expansiunii otomane, arătând că țara lui era o „poartă a creștinătății” în acel moment și că, dacă această poartă avea să fie pierdută, întreaga creștinătate, inclusiv cea occidentală, era în mare pericol.

De aceea, dacă românii l-au numit pe domn „cel Sfânt și Bun”⁴, nu ne vom mira că Papa Sixt al IV-lea îl numește „atlet al credinței creștine”, iar regele Sigismund al Poloniei este primul care folosește titlatura de „cel Mare” (*Stephanus iile magnus*)⁵, ca un epitet ce îl plasa, deja, pe domnul moldovean în amintirea comună a viitoarelor generații.

Conchidem, așadar, că Ștefan cel Mare a fost un protopărinte al unității românilor, integrat în spațiul european și atent la identitatea poporului său.

Acum 150 de ani, studenții români, prin A.D. Xenopol, constatau că „Ștefan cel Mare încetează de a mai fi eroul doar al unei părți a țărilor locuite de români și devine un centru pentru toți de același neam, devine primul erou național”⁶. Prin ideile propovăduite și acțiunile întreprinse, voievodul se identifica perfect cu năzuințele de atunci ale tuturor românilor, despărțiți de granițe politice.

Nu e de mirare că în secolul al XIX-lea, denumit de istoriografie și „secolul naționalităților”, Ștefan cel Mare este astfel receptat de românii din toate provinciile istorice.

Expresia cea mai clară a acestei receptări a fost *alegerea Mănăstirii Putna ca locul pentru organizarea Primei Serbări a Românilor de Pretutindeni și a Primului Congres al Studenților Români de Pretutindeni*.

Astăzi, în acest ceas aniversar, suntem la Putna ca la o școală de patriotism, o școală ai cărei absolvenți nădăjduim să fim, pe urmele generației 1871 și ale Sfântului Ștefan cel Mare.

Și astăzi, ca și ieri și alaltăieri, România și românii cunosc tensiuni interne și, mai ales, tensiunea dintre identitate și integrare. Pe de o parte, simțim dorința de a aparține lumii occidentale, însă, pe de altă parte, simțim că nu putem îmbrățișa unele excese și nu putem trăi fără acele elemente care au dat încredere strămoșilor noștri, care, poate fără a conștientiza în fiecare moment, ne dau și nouă astăzi un sens al vieții.

Soluția tensiunii nu este suprimarea uneia dintre cele două trăiri, pentru că suprimarea conduce către o contrareacție violentă ulterioară. Soluția nu trebuie să fie aceea de a deveni altcineva, nici de a ne izola. Această tensiune identitară trebuie privită ca o misiune și o șansă deopotrivă, pentru noi, românii, dar și pentru întreaga Europă.

Soluționarea tensiunii ar trebui să pornească din interior, de la premisa că *românismul nu trebuie discutat, ci afirmat*. Simțul naționalității reprezintă cauza și modul de manifestare fundamentală a vieții oricărei națiuni, iar *națiunea apare ca factor ce reunește libertatea, demnitatea, identitatea și memoria unui popor*. O parte esențială a identității noastre ca români, dar și ca est-europeni este reprezentată de *credința creștină, majoritar ortodoxă*, care, atât sub dominația otomană, cât și în timpul regimului comunist, s-a dovedit a fi un garant al identității și continuității naționale și care a știut să nu zdrobească minoritățile religioase existente.

În manifestarea exterioară, românii au vocația sintezei dintre Est și Vest.

Doar devotamentul față de acest crez poate genera „unirea minții și a inimii”⁷, de care vorbea și A.D. Xenopol în discursul său de la 1871.

Și cum vom ajunge în acest punct și cum vom face aceasta? Iată două principii:

Pentru că organizarea *Serbării din 1871* a pornit de la studenții români din Viena, care vorbeau și știau foarte bine limba germană, îngăduiți-mi următoarea observație. Termenul german *Leidenschaft* se traduce prin *pasiune, devotament, dăruire*, însă acest cuvânt are în structura sa și verbul *leiden*, care înseamnă *a suferi, a răbda*, chiar *a te jertfi*. Ceea ce vreau să subliniez este că devotamentul față de un anume principiu, față de un anume set de valori presupune disponibilitatea noastră de a suferi, de a ne jertfi în numele acestora. Către un astfel de devotament au ținut studenții de la 1871 și trebuie să ținim și noi astăzi.

Al doilea principiu este evitarea radicalizării opiniilor prin care părțile unei națiuni se atacă între ele.

Trăim într-o societate puternic polarizată, iar radicalizarea uneori accidentală, uneori inconștientă, iar alteori chiar conștientă a susținătorilor unor curente, fie că este vorba despre dreapta sau stânga,

despre conservatorism sau progresism, conduce către subminarea unui element esențial în orice stat: unitatea națională.

Ștefan cel Mare a reușit să lupte împotriva imperiilor militare ale timpului pentru că a reușit să unifice spiritual poporul. Cu atât mai mult azi este necesară unitatea spirituală, când, în locul imperiilor militare, se confruntă ideologii culturale.

La 1871 și azi, arma cea mai puternică a unei națiuni a fost, este și va rămâne cultura. Deznodământul luptei depinde de fiecare dintre noi: nu toți trebuie să ținem prelegeri despre Ștefan cel Mare, să scriem cărți în limba română sau să ne exprimăm ca o persoană publică mândria de a fi român, ci fiecare gest mărunț este important.

Aici, în țară, experiențele acumulate din trecut ar trebui să constituie un îndreptar și un instrument de acțiune în prezent. România trebuie să își conștientizeze potențialul, iar mai apoi să lupte pentru atingerea acestuia, prin identificarea *trebuițelor* și formularea *ideilor*. Aceasta revine întregii națiuni. Despre cei de la vârf, Mihai Eminescu afirma că aceștia trebuie să transpună în realitate ideile și trebuințele poporului, nu să creeze altele.

Dar și fiecare gest mărunț, făcut oriunde în Europa, de la Nicosia și până în Reykjavik, dar și pe celelalte continente, este un pas înspre sau în contra unității noastre de neam.

De aceea, a fi român în țară și în străinătate reprezintă o provocare zilnică!

Binele și adevărul au capacitatea de a ne uni în jurul unei idei, a unui proiect adevărat, și astfel se produce o unire a inimilor, pe când răul, izvorât dintr-o minte separată de ceilalți, strică armonia inimilor.

România secolului al XXI-lea trebuie să participe activ la conturarea proiectului european, (re)devenind lider de opinie și principal actor politico-economic în spațiul central-est european.

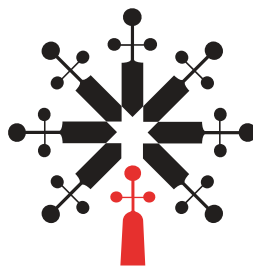

Aș dori să închei cu patru versuri aparținând lui Gh. Dem Teodorescu – bucureșteanul inimos care ne-a lăsat cele mai ample reportaje despre *Serbarea de la Putna* –, versuri apărute, în 1871, în publicația „Românul”⁸:

„Astăzi ești liber, fă-ți voia toată,
Scrie, vorbește dreptul ce știi:
Spune-i Europei ce-ai fost odată,
Ce ești acum, ce poți să fii!”

Note:

1. *Serbarea de la Putna, 1871. Publicistică, documente, amintiri*, Mănăstirea Putna, 2021, p. 44.
2. *Ibidem*, p. 178.
3. Anghel Popa, *Serbările naționale de la Putna*, Câmpulung Moldovenesc, 2003, p. 14.
4. Claudiu Paradais, *Comori ale spiritualității românești la Putna*, Iași, 1988, p. 148.
5. *Ibidem*, p. 133.
6. *Serbarea de la Putna, 1871. Publicistică, documente, amintiri*, p. 170.
7. *Ibidem*, p. 174.
8. Anghel Popa, *Serbările naționale de la Putna*, p. 61.

Aniversare și comemorare pentru mai multă comuniune românească

Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Cuvânt la Congresul Studențesc Aniversar

Manifestările spirituale și culturale care se desfășoară la Mănăstirea Putna, în perioada 14–18 august 2021, sub genericul *Serbarea de la Putna – 150. Continuitatea unui ideal*, marchează împlinirea a 150 de ani de la *Prima Serbare a Românilor de Pretutindeni* și de la *Primul Congres al Studenților Români de Pretutindeni* organizate la Putna, în anul 1871, din inițiativa poetului Mihai Eminescu și a altor tineri studenți din generația sa, precum scriitorul Ioan Slavici, istoricul Alexandru D. Xenopol, compozitorul Ciprian Porumbescu și alții.

1. Manifestările organizate la Putna în anul 1871 constituie unul dintre momentele determinante în definirea identității naționale a poporului român.

Mihai Eminescu și tinerii studenți din generația sa trăiau într-o Românie împărțită atunci între trei imperii: Imperiul Austro-Ungar, Imperiul Țarist și Imperiul Otoman. De aceea, dorința arzătoare a tinerimii române era unirea națională a românilor într-un singur stat, unire care începuse în anul 1859 prin unirea Moldovei cu Țara Românească, și care va fi desăvârșită abia după Primul Război Mondial, în anul 1918.

La împlinirea a 150 de ani de la *Serbarea de la Putna din 1871*, se desfășoară acum, în anul 2021, *Serbarea de la Putna – 150. Continuitatea unui ideal*, cu bucurie și speranță, sub patronajul Patriarhiei Române și al Academiei Române. Acest eveniment ne ajută să înțelegem că omagierea sau celebrarea marilor simboluri și valori ale neamului românesc este o necesitate permanentă, *pentru cultivarea conștiinței unității naționale și a demnității naționale în dialog și cooperare cu popoarele lumii.*

2. Biserica Ortodoxă Română a avut o contribuție majoră la promovarea conștiinței unității spirituale a neamului românesc. Ea a cultivat în sufletele credincioșilor români conștiința trează că **ei au, ca popor, aceeași origine daco-romană, aceeași limbă și aceeași credință creștină majoritar ortodoxă.**

Secole de-a rândul, Mitropoliile Țării Românești și Moldovei erau în strânse legături cu ortodocșii români din Transilvania, prin răspândirea cărților bisericești, ajutorarea frățească în timp de prigoană, corespondența între ierarhi, contacte personale între preoți, călugări și credincioși pelerini, de o parte și de alta a munților Carpați.

Conștiința unității de neam a fost consolidată mai ales prin *traducerea și tipărirea cărților bisericești în limba română*. Biserica Ortodoxă Română a dăruit cărți de slujbă și de învățătură în limba poporului, cărți care au circulat în toate provinciile românești. Ierarhii ortodocși români au afirmat, adesea, în predosloviile acestor cărți *unitatea bisericească și etnică a tuturor românilor*.

Mihai Eminescu, cunoscând bine viața și istoria poporului român, precum și rolul Bisericii și al credinței creștine în dezvoltarea culturii și a limbii române ca veșmânt viu al învățăturilor de credință și al cultului liturgic, **a numit Biserica Ortodoxă „maica spirituală a neamului românesc, care a născut unitatea limbii și unitatea etnică a poporului (...)”¹; fiind „păstrătoarea elementului latin (...) care a stabilit și a unificat limba noastră într-un mod atât de admirabil, încât suntem singurul popor fără dialecte propriu-zise (...)”².**

Așadar, **limba română și credința creștină majoritar ortodoxă sunt componente fundamentale ale identității poporului român.**

3. În contextul actual, când Basarabia și nordul Bucovinei se află în afara granițelor României, dar mai ales când peste patru milioane de români au emigrat în Occident, idealul unității și al comuniunii fraterne a poporului nostru cere o cultivare mai intensă. De aceea, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat anul 2021 drept *Anul omagial al pastorației românilor din afara României*, iar în Pastorală Sfântului Sinod citită la Duminică Ortodoxiei din anul acesta, 2021, a fost reamintit acest *eveniment cultural, patriotic și misionar care a avut loc în anul 1871 la Mănăstirea Putna, ctitorie a Sfântului Voievod Ștefan cel Mare*.

Doar o bună cunoaștere a identității și a demnității naționale ajută un popor să se dezvolte și să dăinuie în istorie, cultivând un dialog demn și util cu alte popoare. În acest sens, este necesar să cunoaștem și să apărăm elementele esențiale ale identității poporului român, frumusețile

naturale ale României, precum și bogata sa experiență de conviețuire pașnică multiethnică (în special în Transilvania și Dobrogea).

4. Pelerinajul tinerilor români din țară și din străinătate la Mănăstirea Putna, în zilele de 14–16 august 2021, este o frumoasă afirmare a unității românești de cuget și simțire. Felicităm pe toți cei care păstrează acest profund simțământ, pentru care aflarea departe de țară nu înseamnă înstrăinare, ci păstrarea în cuget și simțire a credinței creștine și a valorilor culturale românești.

Inițiativa Mănăstirii Putna și a organizațiilor tinerilor ortodocși români din țară și din străinătate privind organizarea evenimentelor care marchează aniversarea a 150 de ani de la *Prima Serbare a Românilor de Pretutindeni* arată că **iubirea de Patrie înseamnă în același timp rugăciune și comuniune, afecțiune și acțiune pentru România. Comoara spirituală a inimilor românilor de pretutindeni poate deveni bucurie pentru prezentul și viitorul României, dacă unim credința cu fapta, iubirea de neam cu dialogul interetic și libertatea cu solidaritatea.**

Felicităm pe Înaltpreasfințitul Părinte Calinic, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, pe părintele arhimandrit Melchisedec Velnic, starețul Mănăstirii Putna, pe tinerii din Comitetul de inițiativă și pe toți cei care au contribuit la organizarea acestor evenimente spirituale, misionare și culturale care se desfășoară la Mănăstirea Putna, precum și pe toți cei care participă la aceste evenimente.

Ne rugăm Preasfintei Treimi să-i ocrotească pe toți și să le dăruiască sănătate și fericire, pace și bucurie, creativitate și spor de fapte bune, pentru rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, ale Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, simbol al demnității neamului românesc, și ale tuturor sfinților.

Cu aleasă prețuire și părintească binecuvântare,

† DANIEL

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Note:

1. Mihai Eminescu, *Timpul*, 14 august 1882, în „Opere”, Editura Academiei Române, București, 1989, vol. 13, pp. 168–169.

2. Idem, „*Liber-cugetător, liberă-cugetare*”, *Timpul*, 2 februarie 1879, în „Opere”, Editura Academiei Române, București, 1989, vol. 10, p. 187.

În continuare, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a răspuns la întrebările primite de la participanții la Congresul Studențesc Aniversar.

Să nu ne gândim dacă avem majoritate, ci dacă ne aflăm în adevăr

Serbarea de la Putna de anul acesta a adunat câteva sute de tineri. Cu siguranță că nu suntem singurii care împărtășim valorile de credință, unitate și dragoste de neam, însă nu știu dacă putem vorbi de o majoritate. Considerați că există premisele în societatea românească actuală pentru o revigorare a vieții studențești și a idealurilor tinerilor? (Alexandra Tănase, Facultatea de Drept, București)

Nu întotdeauna tinerii entuziaști și înnoitori în gândire și în acțiune au fost majoritari, după cum se vede și în istoria țării noastre când a început mișcarea de unificare a Moldovei cu Țara Românească. Uniuniștii erau o minoritate la început, dar această minoritate foarte activă a fost susținută de oamenii Bisericii, s-au încurajat unii pe alții și au ajuns să fie suficient de convingători.

Frații Scriban, de exemplu, care erau clerici, au predicat despre unire pe înțelesul oamenilor, au publicat broșuri pe care le-au răspândit prin parohii, prin piețe, pentru că lipsea atunci televiziunea. Ei au răspuns la întrebările: „Ce îți aduce ție neunirea?” și „Ce îți aduce unirea?” – care sunt avantajele când cele două țări vor fi reunite? Așa s-a început, mai întâi cu un nucleu care a conștientizat necesitatea și momentul istoric, și apoi s-a dezvoltat.

Există perioade în care se afirmă entuziasmul tineretului, există perioade de stagnare a entuziasmului și apoi de revenire, depinde de context și de sensibilitatea persoanelor. De aceea, noi spunem că în Biserică nu avem decât tineri de vârste diferite, pentru că tinerețea nu se măsoară cu vârsta biologică, ci cu intensitatea entuziasmului. Sunt oameni în vârstă foarte entuziaști în ceea ce privește susținerea activităților misionare ale Bisericii și sunt tineri apatici, parcă ar fi mai rău decât bătrânii neputincioși din punct de vedere fizic.

Deci, trebuie să avem totdeauna speranță, să avem dialog și să nu ne gândim dacă avem majoritate sau nu avem, ci dacă avem dreptate sau nu, dacă ne aflăm în adevăr și în dreptate și dacă dorim binele țării noastre și al poporului nostru, și nu doar un aranjament pentru un succes personal, individual.

„Cărbune din cărbune se aprinde”: Puterea minorității entuziaste

Într-o perioadă de grea încercare, ne spune Sfânta Scriptură, sub influențe străine în Israel, prin căsătoria regelui evreu cu o regină venită din altă țară, din Fenicia, a fost schimbată credința tradițională într-un singur Dumnezeu cu idolatria și se închinau foarte mulți zeului Baal. Atunci, Sfântul Proroc Ilie a fost singurul om în vremea aceea care s-a împotrivit în mod deschis familiei regale și se cunoaște toată istoria: cum s-a rugat și s-a închis cerul trei ani și șase luni și nu a mai plouat. A fost o atenționare din partea lui Dumnezeu pentru răstăcirea poporului. La un moment dat, aproape deznădăjduit sau foarte întristat că era singurul luptător, Sfântul Proroc Ilie I-a spus lui Dumnezeu: „Doamne, eu am rămas singur fidel”. Și Dumnezeu i-a răspuns: „Nu ești singur, mai există încă 7.000 de bărbați care tainic au păstrat credința și nu s-au închinat lui Baal”, zeului străin.

Există o manifestare uneori a fidelității în mod deschis, și există o fidelitate, o credincioșie, o rămânere în convingerile puternice și în dorința de realizare a unui ideal într-un mod mai discret. De aceea, nu întotdeauna oamenii au aceeași manifestare, chiar și când au același ideal.

În timpul comunismului au fost mulți oameni care au avut o credință puternică și au rezistat în timpul persecuțiilor și în timpul tratamentului foarte inuman din închisori, dar aceștia nu avuseseră înainte manifestări de prea multă evlavie. Nu erau atât de practicanți, dar și-au păstrat convingerile profunde chiar dacă nu manifestau în exterior tot ceea ce simțeau.

Deci, în privința aceasta sunt și tineri care poartă un ideal nu totdeauna exprimat și articulat suficient, dar care este într-o stare latentă sau într-o stare de posibilă manifestare atunci când sufletul este stimulat de alți tineri. Așa cum spunea Sfântul Ioan Damaschinul: „cărbune din cărbune se aprinde”. Dacă ai prieteni credincioși, dacă ai prieteni iubitori de Dumnezeu și de popor, atunci ei îți transmit flacăra credinței încetul cu încetul, nu neapărat printr-o îndoctrinare, ci prin prezență și prin modul de a fi.

Starea sufletului contează mai mult

Există posibilitatea de a-i influența pe cei din jur prin cuvânt și prin tăcere, dar contează foarte mult modul de a fi prezent și modul de a simți. De aceea, Sfântul Ioan Gură de Aur remarcă faptul că, înaintea Predicii de pe Munte, se spune că Iisus Hristos, deschizându-Și gura Sa, a început a învăța. Și Sfântul zice: „Vezi că El învață și altfel decât prin cuvânt!” Învața numai prin faptă, prin vindecări și prin prezența sfințeniei Lui. Când a scos demonii din oamenii posedați din Gadara nu a scos nici un cuvânt, El nu a vorbit cu demonii sau cu oamenii demonizați. Dar demonii din oamenii demonizați au zis: „Iisuse, Fiul lui Dumnezeu, de ce ai venit să ne chinuiești înainte de vreme?” Dacă nici nu i-a certat, cum i-a chinuit? Prin prezență, prin contrastul dintre sfințenia și bunătatea Lui și răutatea demonilor.

Deci, starea sufletului uneori contează mult mai mult, uneori mai mult decât cuvântul. Există multe feluri de a învăța unii de la alții și de a ne sensibiliza.

Entuziasmul spiritual de după căderea comunismului

Închei răspunsul la această întrebare reamintind ce a fost după Revoluția din Decembrie 1989. Ce s-a întâmplat cu tineretul nostru, care nu a făcut Religie în școală? De unde au învățat ei să rostescă „Tatăl nostru” în plină stradă, să îngenuncheze, să spună „Cu noi este Dumnezeu”, dacă ei nu au fost învățați la școală? Bunicile, mamele și preoții de parohie, în mod discret, i-au educat. Uneori pe ascuns, au fost botezați o mulțime de copii și de tineri, mai ales când părinții lor ocupau funcții administrative și, ca să nu piardă funcțiile respective, nu arătau că sunt credincioși fervenți. Și atunci bunicile și rudele au botezat copiii.

Acești tineri au fost atât de entuziaști după Revoluție încât – fiindcă tot ne aflăm într-o mănăstire – monahismul românesc a cunoscut o înnoire cu totul neașteptată. S-au înființat sute de schituri și mănăstiri noi până în anul 2000, când s-au obținut vizele pentru Occident. Atunci, mulți tineri au plecat afară, pentru că erau dornici să cunoască Occidentul după atâția ani de restricții.

Acest tineret de după schimbările din 1989 a avut un entuziasm rar întâlnit în alte țări. Mulțimea tinerilor s-a organizat în asociații de tineret, cu un entuziasm deosebit. Acești tineri arată că știu să răspundă chemării.

Ora de Religie

O mulțime de tineri care lucrează la Strasbourg, în Franța, în instituțiile europene – chiar și la Bruxelles, dar la Strasbourg mai mulți – merg în fiecare duminică la parohia ortodoxă românească de acolo. Și cineva întreba: „De ce tinerii români sunt atât de evlavioși?” Și atunci i s-a spus: „Noi suntem prima generație care a beneficiat de ore de Religie”.

Noi ne-am luptat foarte mult să reintroducem ora de Religie. Am adus două volume, acordul dintre Stat și Biserică privind ora de Religie în landurile germane și am arătat ministrului învățământului de atunci, care era cam sceptic, și i-am spus: „Nu trebuie să luăm

exemplul Franței laice, ci exemplul Germaniei, care are ore de Religie în școlile de stat și este și mai dezvoltată economic decât Franța”. Și atunci a zis: „Da, dacă asta ajută...” „Ajută, da.”

A fost o lucrare extraordinară. Dar a fost nevoie de 30.000 de profesori de Religie. Și atunci, s-au făcut secții noi, care nu au existat niciodată în istoria învățământului românesc. Pe lângă Teologie Pastorală, s-au înființat secții de Teologie Didactică, care urmau să formeze profesori de Religie. S-au mai adăugat după aceea Teologie și Asistență Socială și Teologie și Artă Sacră, pentru formarea de restauratori de icoane și de carte veche bisericească.

Deci, entuziasmul acela a arătat că există, după o perioadă de restricții, de suferință, și dorința de a răspunde chemării lui Dumnezeu la libertate.

O mare problemă în perioada comunismului era întrebarea aceasta: „Cum obținem libertatea?” Acum, problema cea mai mare a noastră, a tuturor, este: „Ce facem cu libertatea noastră?” Nu cum o obținem, ci ce facem cu ea: ne apropiem mai mult de Dumnezeu, sau ne îndepărtăm? Suntem mai umani, mai buni, mai milostivi, sau suntem mai egoiști? Este dreptul la întrebare și gândire.

Secularizării actuale nu i se poate răspunde decât printr-o sfințenie mai intensă a vieții

Nicolae Steinhardt spunea: „Neîmpotrivindu-se la timp, omul devine treptat incapabil de a se mai împotrivi vreodată”. În contextul istoric actual, care este valul căruia noi, generația de azi, trebuie să ne împotrivim și cum trebuie să facem acest lucru? (Monica Drăgan, Institutul Elvețian de Tehnologie, Zürich)

Valul actual se manifestă printr-o slăbire a credinței, o revenire spre forme mai subtile de ateism. De aceea, rezistența prin credință și cultură este foarte necesară.

Atunci când slăbește credința în societate, când se îngustează orizontul spiritual al oamenilor și totul este redus la existența biologică și telurică, este mare nevoie să ne reamintim cuvintele Mântuitorului, Care spune: „Cel ce crede în Mine, chiar de va muri, viu va fi” (Ioan 11, 25). Deci credința este izvor de viață veșnică. Noi, când suntem întrebați: „De ce crezi în Dumnezeu?”, răspundem: „Pentru că m-am hotărât să trăiesc veșnic”.

Botezul ca punere în relație cu Dumnezeu

De aceea, credința nu este o simplă convingere intelectuală, este o relație eternă cu Dumnezeu Cel veșnic viu și această relație începe prin Botez. Noi, când botezăm un copil, nu botezăm un „mormoloc”, ci o persoană. De aceea, copilul de patru-șase săptămâni are un chip, i se dă un nume și se pune în relație cu Persoanele divine și eterne ale Sfintei Treimi. Aceasta înseamnă a fi botezat în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh: a plonja, a se adânci în iubirea Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh.

Cuvântul „botez”, în limba greacă, înseamnă „afundare”. Copilul este afundat în intimitatea iubirii Preasfintei Treimi. Și asta se vede în comportamentul copiilor după botez. Sunt mai pașnici, mai liniștiți. În Banat, masa care se oferă după botez se numește „omenie”. Pentru că acesta, copilul botezat, este om deplin.

Noi nu amânăm după botez nici Mirungerea (sau Confirmarea de la catolici), și nici Împărtășirea, ci în aceeași zi se botează, se mirunge cu darurile Duhului Sfânt și se împărtășește copilul. Este membru deplin al Bisericii lui Hristos, e pus în relație cu iubirea Preasfintei Treimi.

Ce este viața veșnică

Viața veșnică nu este viața de după moarte, ci este viața ca relație a omului muritor cu Dumnezeu Cel veșnic viu. Ultimul articol din Crez este: „Aștept învierea morților și viața veacului ce va să fie”. Dacă nu ar fi acest articol, atunci Crezul s-ar reduce la o simplă morală.

Dar noi nu cultivăm simple convingeri intelectuale, ci o relație de iubire eternă.

Cum sună formula liturgică? „Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.” Deci eu trebuie să trăiesc veșnic ca să pot, în veșnicie, să laud pe Dumnezeu – Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt – acum, adică în această viață, și pururi, adică totdeauna, și în vecii vecilor. De aceea, Biserica este arvună a vieții veșnice.

Toate ideologiile duc pe om până la mormânt. Ultimul lor cuvânt este moartea. La noi, ultimul cuvânt este învierea de obște și viața veșnică.

Răspunsul la ateism: rugăciunea

Când ne asaltează ideologii ateiste, să ne întărim și mai mult credința. Credința se întărește nu printr-o crispăre voluntaristă, ci prin rugăciune – rugăciunea în biserică, rugăciunea particulară și rugăciunea scurtă, rostită, așa cum au unii tineri, cu mici metaniere pentru mireni: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!”

Anul viitor, în Patriarhia Română, este *Anul omagial al rugăciunii în viața Bisericii și a fiecărui creștin și Anul comemorativ al Sfinților Isihăști: Simeon Noul Teolog, Grigorie Palama și Paisie de la Neamț*. Este foarte importantă rugăciunea. Sfântul Isaac Sirul spune: „Iubirea curată se naște din rugăciune”, pentru că, așa cum spune Sfântul Grigorie Palama, rugăciunea nu este numai activitate umană, este și lucrarea lui Dumnezeu în omul care se roagă.

Când omul se roagă, Dumnezeu răspunde strecurând iubirea Sa smerită și milostivă – nu orgolioasă și posesivă – în sufletul celui care se roagă. Cineva spunea că, dacă după ce te-ai rugat nu simți pace și bucurie în suflet, înseamnă că ori nu te-ai rugat îndeajuns, ori nu ai fost atent când te-ai rugat și trebuie să mai continui până când simți pace și bucurie în suflet. Aceasta arată de ce toate întrunirile tineretului ortodox conțin și o parte de experiență liturgică, de relație directă cu Dumnezeu.

Practica credinței în comunism

Acum sunt curente, ideologii, cum au fost tot timpul, cum au fost vremurile grele ale comunismului, când singura instituție din România care în mod deschis afirma că Dumnezeu există a fost Biserica.

Îmi aduc aminte, când eram student la Sibiu, că mergeam la Nicula și acolo veneau credincioși, pelerini din toată țara. Plecau pe jos cu o săptămână înainte. Se opreau în fiecare sat, unde făceau un popas, făceau rugăciune și apoi erau cazați la familii credincioase. Aveau o cântare frumoasă, cu un refren foarte frumos. Refrenul spunea așa: „Ajută-ne, Măicuță, să ne rugăm mereu,/ Să credem totdeauna că este Dumnezeu”. Și, când ziceau că *este Dumnezeu*, băteau și cu piciorul tare, ca să audă cei care nu prea iubeau aceste manifestări. Cântau toată noaptea. Și noi, ca studenți, am primit de la ei acest entuziasm al unui popor în stare de rugăciune și s-a transmis ca o încurajare. În timpul comunismului, unii părinți nu prea dădeau voie copiilor să meargă la Teologie. Unul zicea: „Nu te duce la Teologie. Mergi să te faci medic. Cu acești comuniști, viitorul este în trecut”. Și mamele, mai ales, spuneau: „Nu, nu, lasă, că Dumnezeu îl ajută și va trece prin toate greutățile!”

Trebuie să ne împotrivim prin rezistența aceasta a practicii credinței și a unei culturi creștine profunde. Secularizării actuale nu i se poate răspunde decât printr-o sfințenie mai intensă a vieții, nu prin alte forme de secularizare.

Este nevoie ca Biserica să intre în dialog cu tinerii

Ce măsuri concrete am putea întreprinde pentru a-i aduce mai aproape de izvoare, adică de moștenirea spirituală care ne conturează identitatea, pe acei tineri care s-au îndepărtat de această moștenire în mișcarea de globalizare și uniformizare de acum? (Artiom Radu, Facultatea de Drept, București)

Îi invităm pe acești tineri să dialogheze, să coopereze mai mult cu alți tineri care sunt deja organizați în frații, în asociații atât în țară, cât și în diaspora română. Există în diaspora occidentală română organizații de tineret binecuvântate și sprijinite de Biserică – de mitropolii, de episcopii –, cum sunt, de pildă, în Franța, în Italia, în Spania și în Germania. Aceste organizații de tineret sunt o șansă pentru consfătuire, pentru împreună-dialogare, dar și pentru activități.

Sunt necesare aceste întruniri, deoarece contextul în care viețuiesc tinerii este foarte diferit, de la o țară la alta și de la un continent la altul. Tinerii ortodocși din Africa, de pildă: problema lor principală nu este atât secularizarea, cât sărăcia. În Occident, marea problemă este secularizarea și o oarecare imagine negativă pe care o imprimă acestor tineri credincioși tinerii secularizați.

Dar aceste întâlniri, cum este și aceasta de aici, de la Putna, și întrunirile noastre anuale – Întâlnirea Tinerilor Ortodocși din toată lumea (ITO) –, au fost de mare succes și utilitate. Mai ușor se

organizează tinerii între ei și își exprimă sentimentele, gândurile, preocupările, problemele.

Este nevoie din partea Bisericii să îi asculte mai întâi și să îi sprijine în activitățile lor de întărire în credință și de cultivare a comuniunii fraterne, pentru că lumea secularizată este și o lume a individualismului, și individualismul exagerat duce la depresie. Niciodată nu a fost atâtă depresie în Occident ca acum și, din păcate, și în rândurile multor tineri dezorientați.

Este foarte important ca parohiile să aibă activități mai intense consacrate tinerilor, să-i asculte și să-i călăuzească pe cât se poate și, mai ales, să-i sprijine. Foarte mulți au nevoie de îndrumare, dar și de o prezență a preotului, a celor care au mai multă experiență.

Este o etapă nouă. Dar cel ce caută va găsi, iar celui ce bate i se va deschide. Și, din acest punct de vedere, trebuie să avem multă speranță. Cum se spunea în limba latină? *Dum spiro, spero* – Cât timp respir, sper.

Rătăcindu-ne din calitatea de român, ne pierdem rostul

**Ioan Aurel Pop,
Președintele Academiei Române**

Cuvânt la Congresul Studențesc Aniversar

Mă bucur foarte mult să am ocazia ca, alături de Biserica Ortodoxă Română, să reprezint Academia Română, care, de peste 155 de ani, e un fel de Biserică mireană a neamului românesc, dacă mi-e îngăduit să fac această remarcă. Mă bucur în primul rând pentru că, la 1871, studenții au organizat niște serbări așa de importante, încât noi le cinștim astăzi, și pentru că locul a fost Țara de Sus a Moldovei și Mănăstirea Putna.

Cuvântul „student”, care vine de la verbul latinesc *studeo, studere*, e un neologism în limba română. *Studeo, studere* înseamnă, în mod paradoxal pentru unii, „a învăța pe altul”. Ceea ce înseamnă că cel care a ajuns la rangul de student e capabil să-l învețe pe altul. A învăța tu însuși, în latinește, se zice *disco, discere*. Noi nu l-am moștenit.

Ce înseamnă „a învăța”

Noi am moștenit verbul „a învăța”. *Invoitiare* înseamnă „a scăpa de vicii”, a da viciul la o parte și a scoate la lumină învățătura. Deci cei mai învățați oameni ai neamului au organizat *Serbările de la Putna*, aici, în centrul Țării de Sus, pentru că Putna, odinioară, nu era la marginea țării,

cum e astăzi, ci era în centrul Țării de Sus, că de aici și până la Ceremuș sau la Volohovo – acolo unde, în sudul Poloniei Vechi, trăiau cnezi români după *Jus Valachicum*, după dreptul românesc – e cale lungă.

Moldova și idealul național nu sunt foarte des alăturate astăzi, fiind țara românească cea mai vitregită, care, așa cum spunea Preafericirea Sa, are părți întregi din ea înstrăinate, cum din fericire nu se întâmplă cu alte provincii istorice naționale.

Multă lume își imaginează că Țara Moldovei a fost mai la urmă la Marele Praznic național, ceea ce e o mare eroare. Îngăduiți-mi să vă aduc aminte că termenul de „român” s-a definit în Țara Moldovei, nu în Țara Românească propriu-zisă și nu în Transilvania. Cronicarii Țării Moldovei, și Grigore Ureche, dar mai ales Miron Costin, au definit acest termen și nu au folosit forma „rumân”, care era poate potrivită după legile foneticii limbii noastre, ci au folosit forma „român”.

Unde s-a definit termenul de „român”

Miron Costin este cel care spune că, din toate vorbele care ne definesc pe noi ca popor, cea mai potrivită ca să ne definească pe toți

este vorba „român”. Miron Costin avusese să se nască la bătaură și să trăiască într-o țară românească, dar și să învețe la colegii europene, în Polonia, și să poată primi de acolo un impuls al modelului de civilizație care, din păcate, avea să-l învingă pe al nostru, cel răsăritean, și să se impună ca un model pragmatic, concurențial și individualist, care a născut lumea capitalistă avidă de câștig material, băncile și alte instrumente despre care putem spune astăzi că uneori ne-au copleșit viața sufletească.

După cronicari vine Dimitrie Cantemir, primul român de talie europeană cu conștiință de român, pe care pe nedrept Eminescu îl condamnă, fiindcă ar fi trezit gustul Țarului Petru pentru Țara Moldovei, dar care s-a dus în pribegie în Rusia nu ca să slujească imperiul Țarului Petru, ci ca să vadă un experiment intelectual unic: translatarea modelului occidental în răsărit. Fiindcă Țarul Petru, care știți că, în tinerețe, *incognito* fusese prin Europa și văzuse cum se construiesc navele, cum se geluiesc scândurile și cum muncește lumea pe acolo, prin Țările de Jos, a promis să aducă modelul de civilizație de succes în Rusia. Și Cantemir a vrut să vadă acest lucru. S-a rătăcit între timp și nu s-a mai putut întoarce între ai lui, dar nu s-a dus pentru mare admirație față de vechiul model al Rusiei pravoslavnice, care nu fusese chiar un model.

Noi aveam modelul nostru la Constantinopol, la Noua Romă.

Și, după Cantemir au mai fost mulți. Dar cel care a definit cel mai frumos patria română a fost Kogălniceanu. Kogălniceanu a dat cea mai frumoasă definiție a patriei, pe care nu a făcut decât să o repete în versuri și Nichita Stănescu, și alții. Nichita Stănescu știți ce frumos spune, că „patria mea este limba română” și nu mă simt rătăcit niciunde pe lumea asta câtă vreme port în suflet limba.

Și a venit un bucovinean mare, avut și deștept, Eudoxiu de Hurmuzachi, care a scos prima colecție de izvoare străine referitoare la români. Pe vremea aceea, aproape toate erau străine: și izvoarele de la Cernăuți erau pe teritoriu străin, și cele de la Chișinău, și cele

de la Cluj, și cele de la Oradea, și cele de la Blaj, nu mai vorbesc de cele de la Viena și Berlin. Și a inițiat cea mai mare colecție de izvoare istorice a culturii românești, pe care Academia Română încearcă să o continue și astăzi, după mai bine de o sută de ani.

Vasile Alecsandri – pe care unii îl declară acum poet minor – ar fi fost suficient și dacă ar fi scris numai *Hora Unirii* și *Cântecul gîntei latine*, și ne-ar fi dat cele două repere: rostul nostru de a fi împreună ca români și rostul nostru de a fi europeni în cadrul gîntei latine.

Despre Vasile Alecsandri mai puțină lume știe ce diplomat mare a fost pe lângă Alexandru Ioan Cuza, ce mari servicii a făcut pentru această țară, chiar și după ce a intrat în conflict cu Macedonski și și-au scris cuvinte nu foarte amicale, dar pentru literați, firești.

Drumul Unirii culturale a trecut prin Moldova

Este o înțelepciune, prin urmare, a întemeietorilor. Iar în ecuația aceasta românească, despre care vorbim astăzi aici, Moldova nu e un pion, Moldova este protagonistul.

Am spus odată la Iași că am devenit și eu moldovean de când Dragoș și Bogdan au trecut munții să dea un impuls procesului de întemeiere a „celei de a doua libertăți românești”, cum a numit Iorga Moldova, de când Gherman Vida, călugărul maramureșean, a trecut și el munții cu scrierile Școlii Ardelene în desagă, de când Bărnăuțiu s-a dus la Iași să pună umărul la întemeierea universității, prima universitate modernă românească – pe care Cuza nu a vrut-o la București, ci a vrut-o la Iași –, și de când atâția și atâția au trecut munții într-o parte și în alta.

Și, chiar și atunci când erau granițe și trebuiau să treacă prin „vămile cucului”, ca să ocolească controalele, au făcut-o și cu știință multă, și cu *con-știință*.

Cel mai mare poet român e Mihai Eminescu. Cel mai mare povestitor e Ion Creangă. Cel mai mare compozitor se numește George Enescu, deși, dacă-i întrebi pe români, parcă nu vibrează

atât la *Rapsodia Română*, cât la *Balada* lui Ciprian Porumbescu. Dar aceasta întărește teoria mea, pentru că Porumbescu este de aici, de la Stupca.

Cel mai mare istoric român, Nicolae Iorga, e născut la Botoșani. Cel mai mare sonetist – lumea nu prea știe astăzi, că uită – e Mihai Codreanu. Ce frumos a scris! Azi nu se mai învață. Nici alții care au avut șansa să trăiască după 1944–1948 și care, oameni fiind, cu slăbiciuni omenești, s-au dat cu lumea și cu vremurile, fiindcă trebuiau să trăiască.

Toate acestea vin din partea de răsărit a pământului românesc, care a fost într-un fel, până nu de mult – unii zic că e și astăzi – cea mai vitregită de soartă. Primii năvălitori care ajungeau până la Oradea și la Sătmar, înainte de a ajunge acolo, după ce treceau Nistrul, pustiau Țara Moldovei. Și, după ce se retrăgeau, părăseau primii Oradea și Sătmarul și Clujul și ultimii Țara Moldovei, de unde luau cei mai mulți robi și cea mai multă pradă.

Ținutul cu oameni săraci material, dar bogați spiritual

Și ne întrebăm astăzi de ce Țara Moldovei a rămas în urmă. Dar nu ne prea întrebăm de ce, de când s-au format România și o mare parte din Țara Moldovei, în România nu am făcut noi destul după ce nu au mai fost năvălitori dinspre răsărit.

Țara Moldovei a fost chinuită, vitregită și jefuită, dar Dumnezeu așa a tocmit lucrurile, ca în această țară sărăcită să dea suflete bogate. Și, de aceea, printr-un fel de compensație a sortii, dacă aici s-au găsit cei mai săraci oameni din punct de vedere material, s-au găsit cei mai bogați din punct de vedere spiritual și ne-au dat tuturor lecții.

Cea mai frumoasă poezie despre limba română a scris-o Alexei Mateevici:

„Limba vechilor cazanii,

Care-o plâng și care-o cântă pe la poarta lor țărani.”

Ce poate fi mai frumos?

De aceea, îngăduiți-mi să vă reamintesc și eu că în Țara Moldovei s-a făcut școală bună mereu – câteodată, școala vieții cotidiene, școala pornitului plugurilor, școala strânsului roadei, a poamei, școala în care s-a făcut grâu bun și vin bun, și școala în care ne-am plătit datoriile față de cei răi mai mult decât s-a convenit.

Despre studiile în Occident

Și ne-am trezit în modernitate și, pe urmele lui Kogălniceanu sau Alecsandri, ne ducem la școli străine. Și bine facem. În multe părți din Occident se face încă școală bună și e bine să mergem să facem școală bună.

În lume sunt astăzi, dragi studenți, 40.000 de universități, ca să folosim un număr rotund, și care intră în clasamente, sau, cum zic acum modernii, *ranking*-uri. În aceste clasamente, patru sau cinci din universitățile românești se află printre primele șase sute sau opt sute. Astăzi. O fi rău, o fi bine? Faceți un calcul, că sunteți și matematicieni aici. Din patruzeci de mii de universități, astea amărâte, de la Carpați și de la Dunăre, subfinanțate, sunt între primele 600, 700 sau 800 – depinde de an.

Vă rog să comparați bugetele unei universități românești cu bugetele oricărei universități care este în Top 1000 în lumea asta și veți vedea că la București, la Cluj, la Iași și la Timișoara se fac minuni ca să facem carte bună.

Să nu vă simțiți jigniți, dar, înainte de a-mi termina misiunea de rector de două mandate, că atât permite legea în România și eu sunt un supus din acest punct de vedere, mă încadrez în lege – alții fac trei, patru, cinci mandate, nu contează, mie-mi place să respect regulile, să nu mă eternizez –, în ultimul an, am făcut o anchetă sociologică și am constatat că 75% dintre studenții români care fac licee bune în România se duc la universități mai proaste decât acestea patru-cinci din România.

Oare nu ar fi mai bine întâi, înainte de a ne gândi să studiem Chimia cine știe pe unde, să ne gândim dacă nu se poate face Chimie

bună la București, la Cluj, la Iași, la Timișoara? Și după aceea să ne gândim dacă să ne ducem acolo, în străinătate.

Repet, nu vreau să jignesc pe nimeni, dar 75% din absolvenții din zona Transilvaniei care se duc în străinătate se duc la universități mai proaste decât primele patru de la noi. Nu decât „Universitatea X din Ghimpații din Deal”, căci și noi avem și bune, și proaste.

Și atunci, nu ar fi mai bine să ne gândim întâi, când ne ducem, dacă nu am avea o șansă în România? Nu lângă părinți. Dacă suntem din București, să mergem la Iași. Dacă suntem din Cluj, să mergem la București. Să facem școală întâi aici.

Repet, sigur, dacă eu vreau să studiez dioxidul de carbon nu știu cum, iar aceasta se face numai la Amsterdam, mă duc la Amsterdam. Știu limba, mă descurc. Dar să mă gândesc de zece ori. Și, dacă tot m-am decis să mă duc, când sunt profesori care ne spun că nu se poate face carte bună în România nicăieri, să mă gândesc de două ori înainte de a rămâne definitivă decizia mea.

Nu ce face țara pentru noi, ci ce putem face noi pentru ea?

E greu. Sunt tânăr, mă duc acolo, mă îndrăgostesc, cine știe ce mă fascinează și mă amăgește. Și trec anii, și ajung bătrân, și mă gândesc, cum zicea „bătrânul-tânăr” Kennedy, nu ce a făcut țara pentru mine: Oare ce am făcut eu pentru țară?

Că pământul acesta ne crește pe toți și din el rodim așa cum rodesc arborii pe care îi avem aici în spate, de la Putna, și sunt așa de frumoși. Ei ne rodesc și pe noi.

Și devenim dezrădăcinați. Și noi mai venim în țară cu drag, cum sunteți dumneavoastră – unii. Copiii și nepoții nu vor reveni. Poate că-i bună risipirea asta și poate că întâi contează calitatea de om, firește, și de creștin, și pe urmă calitatea de român. Dar să știți că, rătăcindu-ne din calitatea de român și, câteodată, și de creștin, ne rătăcim de tot și ne pierdem complet; dacă nu vă place cuvântul „identitate”, ne pierdem rostul pe lumea asta.

Și Dumnezeu ne-a lăsat pe fiecare cu un rost. De aceea, eu mă bucur că avem ocazia să stăm de vorbă și, chiar dacă unii ne veți considera pe unii dintre noi conservatori, „tradiționaliști”, „autohtonisti” și cine mai știe cum, vă rog să vă gândiți bine la lucrurile acestea, să simțiți mirosul ierbii care crește sub ochii dumneavoastră. Fânul proaspăt cosit, chiar dacă e cosit cu aparatul, nu mai este cosit cu coasa, nu miroase nicăieri ca aici, la Putna, nici gustul sarmalelor făcute aici și nici aerul pe care-l respirăm nu sunt la fel în altă parte.

Și îngăduiți-mi să vă spun că aici, între noi, se află un student de odinioară care nu a fost ca mine sau ca unii din dumneavoastră, pasiv. A fost un luptător, un luptător care a plătit lupta lui cu detenție și care s-a răzbunat pe soartă scriind atâta istorie, încât a ajuns să facă istorie. Titlul uneia din cărțile Domniei Sale este *A scrie și a face istorie*. Este domnul academician Alexandru Zub. Vă rog să-l salutați.

În continuare, Acad. Ioan Aurel Pop a răspuns la întrebările primite de la participanții la Congresul Studentesc Aniversar.

Fiecare generație are sentimentul nimicniciei sale, dar nimic nu e pierdut

Cum vedeți noua generație ce are să vă înlocuiască? Are ea potențialul să se ridice la standardele celor dinaintea ei? Ați găsit potențiali scriitori pe măsura lui Sadoveanu, ori poeți precum Nichita Stănescu, în această generație? (Andrei Marin, Facultatea de Inginerie Electrică, Iași)

Grea întrebare. Eu, care predau de o viață întreagă în școli de toate felurile – nu am predat numai la universitate –, nu am avut impresia că elevii și studenții de astăzi sunt mai proști decât cei ai generației mele. Dimpotrivă. Unii te pun în încurcătură într-o manieră destul de viguroasă și trebuie să știi să dialoghezi pe măsura evoluției ideii de dialog.

Vreau să vă spun că, în problema aceasta a valorii generației de azi și a valorii generațiilor de mâine în comparație cu ce a fost ieri, noi cădem în extreme, cum ni se întâmplă mereu. Sunt astăzi unii care spun că sunt cei mai deștepți din lume și alții care spun că niciodată nu vor mai fi alții ca Eminescu, Sadoveanu etc. pe lumea aceasta.

Ceea ce vreau eu să vă spun, din constatările mele de istoric, este că fiecare generație are sentimentul nimicniciei sale. Gândiți-vă: Eminescu, în *Epigonii*, zice: „Iar noi? Noi, epigonii?...” și vorbește de filele de aur ale culturii noastre, de marii scriitori din trecut, care au scris „o limbă ca un fagure de miere”. Și, despre el și generația lui, aproape nimic.

Și noi spunem despre generația lui Eminescu că este generația de aur sau perioada clasică a literaturii române, nu?

Prin urmare, sentimentul nimicniciei îl avem și cei care avem o oarecare cunoaștere simțim întotdeauna că în trecut s-a făcut mult și bine, fiindcă diminuăm defectele, trecem peste ele, nu vedem nimicniciile din trecut.

Nici în epoca în care s-a făcut *Serbarea de la Putna* de acum 150 de ani nu se înțelegeau mai bine românii decât se înțeleg astăzi. Se certau între ei – uitați-vă la Eminescu ce diatribe are contra lui C.A. Rosetti.

Și, totuși, lumea a mers înainte.

Nu putem exista în afara credinței și culturii

Nu sunt îngrijorat deloc și sunt convins că vor fi scriitorii la fel de buni, chiar dacă nu vor mai fi neapărat cu pana, cu stiloul, cu pixul, ci vor fi, poate, creatori de imagini vizuale.

Pe mine mă întreabă câteodată lumea: „Ce se va întâmpla, dom’ profesor, că dispăre cartea tipărită?” Apăi, dragii mei, cartea tipărită a apărut pe la 1455, odată cu Gutenberg. Generații întregi de oameni au folosit manuscrise, role de papirus în trecut, codice manuscrise. Nu au avut lumină electrică, dar au lăsat opere nemuritoare.

Cartea tipărită există, deci, de vreo 550–570 de ani. Și după cartea tipărită, dacă nu distrugem planeta cu mâna noastră, prin diferite

metode, vor exista oameni de spirit, căci omul, ca ființă, nu poate exista în afara spiritualității, în afara credinței, în afara culturii. Și vor fi creatori de cultură de altă factură.

Astăzi, de exemplu, se preferă istoria viitorului. Oamenii se uită mai cu drag la *Stăpânul inelelor* decât la *Prâslea cel Voinic și merele de aur*. Cu toate că și *Prâslea cel Voinic și merele de aur* este tot ficțiune. Cine a văzut mere de aur, efectiv? Dar ne place *Harry Potter*. Acum am auzit, apropo de corectitudinea politică de azi, că nici asta nu mai merge, cu *Harry Potter*, că trebuie să trecem la altceva.

Dar, dincolo de toate acestea, mi se pare că spiritul acesta iscoditor, căutător, pe care îl au tinerii, va produce poate povestitori la fel de buni ca Sadoveanu.

Eu mă îndoiesc, că eu sunt generație expirată, și mie-mi place să citesc *Frații Jderi* de câte ori mă întristez de ceva și, când mă gândesc la Jupâneasa Ilisafra și la Manole Jder, mă apucă așa o veselie pentru Evul Mediu, încât mă gândesc și eu câteodată, ca un antecesor de aici, ce bine era pe vremea Sărmanului Dionis.

Iar Nichita Stănescu a fost unic, a ars ca o flacără. N-a fost născut din mamă româncă din punct de vedere etnic, dar a fost mai român ca zeci de mii, sute de mii, milioane de români, pentru că nu sângele contează – cum îmi spun unii, care mă întreabă dacă eu am sânge de dac sau de roman –, ci contează educația, dragii mei.

Privirea spre trecut, o formă de educație

Dacă neglijăm educația, nu ajungem nici englezi, nici francezi, nici români.

Dacă iau un copil român de un an și îl cresc într-o familie de danezi, când are 20 de ani e danez și ne spune că Hans Christian Andersen e strămoșul lui.

Xenopol nu a fost român de neam. Alexandru Davila, fiul lui Carol Davila, care a scris una dintre cele mai frumoase drame istorice din literatura română, zice la un moment dat, în *Vlaicu Vodă*:

„Doamnă, datina străbună e mai mult decât o lege.
Domnul ce-și cunoaște țara din chiar traiul ei culege
Obiceiuri de tot felul, trebuințe de-orice soi,
Năzuințe, doruri, vise, ure, patime, nevoi.
El le cerne, le frământă, le topește, le strecoară.
Și le toarnă, ca-ntr-o matcă, în cuvântu-i către țară.
Din aceste vorbe-nalte ale domnilor români,
Timp de veacuri, neamul țese datina de la bătrâni.
Pruncul de la sân o soarbe-n fiecare strop de lapte;
Leagănul în care doarme i-o șoptește-n blânde șoapte;
I-o mai spune vechiul basm de bunică povestit;
Doina lung i-o cântă-n frunză când e vârsta de iubit;
Arcul, ghioaga din perete pururi i-o aduc aminte;
O citește-n pomenirea de pe lespezi de morminte.”

De aceea, eu astăzi mi-am luat o pauză de la mine, nerespectând programul preasfințiților părinți de aici, și m-am strecurat în cimitir, să văd mormântul Maicii Benedicta, că și din morminte învățăm.

Nimic nu e pierdut, să știți!

Nu am greșit prea mult ca popor. Am construit mai mult decât am dărâmat, ceea ce ne dă curaj

Care sunt, în opinia dumneavoastră, cea mai mare calitate și cel mai mare defect al românilor ca popor, pe care și le-au însușit de-a lungul istoriei? Care a fost cea mai mare greșală și cea mai mare izbândă a noastră? (Dafina Bârcă, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Sibiu)

Dumneavoastră îmi puneți întrebări-capcană. Cine să le știe pe toate acestea? Plus că nu sunt întrebări care să fie adresate unui istoric. Poate unui psiholog. Vedeți că este iarăși la modă psihologia poporului român. Colegul meu de la Cluj, rectorul actual, Daniel David, se ocupă de psihologia poporului român.

Eu nu prea cred în psihologia popoarelor. Adică niciodată nu aș putea spune că există popoare „bune” și popoare „rele”.

La oameni e altceva, depinde – dacă, după o viață întregă ai făcut numai rele, sigur că te cataloghează lumea. Dar, totuși, trebuie să răspund și atunci vă spun ce cred, cum aș răspunde la un colocviu amical – să zicem, la Bolta Rece din Iași.

Defecte ale românilor: autodenigrarea și dezbinarea

Să încep cu defectele. Între cele mai mari defecte este, după părerea mea, autodenigrarea. Noi nu avem nevoie de acuzatori internaționali. Așa de tare ne acuzăm singuri...

Și de față cu noi, cu rudele, dar mai ales de față cu străinii. Ne place așa de mult să ne nimicnim, să ne punem cenușă-n cap și să ne plângem cât de rău ne merge, încât unii ajung să și creadă.

Ne place să ne dezbinăm. Dar aceasta este o prejudecată, că și alte popoare au această neubire în ele, dar nu prea vorbesc despre ea.

Și, mai ales, ne plac extremele. De pildă: ori suntem daci, ori romani. Dacă suntem daci, suntem verzi și de demult; dacă suntem romani, suntem mai recentți un pic și nu prea e bine.

Ce scriu poezii nu ne place. Dar Vasile Pârvan, înțeleptul, care este nașul universității mele, care a rostit discursul de recepție „Datoria vieții noastre” la Cluj, ne învață niște lucruri așa de simple, ca un preot. De fapt, în adâncul lui a fost preot.

Și Vasile Pârvan zice: „Îi slăvim pe daci pentru vitejia lor și îi binecuvântăm pe romanii cuceritori, căci datorită lor ne-am născut noi, miracolul românesc.”

O să ziceți că e poetic și neistoric. Ba nu, e și istoric.

Moldovenii sunt tot români

Sau: „Păi dacă eu îs moldovean, cum să fiu român?” Dar unde ați auzit un bavarez să spună că nu-i german? Unde ați auzit un burgund să zică astăzi că nu-i francez, deși Burgundia era altceva decât Franța.

Cu alte cuvinte, nu acceptăm identitățile multiple. Firește că sunt moldovean și sunt și român, sunt ardelean și sunt și român. Aparținem mai multor identități. Unii aparțin clerului mirean, alții aparțin clerului monastic. Toți facem parte din grupuri.

Dar un asemenea grup mare, puternic, care este deasupra voinței stăpânitorilor lumii este cel etnico-național. Facem parte dintr-un grup în care ne identificăm din punct de vedere al limbii, al credinței, al obiceiurilor și asta nu ne poate lua nimeni.

Că avem fiecare și valea noastră, și satul nostru, și provincia noastră, aceasta este cu totul altceva.

Cele mai mari greșeli ale românilor în istorie

Cele mai mari greșeli pe care le-am făcut? Sunt multe greșeli. Toate popoarele fac greșeli atunci când au conducători proști. Altminteri, popoarele singure nu prea greșesc. De exemplu, când noi nu am reușit să facem Unirea în 1990 sau 1991, când nemții au făcut unirea.

Bine, o să spuneți că nemții sunt nemți și românii sunt români. Și iar ajungem la ceea ce am spus mai înainte...

Nu am avut înțelepciunea în 1940, dacă nu să luptăm, măcar să arătăm că vrem să luptăm. Cum se poate să dai mai mult de jumătate din Moldova, cu Bucovina și cu Ținutul Herței, să dai jumătate din Ardeal – las deoparte sudul Dobrogei – fără niciun fel de luptă, fără niciun fel de declarație de război măcar, cum au făcut alții?

Aceasta a aruncat o lumină proastă asupra noastră. Nu că am fi fost învingători dacă ne opuneam cu armele. Polonia s-a opus și au micșorat-o la jumătate față de cât era și au mutat-o și spre Apus. Serbia s-a opus mereu și a preferat de multe ori sacrificiul suprem. Și, de la o țară care se chema Iugoslavia, sau Regatul sârbilor, croaților și slovenilor într-o vreme, un pic mai mare decât România, a ajuns astăzi să nu mai aibă ieșire la mare și să aibă șapte milioane de locuitori. Dar rămâne demnitatea. Noi nu am avut atunci demnitate.

O altă greșală cred că a fost când, în 1917, am trimis al doilea transport la Moscova, când era clar că se duce de răpă Rusia. În 1916 nu era clar și Regina Maria a primit asigurări de la vărul ei că, atât timp cât Dinastia Romanov va fi în frunte, nimic nu se va clinti din Tezaurul nostru. Dar în 1917? Să trimitem noi toate averile noastre, toată bogăția mănăstirilor? Singura care s-a opus a fost Neamțul și a rămas cu tot patrimoniul ei întreg. Arhivele Statului, CEC-ul, muzeele, Academia: să trimiți tu tot patrimoniul țării tale în afara hotarelor țării tale?

Deci am făcut greșeli destule.

Cea mai mare calitate a românilor: sufletul cald

Care ar fi cea mai mare calitate a românilor? Cred că sufletul acesta cald și puterea de a ierta și de a lua binele din viață câteodată. Vedeți, unii teoreticieni – și aici sunt literați extraordinari – ne acuză că ne-am făcut un model din *Miorița* și că *Miorița* înseamnă moarte și că noi proslăvim moartea.

Nu. În *Miorița* scrie: „Pe-un picior de plai,/ Pe-o gură de rai” – și versuri mai frumoase despre vreun loc de pe lumea aceasta nu sunt. Și încercați să le traduceți în altă limbă! Iar când versul zice: „Și la nunta mea/ A căzut o stea”, înseamnă că moartea și viața, în mintea românului – și nu a românului învățat, ci a românului învățat de Dumnezeu și de natură – merg mână în mână.

Viața și moartea merg mână în mână. Dacă „la nunta mea a căzut o stea”, eu nu cedez, ci mă nuntesc cu cerul, cu universul. Asta cred că e o calitate care ne-a ținut, în ciuda vitregiilor.

Marea Unire, cea mai mare izbândă

Cea mai mare izbândă a noastră, pentru mine, este, categoric, Marea Unire din 1918. Nici cei mai vizionari români nu credeau, în 1916 și chiar 1917, că se vor uni toate provinciile istorice cu țara.

Dacă Antanta câștiga războiul, atunci nu aveam cum să cerem

Basarabia, că Basarabia era parte integrantă a unei țări aliate. Cum să-i ceri unui prieten ceva ce el credea că e al lui?

Dacă Puterile Centrale câștigau războiul, adică Austro-Ungaria pentru noi, cum să-i ceri Transilvania, Crișana, Banatul, Bucovina? Că erai aliat cu ei.

Noi am fost aliați cu toți, nu-i vorbă, și la sfârșit am câștigat totul.

Totul se poate când se adună energiile naționale

Aceasta s-a datorat Dumnezeirii probabil, dar și oamenilor înțelepți pe care i-am avut atunci în fruntea țării, de la Ionel Brătianu – pe care unii care nu au făcut nimic în viață îl critică acum (eu înțeleg să-l critici pe Brătianu dacă ai fost la înălțimea lui măcar, sau confruntat cu problemele lui) – până la Iancu Flondor, Pan Halippa, Iuliu Maniu, Vasile Goldiș, adică o generație de oameni care, chiar dacă s-au certat...

Înainte de Unirea Transilvaniei, cu o zi înainte, în noaptea de 30 noiembrie spre 1 decembrie, s-au certat ca orbii între ei liderii ardeleni: cum să facă, ce să scrie, ce fraze să scoată, cum să apară pe scenă ortodoxii cu greco-catolicii; erau acolo Preasfințitul Miron Cristea și Preasfințitul Iuliu Hossu.

Dar, a doua zi, pe scenă, toți au apărut îmbrățișați și dându-și mâna. Și au dat un exemplu atât de bun pentru popor, încât 20 de ani ne-a ținut. După aceea a venit momentul 1940.

Deci cea mai mare izbândă a noastră: de la 130.000 km² am ajuns la aproape 300.000 km², încât mai multe teritorii s-au unit cu țara decât avea țara atunci. Și s-a făcut rotundă și frumoasă, mare, o putere europeană mijlocie, care și-a dat măsura valorii spre sfârșitul perioadei interbelice, în timpul domniei hulitului Rege Carol al II-lea.

Munca în țară nu o făcea regele (deși el a fost un mare patron al culturii). Am ajuns atunci să facem vagoane, macarale, locomotive, avioane, arme moderne, să facem adică lucruri la valoarea Europei

de atunci. Venitul pe cap de locuitor era cel mai mare dintre toate țările din sud-estul Europei.

Cu alte cuvinte, se poate, când se adună energiile naționale.

Regina Maria, cel mai mare „bărbat de stat”

Cea mai mare realizare a fost atunci, în 1918, și apoi victoria pe care am avut-o la Conferința de Pace, în ciuda tuturor dușmanilor, mulțumită marilor bărbați de stat de atunci, între care cel mai mare a fost Regina Maria – cel mai mare bărbat de stat! Și ea neromâncă, dar vedeți, pentru ca un neromân să facă asemenea gesturi, trebuie să se identifice cu sufletul acestui popor. Și aceasta nu-i ușor.

Regina Maria a trăit ca româncă. Când s-a îmbrăcat în ie românească și au întrebat-o prietenii ei cosmopoliți: „Dar cum ai făcut aceasta?”, le-a zis: „Aceasta va fi modă în viitor! Ai să vezi. Eu mă îmbrac la New York în ie românească și va deveni modă la Paris” – că la Paris se impune moda.

Deci am avut generații de oameni admirabili, am avut și defecte, și calități. Nu există nici om, nici colectivitate fără defecte și calități. Dar trebuie să știm cum să ne păstrăm cumpătul. Să nu hulim.

Iar când criticăm, să avem puterea de a nu-l nimicnici pe cel pe care îl criticăm, ci de a critica ceva din ce a făcut el, nu persoana lui. Noi azi atacăm persoana, confundăm opera cu persoana.

Toți oamenii au și aspecte pozitive în viață, și negative. Unii, nu numai români, au urât alți oameni și au scris despre oameni și popoare că sunt răi și că ar trebui exterminați – nu vreau să intru în detalii – dar au lăsat în urmă o operă. Și e bine să relevăm ce a fost pozitiv și să criticăm ce a fost negativ, că nimeni nu-i perfect pe lumea aceasta.

Nici adevărul nu este la îndemâna noastră. Adevărul absolut aparține lui Dumnezeu. Noi căutăm și descoperim adevărul relativ. Și atunci ar fi bine să fim mai binevoitori față de semenii noștri.

Românul este iertător și nu se lasă copleșit de necazuri

Aceasta este o calitate a românului, pe care la alte popoare nu o prea întâlnești, că unii sunt înverșunați și, dacă se supără pe tine, țin supărarea o viață întreagă.

Românii, în general, dacă se culcă seara supărați, dimineța își fac o cruce și, când îl întâlnesc pe Costică, zic: „Costică, te-ai supărat? Că aseară ți-am spus vorbe grele. Hai să bem o cafea sau, dacă nu, să ciocnim un pahar, la amiază, de vin bun de Drăgășani sau de la Cricova și să ne treacă supărarea”.

Cei care țin supărare o viață întreagă nu se gândesc la un lucru: că trec anii și, dacă te superi pe multă lume, când ajungi la sfârșitul vieții, nu mai ai timp să te împaci. Și cum să mori supărat pe oameni? În primul rând că e necreștinește, dar nu este firesc nici din punct de vedere uman.

Românii au avut această înțelepciune de-a lungul vieții – afară de unele înverșunări –, au știut să treacă peste necazurile pe care le-au pricinuit unii și alții, să fie iertători și, fiindcă au trecut prin multe necazuri, să ia unele dintre ele mai cu ușurință.

Că, dacă s-ar fi lăsat copleșiți de necazuri, nu ar fi construit nimic. Și atunci cei care spun că nu am făcut nimic în viață greșesc, pentru că încă avem o țară care se cheamă România și alții nu mai au țări care să se numească Hunia, Cumania, Avaria, Pecenegia – deci neamuri care s-au dus, s-au topit în alte neamuri.

Noi mai suntem. Înseamnă că nu am greșit prea mult, înseamnă că mai mult am construit decât am dărâmat și asta ne poate da un anumit curaj.

Cel mai frumos răspuns la „cultura anulării” ar trebui să fie democrația

Care ar trebui să fie răspunsul nostru, dar și al oamenilor de cultură în general, la valul de anti-cultură care ia amploare? Acesta subminează valorile tradiționale ale civilizației românești, fiind, din păcate, promovat

inclusiv de intelectuali și diferite personalități culturale. (Iustin Butnariuc, Facultatea de Medicină și Farmacie, Iași)

E o chestiune foarte serioasă și ne aduce foarte mult în actualitate, o trăim sub ochii noștri, dar norocul meu este că are antecedente istorice chestiunea aceasta, adică nu este chiar o noutate.

Cel mai frumos răspuns la acest val de *cancel culture*, care înseamnă de fapt „anularea culturii” [nu „cultura anulării”, cum se traduce mot-à-mot – *n. ed.*], ar trebui să fie democrația. Dar vedeți că democrația acum se află în criză. Nu există o persoană sau un curent care să o înlocuiască cu ceva mai bun, dar democrația se află în criză.

Democrația are o regulă de aur: în democrație libertatea este garantată, oricine este liber să gândească și să spună ce dorește, dar minoritatea se supune majorității.

Aceasta este regula și, de mai bine de două mii cinci sute de ani, de când la Atena Pericle a reușit să facă să înflorească democrația (diferită de cea modernă, firește), oamenii s-au descurcat aplicând această regulă. Altfel, democrația degenerază în anarhie, pentru că nici democrația nu este perfectă, la fel ca orice altceva din lumea aceasta.

De pildă, monarhia poate să degenereze, zicea Polibios acum două mii și de ani, în tiranie. Monarhia înseamnă puterea unui uns al lui Dumnezeu, monarh, care conduce înțelept. Tirania înseamnă aplicarea voinței unei persoane asupra celorlalți.

Deci și democrația are defecte. Democrația, ca să funcționeze, are nevoie de niște reguli. Iar una este aceasta: minoritatea se supune majorității.

Ce este *cancel culture*

Astăzi, minoritățile fac liste, indexuri de cărți interzise, distrug și profanează statui, interzic conferințe care să vorbească despre anumite personalități. Și personalitățile nu sunt în primul rând românești. Sunt și românești acum la noi, dar, dacă am ajuns să-l condamnăm pe

Cristofor Columb pentru că era alb și s-a dus în ținutul Pieilor Roșii și a deschis distrugerea Americii, dacă am ajuns să-i condamnăm pe Miguel de Cervantes, pe William Shakespeare că promovează crima, pe Beethoven, că are muzică elitistă și albă (știati că muzica are culoare?), sau pe Margaret Mitchell, care a scris romanul vieții ei, *Pe aripile vântului*, pentru că Mammy și alți sclavi negri sunt portretizați acolo în mod edulcorat, ca și cum s-ar fi legat de propriii lor stăpâni (ca și cum nu ar fi fost sclavi care s-au legat de propriii stăpâni!).

Mai nou, am văzut că e interzis în unele universități americane Harriet Beecher-Stowe, cu *Coliba unchiului Tom*, pentru că acolo negrii sunt sclavi. Uită lumea că Abraham Lincoln, când i-a eliberat pe sclavii negri, a chemat-o pe doamna aceasta micuță la el și i-a spus: „Doamnă, am vrut să vă cunosc pe dumneavoastră, care ați declanșat un război atât de mare pentru libertatea noastră”.

Iar la ieșire, reporterii o întreabă pe Harriet Beecher-Stowe: „Ce ați vorbit cu președintele?” Ea zice: „Nu pot să vă spun, că nu i-am cerut voie”. (Mai era atunci o anumită etică.) „Dar totuși vă zic ce mi-a spus: «Doamnă, dumneavoastră, o femeie atât de mică, ați declanșat un război atât de mare!»”

Acum Abraham Lincoln nu este bun, pentru că nu a declarat și egalitatea între albi și negri. Păi nu existau condiții pregătite!

Mai nou, ieri am citit că-l condamnă pe Aristotel și vor să-l scoată, fiindcă Aristotel a zis că sclavul este o unealtă vorbitoare. Toți contemporanii lui Aristotel spuneau că sclavul este o unealtă, cum sunt plugul sau sapa. Iar Aristotel a zis că e vorbitoare. Dacă scoatem lucrurile din context... Să știți că ceea ce se întâmplă e mărturie de dictatură.

Riscăm să ștergem toate valorile din istorie

Trecem din democrație în dictatură și ni se spune ce să citim, cum să citim, ce statui să facem, pe care să le dăruim.

Or, oamenii mai bătrâni de aici știu că dictaturile – că-s de stânga sau de dreapta – ajung la controlul societății, la restrângerea

societăților, la cenzură. Repet: indiferent că sunt de stânga sau de dreapta. Despre *cancel culture* se spune că este o mișcare neomarxistă și are orientări neomarxiste categorice.

Răspunsul nostru ar trebui să fie apărarea democrației în forma în care democrația s-a manifestat până acum, care este o formă imperfectă, până când vom ajunge noi sau urmașii noștri la o formă mai bună. Altminteri, cred că vor degenera toate în anarhie dacă nu mai avem capacitatea să distingem binele de rău și să acceptăm, cum ne învață Sfânta Biserică, faptul că omul este supus greșelii. Oamenii greșesc.

Eminescu a fost acuzat de xenofobie. Nu vă mai spun de altele. Are cuvinte aspre față de străini. Și au ajuns acum să interzică iarăși, precum au făcut comuniștii, poezia *Doină*. „Vin moscalii de-a călare”... Păi dacă veneau? Păi dacă țara era luată de ei jumătate? Ce să fi zis Eminescu: să ne înfrățim cu „moscalii”?

Am avut curiozitatea să văd cât de „înapoiat” este Eminescu. Și am luat toți marii scriitori ai secolului al XIX-lea de la diferite popoare, de la Pușkin până la Sienkiewicz, laureat al Premiului Nobel, care a scris multe, dar este în special apreciat pentru romanul *Quo vadis?*

L-am luat pe Petőfi Sándor, pe Taras Șevcenko. Și ce am descoperit? Toți, în felul lor, au cuvinte rele față de anumiți străini. Nimeni nu-i perfect. Dacă vă uitați ce spune Petőfi despre slovaci și despre români... Și el era sârb sau... pentru că-l chema Petrovici înainte de a-l chema Petőfi.

Dacă ajungem să ne orientăm în felul acesta, vom șterge din istoria lumii și din istoria noastră toate valorile, pentru că oameni creatori de valori care să fi fost perfecți nu există. Și care să fi spus lucrurilor de acum o mie de ani cum ne-ar plăcea nouă astăzi să fi spus...

De ce să judecăm omul după epoca sa

Valorile noastre de azi nu se potrivesc cu valorile lor. În timpul lui Shakespeare, apropo de cuvântul „onoare”, exista noțiunea de „onoare cavalerescă”. Era foarte legal, dacă cineva îți rănea sau

jignea onoarea, să-l provoci la duel și să-l omori și nu pățeai nimic – dimpotrivă, erai lăudat pentru aceasta. A durat până târziu aceasta.

Cum să judec eu, după principiile mele de astăzi, niște lucruri care erau legale și morale în alte epoci? Trebuie să judec fiecare om după epoca în care a trăit.

Sigur, eu nu pot să scuz crimele. Dar nici nu mă pot transforma în tribunal. N-am cum.

Se vorbește de „judecata istoriei”. Nu o fac oamenii, o fac generațiile. Și, dacă istoria a stabilit că William Shakespeare e o mare valoare universală, după unii cel mai mare dramaturg al lumii, cine-mi dă mie cuvânt astăzi – mie, trogloditului și neputinciosului – să zic că Shakespeare trebuie interzis și scos din manuale?

Discernământul dat de o educație și o familie sănătoasă

Suntem într-o perioadă complicată și trebuie să ne revenim repede, să restabilim echilibrul și valorile. Iar valorile se restabilesc printr-o educație bună, prin cultură serioasă, prin credință, prin frică de Dumnezeu. Dacă ne închipuim că totul este permis, atunci comitem o imensă blasfemie.

Omului nu-i este permis totul. Omul, ca să poată trăi în societate, trebuie să respecte niște reguli. Și unele dintre aceste reguli s-au transformat în legi. Și, ca să putem trăi împreună, trebuie să respectăm și legi juridice, și legi morale.

Dacă greșim și nu-i deranjăm pe alții, nu-i niciun păcat. Dar, dacă i-am deranjat pe alții, plătim. Dar să ajungem să distrugem moștenirea unei civilizații care ne-a adus până la nivelul acesta este o imensă rușine.

Cei care nu au trăit regim de dictatură, și mai ales de dictatură comunistă, pot avea naivitatea să creadă, dar trebuie să ne asculte și pe noi și să înțeleagă că cel mai rău lucru pe lumea aceasta este să ne dicteze cineva cum să gândim, ce să citim, pe cine să prețuim.

Avem minte și avem pe umeri un cap. Și, dacă avem educație bună, putem distinge între bine și rău noi înșine. Condiția este să avem o educație sănătoasă, să trăim în familii bune, să ne recunoaștem și să ne cunoaștem valorile credinței, care au adus continentul până aici.

Și atunci, repet, salvarea este democrația, este apărarea valorilor democratice prin educație sănătoasă.

Declarația Congresului Studențesc Aniversar

16 august 2021, Mănăstirea Putna

Noi, tinerii români de pretutindeni, din țară și din afara granițelor țării, ne-am întâlnit în 15 și 16 august 2021, în locul sfânt al Mănăstirii Putna, să aducem cinstire celor ale căror mâini și suflete au plămădit în 1871 *Prima Serbare a Românilor de Pretutindeni* și *Primul Congres al Studenților Români de Pretutindeni*, spre afirmarea idealului unității poporului român.

În pregătirea manifestărilor din 1871, Comitetul provizoriu pentru *Serbarea* de la Mănăstirea Putna scria în apelul său către români că, „deși desfăcuți unii de alții în privința politică, ne unește totuși aceeași limbă, aceleași obiceiuri și datine, aceeași religie și credință politică și socială, de la Tisa până la Marea Neagră, de la Nistru și până la Balcani.” Același ideal din 1871 l-au reamintit în istorie generațiile de la 1904, 1926, 1957, 1966, 1992, 2004, 2007, 2011, prin serbări naționale desfășurate la mormântul Sfântului Voievod Ștefan cel Mare.

În anul 2021, a venit rândul nostru să înțelegem importanța idealului unității și să îl ducem mai departe, conștienți că, așa cum scriau Nicolae Teclu și Mihai Eminescu, „nici o piedică nu ne mai

stă în calea scopului nostru, decât doar propria noastră neglijență și nevoiță”.

Astfel, după 150 de ani, noi, în numeroase ateliere de lucru care s-au desfășurat on-line înainte de aceste zile aniversare, am reflectat la istorie, am analizat prezentul și am gândit cum poate fi construit viitorul.

Secțiunile au fost: Istorie și Identitate națională; Libertate, justiție și sistem politic; Românii de pretutindeni; Educație, artă și cultură; Economie, fiscalitate, antreprenoriat, energie, agricultură și mediu; Familie, muncă, politici sociale; Sănătate; Credință și teologie.

Fiecare grup de lucru a realizat zeci de pagini de concluzii în domeniul său de analiză, însă, în această *Declarație*, considerăm potrivit să exprimăm principiile esențiale pe care le-am desprins din analize și care considerăm că fac parte din fundamentele prin care fiecare generație își aduce contribuția sa la continuarea idealului unității românilor de pretutindeni. Ele consună cu principiul unității culturale ca bază a unității naționale care a fost expus în 1871.

Principii pentru continuitatea idealului unității românilor de pretutindeni

Istorie

Cea mai profundă temelie a unității noastre ca popor este cea pusă de Dumnezeu. Suntem fii ai maicii România pentru că Tatăl ceresc ne-a sădit în acest popor.

Istoria noastră reprezintă stâlpii pe care este zidit edificiul civilizației românești. Cu puncte luminoase sau mai puțin luminoase, ea ne arată devenirea noastră. Istoria noastră este singura pe care o avem și, mai ales, singura pe care o putem construi. Preocuparea de a ne înțelege identitatea trebuie să fie neconținută, căci doar cunoscând trecutul putem pași conștient spre viitor.

Identitate

Suntem un trup creat din țărâna pământului românesc și însuflețit de credința unui rost pe care îl avem. Suntem o casă zidită de generațiile anterioare, în care fiecare nouă generație este chemată să fie conștientă că trăiește în casa patriei sale. Această conștientizare dă naștere respectului, recunoștinței și dragostei față de înaintași, unindu-ne în cuget și-n simțire cu ei.

Responsabilitate

Unitatea românilor din viitor se sprijină pe conștiința unității românilor din trecut, iar generația prezentă este liantul.

Să nu uităm îndemnul marelui patriot bucovinean Doxaki Hurmuzachi, care a scris copiilor lui și tuturor românilor în testamentul său din 1857: „să nu uitați că aveți de împlinit trei datorii mari și sfinte, pentru care veți răspunde în fața lui Dumnezeu, înaintea oamenilor și a urmașilor noștri. Aceste trei datorii sunt: patria, limba și biserica.”

Educație

Prin oameni educați, cu dragoste de țară și curajoși, s-a realizat România, ca stat. Și doar prin oameni educați, cu dragoste de țară și curajoși, își va continua existența ca stat. De aceea, avem responsabilitatea să educăm, în primul rând, în România și pentru România. Iar educația să transmită spiritul românesc, întemeiat pe repere clare și capabil de sinteze istorice majore.

Libertate

Reflexia asupra libertății include cadrul juridic, dar îl depășește, fiind o problemă de viață pentru fiecare om care vrea să trăiască demn.

Libertatea este un dar de la Dumnezeu, înscris în firea umană. Ea își are sensul în realizarea unității armonioase între om și întreaga existență. De aceea, ea se pierde prin corupția spirituală, care precede alte forme de corupție, și prin folosirea ei împotriva sinelui și a aproapelui. Libertatea crește în omul onest și crește prin folosirea ei conform scopului său.

Românii de pretutindeni

Ca un părinte care este dator să poarte de grijă copilului, tot astfel România, ca Patria-mamă, are o datorie absolută față de regiunile istorice de lângă granițe și față de diaspora.

România are responsabilitatea menținerii legăturii lingvistice și culturale cu românii de pretutindeni. România trebuie să valorifice toate posibilitățile și șansele prin care putem face un pas înainte în a-i aduce pe copiii săi acasă și a reîntregi familia națională.

Economia în sprijinul omului

Capacitatea de a crea bunuri și servicii este forma cea mai simplă prin care intrăm în legătură unii cu alții. Prin ea se poate exprima concret sprijinirea semenilor. Ca urmare, suntem datori să facem autostrăzi ale iubirii exprimate prin fapte concrete care nu doar să

treacă Munții Carpați, ci să și unească prin responsabilitate, muncă și efort sufletele românilor, oriunde trăiesc. Prin bunuri și servicii se construiește nu doar economia și societatea prezentului, ci și un liant patrimonial văzut între românii care au fost, care sunt și care vor fi.

Sănătatea

Ocrotirea vieții trebuie să fie permanent prezentă în preocupările noastre, căci fiecare om are o valoare supremă, un sens și o misiune în familia sa, în țara sa, în lumea întreagă. Unitate în această privință înseamnă și un sistem național de sănătate funcțional, dar și preocuparea onestă a fiecăruia față de binele celui de lângă noi, de la concepție până la moartea naturală.

Să tratăm suferința altuia cu empatie și dragoste, să respectăm demnitatea condiției umane și să îi privim pe cei bolnavi ca persoane integrale, nu prin prisma afecțiunii lor.

Este benefic să ne însușim cuceririle medicinei, este necesar să o facem păstrând dragostea față de semeni și respectând libertatea de conștiință a personalului medical și a pacienților.

Egali și complementari

Egalitatea și unitatea dintre oameni decurg din faptul că suntem creația lui Dumnezeu. Unitatea noastră se clădește și prin complementaritatea vocațiilor noastre: să nu opunem domenii diverse, ci să cultivăm darul personal al fiecăruia ca mijlocul prin care putem lucra binele în comunitate, un bine de care întreaga comunitate are nevoie. Agricultură și cercetarea științifică, credința și arta, sportul și politica și toate celelalte domenii de preocupări și activitate nu sunt menite să ne divizeze prin diferențierea dintre ele, ci să ne unească prin roadele practicării lor cu onestitate față de specificul domeniului și față de semeni.

Familie, familia românilor, familia întregii omeniri

A.D. Xenopol, în Discursul festiv din 1871, a arătat cum, prin faptele sale, Sfântul Ștefan cel Mare a depășit granițele Moldovei și este un binefăcător al tuturor românilor și al întregii omeniri: „Ștefan cel Mare încetează de a fi eroul unei părți a țărilor locuite de români și devine un centru pentru toți de același neam. [...] Oamenii cei mari ai unui popor nu sunt ai cercului în care ei fură siliți să-și mărginească lucrarea; ei sunt ai neamului întreg, pe cât răsună aceeași limbă, pe cât se întâlnesc aceleași obiceiuri, pe cât se întinde legătura mai strânsă pusă de fire între sufletele omenești. Ba ei trec chiar peste cercul poporului lor și devin binele întregii omeniri”.

Toată experiența umanității arată importanța familiei, a poporului în care trăiește cineva și a relației strânse cu întreaga omenire a fiecărui om și a fiecărui popor.

Capacitatea de a face bine poporului și de a face bine mării familii a omenirii se făurește în familie, în dragostea unică a unui bărbat și a unei femei, egali în demnitate și complementari în vocații, care se jertfesc unul pentru altul și împreună pentru copii. După cum s-a format aici, omul pășește în societatea țării sale și de aici își poate aduce contribuția la binele tuturor.

Români de pretutindeni

În 1904, Nicolae Iorga scria despre candela de la mormântul Sfântului Ștefan cel Mare și despre lumina Marelui Domn aceste cuvinte: „Candela aprinsă deasupra mormântului său s-a stins uneori, în zile rele. Dar amintirea lui a luminat totdeauna în marea biserică a conștiinței neamului. Uneori mai tare, alteori mai slab, dar niciun vânt năprasnic n-a putut-o stinge. Și astăzi ea se înalță puternică, în marea flacără de mândrie și recunoștință ce pornește din toate inimile noastre.”

Am depus o candelă pe mormântul „apărătorului existenței române”. Continuitatea idealului unității naționale și binele pe care

unitatea îl revarsă sunt simbolizate de această candelă. Este o candelă văzută – martor al candelii rugătorilor neamului românesc în Împărăția lui Dumnezeu –, este o candelă care cuprinde în ea Urna din 1871, este o candelă în care uleiul dorințelor noastre de bine va arde și va lumina mereu și mai puternic în momentele de grea încercare, întru împlinirea unității de neam, din generație în generație. Aceasta este semnificația ei.

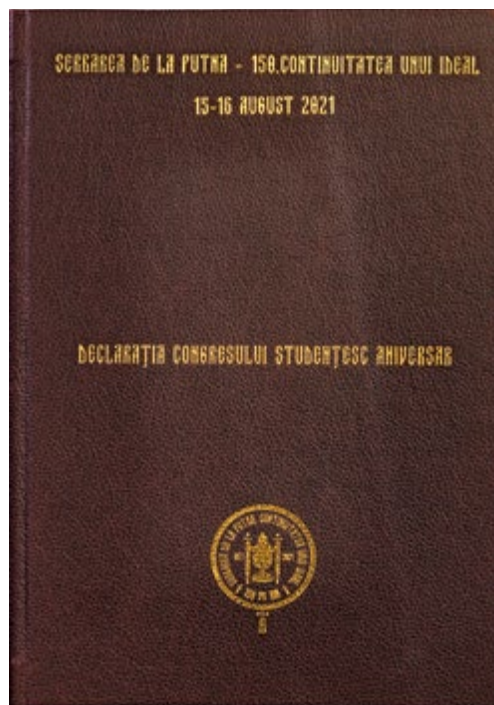
Am realizat *Congresul Studențesc Aniversar* nu doar pentru noi, ci și pentru generațiile viitoare. Fie ca idealul unității, exprimat în 1871, idealul Marii Uniri, idealul libertății și adevărului care a continuat chiar și în timpul represiunii identității istorice și religioase

din timpul regimul comunist să rămână datoria tuturor generațiilor care vor urma!

Motto-ul *Serbării din 1871*, „Uniți în cuget, uniți în Dumnezeu”, rămâne un ideal continuu, care se împlinește prin credința în el și prin fapta jertfelnică în clădirea lui perpetuă.

Având conștiința că „acolo unde este inima tinerilor, acolo este viitorul”, adresăm o chemare către tinerii din generația noastră: Să fim naționali, cu fața spre universal! Să fim verticali, păstrând același ideal! Să fim uniți ca români și așa ne vom împlini menirea!

Așa să ne ajute Dumnezeu.

Concursurile Serbării

Prezentăm în continuare lista câștigătorilor din acest an ai Concursurilor *Serbării de la Putna – 150*.

CONCURSUL DE DISCURSURI

Juriul a fost format din Ioan Aurel Pop, Președintele Academiei Române, Ștefan Afloroaei, profesor universitar la Facultatea de Filosofie din Iași, membru al Academiei Române, și Adrian Alui Gheorghe, scriitor și critic literar.

Marele Premiu – Români în Europa: între identitate și integrare

Cosmin Țugui, 18 ani, Colegiul Național „Eudoxiu Hurmuzachi”, Rădăuți, Suceava

Premiul I – Reîntoarcerea la izvoare

Artiom Radu, 24 ani, Facultatea de Drept, București

Premiul al II-lea – Continuitatea unui ideal: învierea neamului românesc

Silvian-Emanuel Man, 29 ani, Iași

Premiul al III-lea – Putna, Ierusalimul neamului românesc

Ionuț Mihai Hîncu, 32 ani, Suceava

Premii speciale

Despre dragostea pentru cel ce vine după tine

Maria-Corina Dimitriu, 19 ani, Colegiul Național „Costache Negruzzi”, Iași

România, în căutarea viitorului

Ionel-Alexandru Gherman, 25 de ani, Vicovu de Sus, Suceava

Pledoarie în onoarea afirmării idealului poporului român

Diana Paul, 20 ani, Facultatea de Istorie și Filosofie, Cluj-Napoca, Cluj

Neamul românesc și perspectivele unui viitor al unității spirituale

Ioan Alexandru Rizea, 22 ani, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul”, București

CONCURSUL DE CREAȚIE LITERARĂ

Juriul a fost format din Alex Ștefănescu, scriitor, critic și istoric literar, Ana Blandiana, scriitor, membru al Academiei Române, și Adrian Alui Gheorghe, scriitor, critic literar.

Marele Premiu – Despre entropie și boală în Europa fragilității spirituale

Iustin Butnariuc, 22 ani, Facultatea de Medicină Generală, Iași

*Dor de întreg, Emanuel Chiriac
Marele Premiu la Concursul de creație plastică*

Poezie

Categoria de vârstă: liceeni

Premiul I – *Frumusețea*

Paul Andrei Ungureanu, 17 ani, Colegiul Național „Petru Rareș”, Suceava

Premiul al II-lea – *efect colorat*

Ana Pasanciuc, 16 ani, Colegiul Național „Petru Rareș”, Suceava

Premiul al III-lea – *Inima crin*

Alexia Plăcintă, 16 ani, Colegiul Național „Petru Rareș”, Suceava

Mențiuni – *Moștenire*

Dimitria Ilie, 19 ani, Liceul „Dimitrie Cantemir”, Onești, Bacău

Proză scurtă

Categoria de vârstă: liceeni

Premiul I – *Și-o trăbuit să ne ascundem*

Emanuela Grigorescu, 18 ani, Colegiul Național Pedagogic „Carol I”, Câmpulung Muscel, Argeș

Premiul al II-lea – *Ziua învierii*

Ana-Maria Tomescu, 17 ani, Colegiul Național Pedagogic „Carmen Sylva”, Timișoara

Premiul al III-lea – *Scrisoare de la Putna*

Bianca Scurtul, Liceul Teoretic „Liviu Deleanu”, Chișinău, Republica Moldova

Mențiuni

Visul

Irina-Mirela Marin, 16 ani, Colegiul Național „Ferdinand I”, Bacău

Un suflet pe altarul Marii Uniri

Theodora Petrache, 18 ani, Colegiul Național „Matei Basarab”, București

O singură cărare

Cristina-Gabriela Vasiliu, 16 ani, Colegiul Național „Gh. Munteanu Murgoci”, Brăila

Făgăduința

Gheorghe Găitan, 18 ani, Colegiul Național „Petru Rareș”, Suceava

Categoria de vârstă: studenți

Premiul I – *Există viață și după germani*

Adela Adriana Scorțaru, 20 ani, Facultatea de Drept, Cluj-Napoca, Cluj

Premiul al II-lea – *Firul descusut*

Mihail Mariei, 19 ani, Facultatea de Biologie, Iași

Premiul al III-lea – *O scrisoare din Infern*

Filofteia Marciana Covaciu, 19 ani, Facultatea de Sociologie, Oradea, Bihor

Mențiuni

Din înțelepciunea celor „neînvățați”

Luminița-Mihaela Croitoru, 20 de ani, Facultatea de Litere, București

Rugă la porțile Putnei

Denisa Dună, 25 de ani, Facultatea de Litere, București

La Putna s-a scris istorie cu o cerneală permanentă

Constantin-Andrei Pătrăucean, 25 de ani, masterand, Facultatea de Litere, Suceava

Categoria de vârstă: 22–35 de ani

Premiul I – Depinde din ce unghi privești

Mara Chelcioiu, 28 de ani, Miroslăvești, Prahova

Premiul al II-lea – Dragoste de Țară declarată cu... tunul

Andreea Chifan, 24 de ani, Gura Putnei, Suceava

Premiul al III-lea – Scrisoare către maica mea

Alexandra Benea, 35 de ani, Șelimbăr, Sibiu

Mențiuni – Pământ cu rădăcini în cer

Maria Prisacariu, 25 ani, București

Eseu

Categoria de vârstă: liceeni

Premiul I – Ortodoxia în Europa

Laura Moraru, 15 ani, Liceul Tehnologic „Jean Dinu”, Adamclisi, Constanța

Premiul al II-lea – Păstrarea identității Bisericii Ortodoxe Române în Europa, în raport de securitate europeană

Ionuț Preda, 15 ani, Liceul Tehnologic „Jean Dinu”, Adamclisi, Constanța

Premiul al III-lea – Transfigurarea suferinței – de la păstorul mioritic, la martirii din închisorile comuniste

Gabriela Staicu, 18 ani, Colegiul Național „Unirea”, Focșani, Vrancea

Mențiuni

România între Răsărit și Apus

Atena Maria Buzbuchi, 17 ani, Colegiul Național „Radu Negru”, Făgăraș, Brașov

Cele trei credințe

Maria-Corina Dimitriu, 19 ani, Colegiul Național „Costache Negruzzi”, Iași

Idealurile României de ieri și de azi

Andrei Nicolae Pajint, 15 ani, Colegiul Național „Unirea”, Târgu Mureș, Mureș

Categoria de vârstă: studenți

Premiul I – Forța morală de a fi român în Europa

Ștefan Țugui, 20 ani, Facultatea de Drept, București

Premiul al II-lea – Dovada vie a forței credinței

Vladislav Ciupac, 19 ani, Facultatea de Istorie și Geografie, Suceava

Premiul al III-lea – Eminescu, cel dinlăuntru meu...

Dafina Bârcă, 18 ani, Feneș, Caraș-Severin

Mențiuni

România unui nou ideal – Misiunea sfântă a noilor generații

Maria-Alexandra Barbu, 20 ani, Facultatea de Automatică și Calculatoare, București

...să ne fii și să ne rămâi ACASĂ, draga noastră Românie!
Nicol-Maria Iordache, 21 de ani, Facultatea de Drept, București

Rugă pentru România de la un ostaș tânăr
Aurelia Obreja, 22 ani, Facultatea de Psihologie și Științe ale
Educației, Orhei, Republica Moldova

Categoria de vârstă: 22–35 de ani

Premiul I – Apărarea firescului într-o lume în continuă schimbare
Adina-Alexandra Iftime, 26 ani, Botoșani

Premiul al II-lea – Amintindu-ne de „Axis Mundi”
Daniela Dandeuș, 29 ani, Wheatley, Oxfordshire, Marea Britanie

Premiul al III-lea – Întoarcerea eroilor
Andreea Chifan, 24 ani, Putna, Suceava

CONCURSUL DE CREAȚIE PLASTICĂ

Juriul a fost format din Oliv Mircea, critic de artă, Oana Ruxandra Hrișcă, lector universitar, și Corina Cimpoeșu, istoric de artă.

Marele Premiu – Dor de întreg
Emanuel Chiriac, 28 de ani, Universitatea Națională de Arte
„George Enescu”, Iași

Categoria de vârstă: 14–19 ani

Premiul I
Elena Dărăban, 18 ani, Colegiul Național „Moise Nicoară”, Arad

Premiul al II-lea
Alexandra Bîrlădeanu, 16 ani, Seminarul Teologic „Sfântul Vasile
cel Mare”, Iași

Premiul al III-lea
Alina Georgeta Mironescu, 19 ani, Vicovu de Sus, Suceava

Mențiuni
Irina Mihaela Cîrlan, 15 ani, Liceul de Artă „G. Georgescu”, Tulcea
Delia Giorgiana Dan, 15 ani, Liceul de Artă „G. Georgescu”, Tulcea
Maria Ganciu, 14 ani, Școala gimnazială „Copil dorit”, București

Categoria de vârstă: 20–35 ani

Premiul I
Georgiana-Ramona Busuioceanu, 35 ani, Facultatea de Teologie
Ortodoxă „Justinian Patriarhul”, București

Premiul al II-lea
Emilia Avărvăroaei, 21 de ani, Universitatea Națională de Arte
„George Enescu”, Iași

Premiul al III-lea
Constantin Rusu, 33 de ani, doctorand, Universitatea Națională de
Arte, București

Mențiuni
Maria Arbore, 26 de ani, Iași
Narcisa Rafaela Mihai, 20 ani, Facultatea de Biologie, București
Diana-Maria Păcurar, Hunedoara, Deva

CONCURSUL DE CREAȚIE VIDEO

Juriul a fost format din Simona Iordache, scenarist, regizor Trinitas TV, Iosif Andronic și monah Iachint Sabău, videografi.

Marele Premiu – Cărăruia

Ovidiu Ciobanu, 24 ani, Comănești, Bacău

Premiul I – Rost

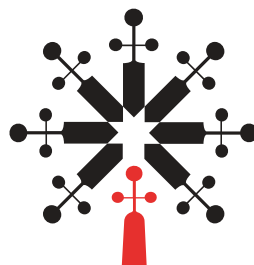
Mădălina Țapu, 22 ani, Facultatea de Inginerie Chimică, Iași

Premiul al II-lea – Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie...

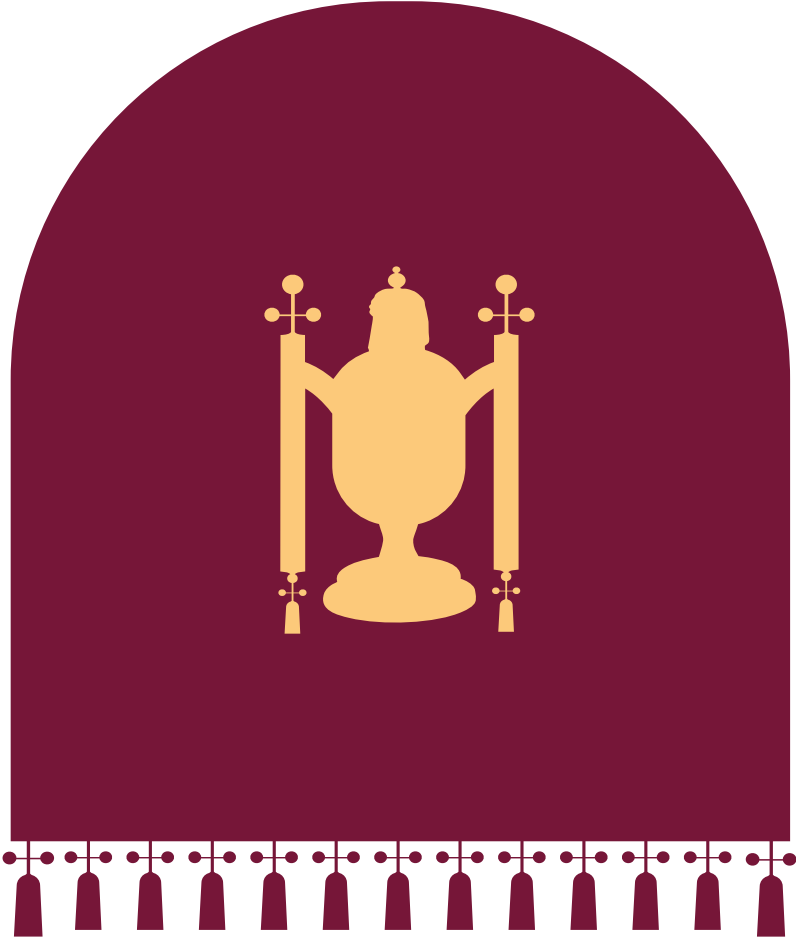
Ariadna și Justinian Tincu, 21 și 25 ani, Hârlău, Iași

Premiul al III-lea – Continuitatea unui ideal

Călin-Andrei Șoș, 25 ani, București

A decorative banner with a dark red background and gold text. The banner is framed by two vertical gold tassels on the left and right sides. The text is centered and reads: "Simpozionul", "„Eminescu și Putna”", and "Colocviile Putnei XXVI".

Simpozionul
„Eminescu și Putna”

Colocviile Putnei XXVI

Simpozionul „Eminescu și Putna”

Manifestările aniversare au continuat în 17 august cu Simpozionul „Eminescu și Putna”, care a reprezentat a XV-a ediție a colocviului cultural organizat de Fundația „Credință și Creație. Acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga – Maica Benedicta”. Comunicările au vizat rolul lui Mihai Eminescu în organizarea *Serbării din 1871*, care a fost rod al dragostei curate a acestuia pentru binele românilor, dar și, în general, calitatea sa de „zestre și măsură” a acestui popor, cum l-a caracterizat Lucia Cifor.

La final, părintele stareț al mănăstirii a înmănat Ordinul „Sfântul Ierarh Iacob Putneanul” din partea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Calinic unor participanți. Au fost distinși poeta Ana Blandiana, academicianul Ștefan Afloroaei, artiștii plastici Horea Paștina și Dacian Andoni, criticul de artă Oliv Mircea, profesorii universitari Lucia Cifor, Maria și Mihai Șleahițchi, sprijinitorii colocviului Grigore Ilisei, Radu Marinescu și Lucia Cherecheș. Ordinul „Crucea Bucovinei” a fost acordat domnului Radu Ciuceanu, directorul și fondatorul Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului.

Colocviile Putnei XXVI

În 2–3 septembrie, a avut loc a XXVI-a ediție a Simpozionului de istorie „Colocviile Putnei”, organizată la mănăstire de Centrul de Cercetare și Documentare „Ștefan cel Mare”. Comunicările cercetătorilor de la București, Iași, Cluj, Arad, Cernăuți și ale părinților istorici

de la Putna au adus la lumină, pe lângă evenimente din istoria lui Ștefan cel Mare și a Mănăstirii Putna, și file din istoria *Serbării din 1871*.

Astfel, s-a prezentat receptarea lui Ștefan cel Mare ca sfânt care aduce renașterea românilor, contextul manifestărilor naționale de la Putna în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, raportul dintre formele moderne ale *Serbării* și continuitatea cu tradiția a principiilor formulate de organizatori, semnificațiile obiectelor aduse de studenți, viața unuia dintre principalii organizatori, contele Emanuel Logothety, trecut la cele veșnice chiar după *Serbare*, și o istorie inedită scrisă de starețul Teofil Patraș a *Serbării naționale din 1904*.

Ambele simpozioane s-au desfășurat în format fizic și on-line.

La sfârșitul anului 2021, mănăstirea a editat acest album – *Serbarea de la Putna – 150. Continuitatea unui ideal. Putna, 2021* –, care cuprinde retrospectiva manifestărilor aniversare. Acestea, și în special cele din 14–16 august, au fost mediatizate pe larg de către componentele Centrului de presă „Basilica”: Radio Trinitas, Trinitas TV – care a transmis în direct și a realizat emisiuni speciale despre *Serbarea de la Putna – 150*, coordonate de directorul Ciprian Olinici –, Ziarul Lumina și Agenția de Știri „Basilica”, care a postat online numeroase articole despre activitățile care au avut loc, și de Departamentul Media al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților.

Ca o încununare a tuturor acestor manifestări, Trinitas TV a realizat două filme documentare, regizate de Iuliana Lazăr, în care sunt reflectate *Serbarea din 1871* și, respectiv, *Serbarea din 2021*.

Cum ar fi fost poporul român fără Eminescu?

Ana Blandiana

Extrase din comunicarea prezentată în cadrul Simpozionului „Eminescu și Putna”

Nu cred că exagerez mărturisind că momentul – în care am citit pentru prima oară, pe la vârsta de 14–15 ani, despre *Serbarea de la Putna* de acum 150 de ani – a fost un moment determinant al formării mele. Pentru că nu era vorba doar de emoția adolescenței care eram în fața pateticei resuscitări a sentimentului național în jurul aniversării Mănăstirii Putna și a numelui lui Ștefan cel Mare, ci și – și mai ales – că totul se petrecuse din inițiativa lui Eminescu.

Descoperirea minunatei sărbători organizate de Eminescu și Slavici de la care numărăm acum 150 de ani a fost pentru mine revelația – dintre atâtea definiții posibile – definiției pe care va trebui să o aibă pentru mine noțiunea de scriitor spre care să tind, pe care să mi-o asum. O definiție căreia Eminescu îi era prototipul.

Acela a fost momentul în care am înțeles că el este poetul nostru național nu numai pentru că este cel mai mare, ci pentru că este cel care și-a asumat, mai mult decât oricare alt poet, suferințele, speranțele și chiar vinile tuturor, cel care a acceptat să își atârne, ca pe o piatră de moară, destinul nostru colectiv de aripile lui zbatându-se în zbor.

Eminescu s-a legat astfel de noi – ca într-o condamnare pe viață – și ne-a legat astfel în nesfârșita lui posteritate de el. Acela a fost momentul în care am înțeles că a fi poet român – oricât de departe în lume și în viitor – înseamnă a nu uita că acesta este prototipul. Că el este prototipul.

Dacă ar fi existat în viața lui pe pământ o singură vină, un singur lucru care să i se poată reproșa și care să-i poată fi cu mărinimie iertat, posteritatea sa ar fi fost mai ușor de purtat.

Dar din tot ce-și poate îngădui un om, el nu și-a îngăduit decât boala și demnitatea, interzicând astfel, cu propriul său trup prăbușit și cu propria sa minte întunecată, intrarea umbrei în parnasul românesc. Odată cu el și definitiv, pentru un întreg popor, noțiunea de *poet* a rămas legată de aceea de *imaculare*.

Mă gândesc – m-am gândit adesea în împrejurări esențiale, atunci când de răspunsul pe care mi-l dădeam depindeau faptele și uneori chiar sensurile vieții mele – cum ar fi fost poporul român fără Eminescu. Nu atât fără opera lui, genială în planul poetic și înrâuritoare la infinit, ci fără viața, fără legenda lui care ne-a fixat

coordonatele idealului. Cum ar fi fost dacă Eminescu ar fi avut viața lui Arghezi sau dacă ar fi avut moartea lui Byron?

Sunt convinsă că nu exagerez susținând că de biografia lui Eminescu atârână în mod miraculos, magic aproape, felul de a fi al fiecăruia dintre noi. Nu susțin că imacularea lui ne face mai curați, nici că demnitatea lui fără cusur ne împiedică să ne umilim. Susțin că etalonul de platină al moralității lui a stabilit odată pentru totdeauna valorile supreme după care știm că vom fi judecați. Iar această conștiință ne fixează legile imuabile ale devenirii, mai severe decât la alte popoare.

Când, la începutul anilor '90, un grup de scriitori postmoderni dedicaseră un număr special al unei reviste despărțirii de Eminescu, uluirea mea a fost atât de mare, încât nu mi-am permis să mă revolt înainte de a căuta și descoperi explicațiile reacției lor colective.

Nu puteam să accept că nu ar fi fost vorba decât de un fel de dandysm al schimbării care – respingând limbajul de lemn al cultului kitsch pentru „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie?” – respingea, prostește și iresponsabil, și marea victimă a acestui cult.

Explicația mea a fost că, în acel început al tuturor libertăților – cu care încă nu bănuiam că nu vom ști ce să facem –, eliberarea de

Eminescu era refuzul de a purta mai departe povara intransigenței și implicării sale, era spaima de a trebui să răspundă în numele tuturor pentru tot ce a fost și lașitatea de a nu îndrăzni să-și asume construcția a ceea ce trebuia să fie.

Despărțindu-se de Eminescu, ei credeau că pot să se despartă de definiția poetului român pe care el o întruchipa, fără să își dea seama că aceasta este chiar definiția universală a Poetului.

Pentru că, așa cum mondializarea nu înseamnă ștergerea caracteristicilor diferitelor popoare, ci armonizarea lor în concertul mondial, literatura universală nu este decât suma operelor scriitorilor care reușesc să fie cu adevărat ai popoarelor lor.

Eminescu nu este numai un mare poet al lumii, el este poetul nostru național. Din paginile cărților de citire el trece în paginile cărților de rugăciune, și din pomelnicele cu sfinți și martiri în dicționarele istoriei universale.

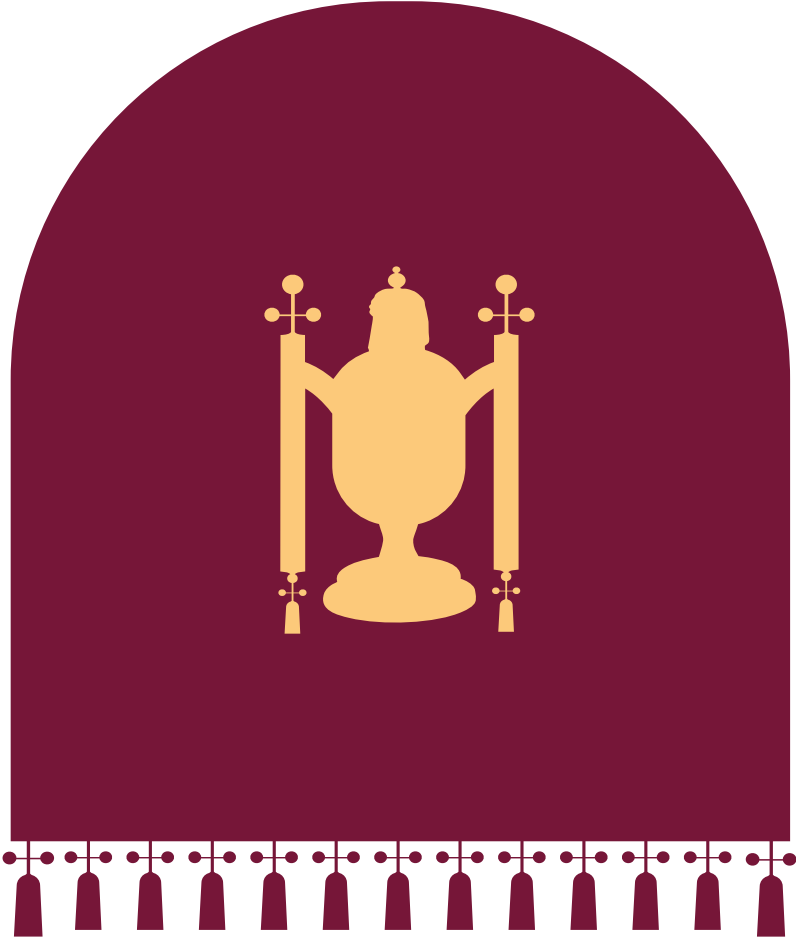
Întrebarea nu este cum ar fi fost poporul român fără Eminescu, pentru că pur și simplu n-ar fi fost. Întrebarea este cum ar mai putea fără el.

Și răspunsul este același.

A decorative maroon banner with tassels at the ends, containing the text "Gânduri despre Serbare".

**Gânduri
despre Serbare**

„Serbarea de la Putna” a fost scânteia care a aprins torțele Marii Uniri

Serbarea de la Putna din 1871 a acționat ca o împărtășanie colectivă de frumusețea și demnitatea identității românești. Dacă la Putna au fost Altarul și Potirul, efectele acelei împărtășanii s-au răspândit din om în om, din român în român, din suflet în suflet, indiferent de naționalitate, până la sacralizarea unui popor și a Patriei. Sacralizarea nu este numai un deziderat, este o condiție a rezistenței unei țări și a unui neam, în istorie, în lume. Iar unirea și reacția în fața istoriei, ca un singur trup, a unui popor, este condiția maturizării sale, a stabilității sale. În spiritul acestei sacralizări a istoriei, dacă Ștefan cel Mare, sau oricare dintre cei care au înțeles rostul sacrificiului pentru o cauză colectivă, cade sub vremi, se va găsi imediat în preajmă cineva care să spună: „Pune piciorul pe inima mea și încalecă!”

Serbarea de la Putna – 150. Continuitatea unui ideal, este continuitatea unui vis. Să ni-l imaginăm pe Ștefan cel Mare visând, cu ochii minții, în timp ce mânuia sabia în apărarea românității și identității între neamurile Europei și mânuia Crucea „în apărarea creștinătății” și văzând pînă departe în istorie, până la generația lui Mihai Eminescu, a lui Ioan Slavici, a lui Nicolae Teclu sau a lui Ciprian Porumbescu. Și de asemenea, să ni-l imaginăm pe Mihai Eminescu visând cu ochii minții pînă la generațiile care, la 150 de ani distanță în timp, la anul 2021, vorbesc despre un ideal care își păstrează actualitatea și energia...! Cu ce preț? Cu prețul pe care istoria și l-a luat singură, cu o suferință care are drept răsplată continuitatea idealului „de neatarnare”, într-o lume aflată într-o continuă dinamică, într-o continuă soluție. Așa consider că s-a făcut și se face istoria, visând

și sperând, sprijinindu-ne de lucrurile sigure și temeinice care pot fi punți între generații: limba, istoria, credința, tradiția, teritoriul „sfințit cu sânge”, dar și văzând cu ochiul inimii și al minții până departe. Suntem capabili, noi cei de azi, să visăm, cu ochiul minții și al inimii, cu o sută de ani mai departe? Pariul este unul extrem de responsabil, cu noi înșine și cu istoria. Iar ratarea mizei la acest nivel este, știm cu toții, una fără întoarcere.

Serbarea de la Putna, de la 1871, a fost scânteia care a aprins torțele de la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918. Din pâlpâirile acelor torțe, din lumina torțelor aprinse cu speranță la Putna și în țară în aceste zile, să ne luăm energia și curajul pentru încă un răstimp de istorie.

Adrian Alui Gheorghe

Sărbătorirea sărbătorii

Serbarea de la Putna 2021 – *festum redivivum* și sărbătorire a celei de la 1871 – va rămâne înscrisă ca eveniment major în calendarul timpurilor noastre. Obștea de monahi învățați a Mănăstirii Putna – păstorită de părintele arhimandrit Melchisedec, însuflețită deopotrivă de cultul trecutului și de nădejdea în viitor – a reușit să reînvie, în 2021, spiritul care i-a animat, la 1871, pe studenții români, veniți la mormântul lui Ștefan, în frunte cu Eminescu și Slavici. Sutele de tineri participanți la *Serbarea din 2021* vor duce mai departe gândul românității reunite prin credință și cultură, gând îmbogățit de dialogul memorabil pe care ei l-au avut cu Întâistătorul Bisericii Ortodoxe Române, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, și cu domnul academician Ioan-Aurel Pop, Președintele Academiei Române.

Teodora Stanciu

Dialog calm și fertil

S-au împlinit 150 de ani de la prima întâlnire a românilor de pretutindeni. 150 de ani de la primul *Congres al Studenților Români de Pretutindeni*.

Emoția aniversării și emoția întâlnirii unor personalități importante ale culturii și credinței românești au fost vizibile pe fețele tuturor participanților, invitați sau organizatori.

Rugăciunea *Împărate ceresc și Imnul României* – rostite de toți participanții – au reușit să creeze atmosfera deosebită și prielnică unui dialog calm și fertil. Studenții au adresat întrebări, iar cei doi invitați de onoare ai *Congresului Studențesc Aniversar* au răspuns pe rând. Dacă întrebările erau adresate scurt, răspunsurile ample, venite din partea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, și din partea academicianului Ioan Aurel Pop, Președintele Academiei Române, reușeau să coaguleze întreaga adunare tinerească. Asistența aproape că nu respira, în încercarea de a sorbi – cu toate simțurile – răspunsurile atât de calde și de întremătoare. Toți tinerii se regăseau în întrebările formulate de colegii lor. Dar răspunsurile celor doi înalți oaspeți reverberau înmiit în sufletul fiecărui ascultător.

Cu asemenea parteneri de dialog, Președintele Academiei și Patriarhul României, cu asemenea tineri care s-au întâlnit la Putna, revendicându-se de la o tradiție cultural-istorică și creștină, pentru a-i onora și cinsti pe tinerii de acum 150 de ani, putem spune, ca și studenții din 1871, că România a avut un trecut, are un prezent și dorim a avea un viitor!

Oana Georgiana Enăchescu

De la chemarea la unitate culturală la chemarea spre lucrare duhovnicească pentru unitate: Urna de la 1871 s-a transformat în Candela din 2021

Serbarea de la Putna și *Congresul Studențesc Aniversar* din acest an au fost o lumină adusă din trecut spre prezent, pentru a fi dăruită celor din viitor.

Din impresiile împărtășite de tinerii participanți la serbarea din acest an, câteva cuvinte ies în evidență: „împreună”, „înviere” și „Împărăția lui Dumnezeu”. Termenul de „înviere” apare ca un simțământ, o cunoaștere a locului unde ne-a așezat Dumnezeu, care este totodată o cunoaștere a sufletului nostru și a chemării pe care ne-o face Dumnezeu pentru a trăi în aceste spații: familial, etnic, național, al întregii lumi și, până la urmă, pentru a pregăti Împărăția lui Dumnezeu. Civilizația spiritului este chemată să formeze spațiul public, pentru ca spațiul public să-și împlinească rostul său de mediu al comuniunii între oameni și între oameni și Dumnezeu.

Caracterul aniversar al *Serbării 2021* nu a însemnat un festivism fără fond, ci o căutare profundă a unui fond actualizat astăzi. Studenții de la 1871 au dat un răspuns la confruntarea cu modernitatea printr-o asumare a modernității într-un spirit al înaintașilor lor. Astăzi, același tip de răspuns trebuie dat.

Dacă, la 1871, chemarea a fost spre unitate culturală, în 2021 am avut sentimentul că, fără ca cineva să își propună explicit, *Serbarea* a fost o chemare spre unitate duhovnicească, iar idealul unității este un dar de sus, pe care îl primești și apoi lucrezi continuu spre el, căci doar în măsura în care reușești să îi porți pe ceilalți în inima ta și să te înfățișezi lui Dumnezeu unit cu ei poți lucra cu adevărat spre unitatea exterioară; deci am avut sentimentul că a fost o chemare către a lucra duhovnicește spre realizarea unității.

Față de cei de la 1871, care au continuat în forme moderne ce era civilizația românească de până atunci, astăzi îi avem ca înaintași și pe

părintele Dumitru Stăniloae, pe arhimandritul Cleopa Ilie și părinții duhovnicești din secolul XX; se poate și trebuie clădit și pe baza lor, adică mai adânc. Aceasta am văzut în urna transformată în candelă: urna dăruită de studenții din 1871 a fost modelul pentru candela dăruită de studenții din 2021 – o chemare la a adânci înțelegerea și lucrarea.

Evenimentul în sine a reprezentat un reper pentru foarte mulți participanți la fața locului, dar și pentru foarte mulți privitori on-line. Această actualizare a unor lumini din trecut pentru a da naștere la puterea de a căuta lumina în viitor cred că a caracterizat evenimentul.

Protos. Dosoftei Dijmărescu

Sunt multe momente care m-au fascinat

Putna, 15 august 2021 – o zi deosebită în care se sărbătoreau 150 de ani de la *Prima Serbare a Românilor de Pretutindeni*. Emoții, curiozitate, patriotism, mândrie... Toate mă încercau în timp ce îmi îmbrăcam cămașa națională și porneam spre mănăstire.

Mii de români în port popular erau în jurul meu mișcându-se în aceeași direcție, cu zâmbetul pe buze. Emanau bucurie, iar în privirile lor se observa licărul de mândrie și fericire că sunt români.

Mănăstirea Putna era toată în sărbătoare! Și bustul lui Mihai Eminescu părea scaldat în culorile florilor aduse drept omagiu. Am rămas plăcut surprins când am văzut un domn care, cu mare grijă, încerca să așeze printre acele flori portretul lui Grigore Vieru și al mult îndrăgiților noștri Doina și Ion Aldea Teodorovici. Eram mândru că vin din Basarabia și că aceste personalități sunt ale neamului românesc.

Acum am nouă ani și sper cu tărie ca, peste ani, când voi avea vârsta bunicuței care m-a însoțit în această călătorie, să fiu la Putna printre cei care vor sărbători 200 de ani de la *Prima Serbare a Românilor de Pretutindeni*.

Gabriel Lițcan, 9 ani, Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu-Protalent”, Chișinău

Putna, august 2021. Lumină și speranță

Mărturisesc că am avut de foarte mult timp dorința de a vizita Bucovina. Numai că până acum nu s-au legat lucrurile. Dumnezeu a făcut posibilă vizita mea la Putna cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la *Serbarea din 1871*. Am fost aici alături de fiul meu, Gabriel Gyorburo, elev în clasa a VIII-a la Liceul Pedagogic Ortodox „Anastasia Popescu” din București. El a obținut locul al III-lea la concursul *Putna 1871 – Serbarea tuturor românilor*, din cadrul proiectului „Spune-mi o poveste pentru suflet”.

Mă așteptam ca, atunci când pun piciorul pe acest pământ sfânt, să fiu copleșită de o emoție puternică, pentru că acolo au pășit oameni măreți precum Ștefan cel Mare și Sfânt, Mihai Eminescu, Ioan Slavici, A.D. Xenopol, Ciprian Porumbescu...

Dar sentimentul a fost altul: unul de bine, de siguranță, de familiaritate – chiar dacă eram aici pentru prima dată. Era un sentiment de *acasă*. Și Gabriel a fost foarte încântat de locuri și de oameni, iar bucuria lui s-a revărsat în exclamația: „Hai să ne mutăm aici!”

Fiecare zi petrecută la Putna parcă a fost trăită în afara timpului nostru... Fiecare eveniment de aici a fost unul foarte special, de mare încărcătură duhovnicească și culturală, făcându-mă să simt legătura cu înaintașii noștri.

Urcarea pe Dealul Crucii a sute de oameni – studenți și copii de toate vârstele –, călăuziți de Sfânta Cruce din vârful dealului, mi s-a părut că este urcușul duhovnicesc al acestei neam, care nădăjduiesc că va fi răsplătit cu multă *lumină*, asemenea celei care s-a revărsat din sutele de torțe ce au marcat momentul aniversar 150.

Pelerinajul cu torțe a fost impresionant deoarece toată lumina de pe deal a coborât în entuziasmul și în patriotismul general și s-a unit în curtea Sfintei Mănăstiri Putna, unde statuia lui Mihai Eminescu, la lumina torțelor, părea că a prins viață. Am simțit că Eminescu era alături de noi și că era mândru de noi. Am simțit că Ștefan cel Mare

și Sfânt ne acoperea pe toți protector și blând pentru a ne da curaj. Au fost clipe în care am fost uniți toți în duh. Festivități emoționante, copii talentați care simt românește și stârnesc lacrimi și zâmbete, profesori, preoți, organizatori dedicați care au vorbit cu emoție și încurajare, multă speranță sădită în suflet.

Când Dumnezeu dă un dar, îl dă din tot sufletul Lui și la momentul potrivit!

Raluca Gyorbiro, București

Sărbătoare, la Putna

Ana Zegrea are 5 ani, este din București și e premiantă la concursul „Putna 1871 – Serbarea tuturor românilor”, din cadrul proiectului „Spune-mi o poveste pentru suflet”. Pentru întâlnirea de la Putna, bunica ei, Maria, a scris o poezie, pe care Ana a recitat-o, la festivitatea de premiere.

„Azi la Putna-i sărbătoare,
Am venit cu mic, cu mare,
Să-mpletim mândră cunună
Cu toți oaspeții împreună.
S-o așezăm la mormânt,
La viteazul nostru Sfânt,
Să rostim o rugăciune
Pentru faptele lui bune.
Să ne amintim aici,
De acei studenți voinici
De la Primul Congres, de la Prima Serbare
Și de gândul lor frumos și mare.
Dragi români, să nu uitați
De acei studenți minunați
Ce s-au gândit la țara lor,

La unirea tuturor.

Eu nicidecum nu voi uita,
De Putna și de țara mea,
Mă voi ruga la Domnul Sfânt,
Să fim uniți pe pământ,
Să fim floare lângă floare
Și să ne încălzească un soare.”

Ce înseamnă pentru tine idealul Serbării de acum 150 de ani – unitatea de limbă, de neam și de credință? Crezi că mai este actual acest ideal în contextul provocărilor societății contemporane?

Idealul Serbării de acum 150 de ani a fost acela de a realiza o unire între români, întrucât aceștia se aflau sub stăpânirea a trei imperii la acea vreme. Iar pentru că această unire nu se putea realiza brusc, tinerii de atunci, în frunte cu Mihai Eminescu, au militat în primă etapă pentru o unire culturală, „în cuget și-n simțire”, pentru ca mai apoi să decurgă din aceasta, în mod firesc, și cea politică sau teritorială, fapt ce s-a întâmplat după 47 de ani de la *Serbarea din 1871*, adică în anul 1918. Acesta a fost idealul generației lor, idealul macro. În cercuri mai mici, generația de atunci își mai dorea ca junimea română academică, adică studențimea, să se implice mai mult în promovarea culturii în toate teritoriile românești.

Transpunând acestea în cuvintele proprii, îi văd pe tinerii de atunci preocupați de poporul român, de direcția spre care se îndrepta acesta, de înțelegerea trecutului, gestionarea prezentului și modelarea viitorului. Experiența acumulată la universitățile din Europa, cunoașterea exactă a trecutului și contactul permanent cu viața de zi cu zi a poporului român i-au făcut pe tinerii de atunci să viseze și să înceapă să construiască România, având temelia pusă de înaintași vrednici precum Mihai Viteazul și Ștefan cel Mare, la mormântul

căruia au organizat *Prima Serbare a Românilor de Pretutindeni și Primul Congres al Studenților Români de Pretutindeni*.

Cred că acest ideal ar trebui să fie actual, iar grija față de poporul român să nu cadă în derizoriu. A fi parte din Europa nu ar trebui să însemne pierderea sau diluarea identității specifice fiecărui popor în parte ci, dimpotrivă, afirmarea și consolidarea acesteia. Libertatea de mișcare și asociere, mobilitatea academică și cea de pe piața muncii pot contribui la promovarea și consolidarea identității românești. Nu în a ne închide în granițele propriei țări cred că stă soluția, ci în a fi conștienți de granițele valorice, culturale și spirituale specifice poporului român. În declarația finală semnată în cadrul *Congresului Studențesc Aniversar* de la Mănăstirea Putna, în data de 16 august 2021, regăsim la final următorul îndemn: „Să fim naționali, cu fața spre universal! Să fim verticali, păstrând același ideal! Să fim uniți ca români și așa ne vom împlini menirea! Așa să ne ajute Dumnezeu!”

*Emanuel Buta, 26 ani, doctorand,
Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Iași,
secretar al „Serbării de la Putna – 150”*

Idealul *Serbării* de acum 150 de ani a însemnat punerea unei temelii pe care noi suntem datori să înălțăm și să fortificăm; să înălțăm tot mai sus continuitatea unui ideal pentru generațiile ce vor urma. Însuși locul în care tinerii români de atunci s-au unit are o profundă însemnătate. Din cele mai vechi timpuri și până în prezent, observ că Biserica a fost martoră la cele mai importante evenimente, țeluri și trăiri pe care poporul le-a avut și le are. La fel a fost și cu 150 de ani în urmă. Unde, dacă nu în Biserică, se pot uni oamenii pentru scopul cel mai înalt, care este Hristos? Suntem copiii aceluiși neam. Suntem fii de Dumnezeu.

Cred că Bunul Dumnezeu, prin cei de la *Serbarea* de acum 150 de ani, a dus mai departe lupta Sfântului Ștefan, sfânt atât de iubit

de inima marelui poet Eminescu, luptă ce are la bază unitatea poporului român. Ei sunt urmașii demni ai Sfântului Ștefan, fiind, astfel, la rândul lor, simboluri ale „simțămintelor patriotice și naționale”. Au dovedit din străfundul inimilor că unitatea românilor nu depinde de granițele politice, ci este ceva mult mai mult decât atât. Românii sunt uniți în simțire, în grai, în neam, în credință și în sângele martirilor ce s-a vărsat pe acest petec de pământ. Este datoria noastră să lăsăm o moștenire spirituală și culturală demnă urmașilor noștri, ca, apoi, ei să o ducă mai departe și să o fructifice. Ca fii ai Sfântului Ștefan suntem datori și noi, la rândul nostru, să ducem mai departe această jertfă.

Consider, deci, că este un ideal actual. Acest fapt mă duce cu gândul la o comparație: așa cum Noul Testament este actual și congruent indiferent de timpurile pe care le trăim și de evoluția omenirii, la fel este și acest ideal. Orice lucru săvârșit în Hristos va dăinui veșnic.

Evelina Nistor, 25 ani, Facultatea de Drept, Brașov

Idealul este un punct spre care tinzi neîncetat, asimptotic. Cu cât mai înalt și cuprinzător este idealul și cu cât miza morală este mai mare, cu atât este mai potrivit pentru tineri. Perioada tinereții e perioada în care beneficiazi de o forță foarte mare, ce așteaptă să fie descoperită și pusă în slujba adevărului. Tinerilor le este specific să privească foarte concentrat spre viitor, să viseze, adică să aibă un ideal. Idealul *Serbării* de acum 150 de ani reprezintă drumul pe care fiecare generație de tineri și românii toți sunt chemați să pășească. Talanții și puterea care ne sunt date de Dumnezeu trebuie puse în slujba idealului, care depășește interesul individual, pentru întărirea unității românilor și, implicit, dezvoltarea României prin construirea binelui în comunitatea locală, dar și prin a excela în domeniul de profesie.

Unitatea românilor și cultivarea ideii că doar împreună putem dăinui ca națiune este un ideal perpetuu. Este datoria noastră să

ducem mai departe moștenirea spirituală și culturală, sporind-o și adaptându-ne climatului actual și vitezei cu care se dezvoltă lumea. Tot ce ne dă mai bun prezentul putem pune în slujba idealului nostru. De asemenea, mergând pe principiul că din materia lumii poți face atât pâine cu care să hrănești săracii, cât și bombe atomice, trebuie să cugetăm în slujba cărui ideal ne punem inteligența și capacitățile noastre.

Iulian Tomeac, 22 ani, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Iași, Președinte ASCOR Iași

Idealul tinerilor români de la 1871 este dovada nemuririi identității naționale românești. Acesta era exclusiv de ordin cultural, iar unitatea politică va fi un rod firesc al unității culturale. Expresia eminesciană „uniți în cuget și-n simțiri” definește întocmai acest lucru. Nemurirea poporului român se traduce prin supraviețuirea lui. Și cum ar putea acesta supraviețui fără o limbă comună, fără o credință comună sau fără să ne uităm în urmă la izvorul istoriei neamului românesc? Idealul unității este reamintirea constantă a sursei de unde am pornit, a poziției în care ne aflăm în prezent și a locului în care dorim să ajungem, pentru a reuși să îi aducem pe toți cei care sunt români de drept sub tricolorul întregului teritoriu românesc.

Idealul, prin natura sa, transcende timpul. Cu atât mai mult, idealul unității poporului român este permanent actual și continuu activ. Păstrarea amintirii lui după Marea Unire din 1918, sub amprenta apărării și consolidării a ceea ce s-a construit, face ca el să rămână datoră tuturor generațiilor care urmează, în ciuda oricăror provocări constituite de tendințele mobilității geografice și profesionale, și a ușurinței cu care aceasta se face.

Românii au fost născuți pe pământ românesc cu un motiv. Acesta nu îi împiedică să plece, dar, judecând în aceeași manieră, nici plecarea nu îi împiedică să se întoarcă. Identificarea cu un loc, cum este

cel al țării natale, este rezultatul unui proces de autocunoaștere.

Diana Paul, 20 de ani, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

Este un model de jertfire și sacrificiu personal al generațiilor din acea vreme, pentru înfăptuirea căruia a prevalat interesul obștesc al neamului asupra intereselor personale.

Idealul adus în actualitate de *Serbarea de la Putna din 2021* este țelul pentru care ar trebui să luptăm fiecare cu timp și fără timp, având în vedere că dacă nu avem un țel comun, nu putem merge în aceeași direcție. Având ca modele pe exponenții de seamă ai generațiilor care au realizat *Serbarea de la Putna din 1871*, care au studiat în afara granițelor și care au pus apoi în slujba țării și a neamului românesc cele dobândite, generația de astăzi poate și trebuie să urmeze acest model, pentru înfăptuirea idealului de unitate. Perioadele de bursă Erasmus m-au ajutat să aleg din afara țării valori autentice și să le fac lucrătoare acasă, în România.

George-Cristian Slămnou, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Iași

Reprezintă piatra de temelie a identității noastre naționale. O simplă idee transformată în dorință și scop, proiectată cu generații înainte a putut fi plantată în sufletul poporului printr-o mână de oameni capabili să creadă, să spere și să dorească mai mult de la generația lor. Acest ideal ne cere o unitate reală între noi, în care libertatea este trăită corespunzător, iar cuvintele și acțiunile noastre capătă greutate. În același timp, pentru a ne simți cu adevărat protejați și liberi, avem responsabilitatea să înțelegem ce înseamnă să avem la bază principii morale de care să fim demni.

Pot spune că idealul nostru – unitatea de limbă, de neam, de cultură, de credință și de valori – este cât se poate de actual, deoarece în fața provocărilor societății contemporane, doar având înaintea ochilor

minții un asemenea ideal de viață putem vedea noi perspective și căuta soluții pertinente. Pentru a reuși să facem față anulării culturii avem nevoie să ne afirmăm identitatea noastră ca neam, să dobândim o unitate în gândire și să lucrăm la un plan de acțiune comun și realist.

Anda-Ilinca Ursachi, masterand, Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu”, Cluj-Napoca

Pentru mine, idealul *Serbării* de acum 150 de ani reprezintă o demonstrație a forței mobilizatoare și unificatoare manifestată de studențimea și tinerimea română de pretutindeni și, totodată, o expresie a unității naționale și spirituale profunde, în cuget și simțiri, prin care generația respectivă și-a valorificat clar rolul, oportunitatea și potențialul ei în istorie, arătând că valorile, principiile și elementele definitorii ale identității noastre (crenința, cultura, istoria, tradițiile etc.) nu se negociază, nu se abandonează și nu se compromit.

Acest ideal trebuie să rămână actual și la același nivel și în contextul provocărilor societății contemporane, deoarece fiecare avem datoria să luptăm cu orice preț pentru susținerea și păstrarea identității noastre cu tot ce avem noi mai prețios și am moștenit de la strămoși, în special într-o societate puternic globalizată, divizată și cu intense și profunde atacuri și influențe neo-marxiste.

Ionel Gherman, 25 de ani, absolvent al Facultății de Litere și Științe ale Comunicării, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava

Unitate. Făuritorii *Serbării* de atunci au dorit, mai întâi, unitatea de limbă, de crenință și de neam pentru că doar așa se putea înfăptui și unitatea tuturor teritoriilor. Acestea erau divizate atunci, dar vocea studențimii, a tinerilor, a răsunat dincolo de Carpați pentru a uni într-un singur glas ceea ce doreau toți: unitate în cuget și în simțire. Cu toții și-au amintit de trecut, au analizat prezentul și l-au proiectat apoi într-un viitor pe care se citea dragostea de patrie, de țară și de Hristos.

Mai mult decât oricând, acest ideal este încă actual. Privind în urmă cu 150 de ani, studențimea și tinerimea română doreau unirea culturală, urmându-i apoi cea teritorială. Astăzi ne deosebim de ei prin faptul că trăim într-o Românie care cuprinde aproape toate provinciile istorice, dar noi suntem mai dezbrinați ca niciodată. Conștiința noastră națională a fost umbrită de un curent modernist, manifestat ca urmare a intersecției dintre Orient și Occident, și care a fost primit cu entuziasm de mare parte dintre români datorită noutății lui. Cum ar fi dacă acest „nou” ar însemna, de fapt, noi direcții pentru a continua idealul unității de cultură, de limbă, de patrie, de crenință și de neam început în urmă cu 150 de ani?

Mădălina Popescu, 22 ani, Facultatea de Cibernetică, Statistică și Informatică Economică, Academia de Studii Economice, București

Ce au însemnat pentru tine „Serbarea de la Putna” și „Congresul Studentesc Aniversar” din acest an?

Afost un moment unic în viața mea, care m-a învățat cât de important este să fii alături de oameni care îți împărtășesc valorile și principiile. Aș putea spune că abia acum am înțeles cu adevărat însemnătatea cuvântului *împreună*.

Atanasia Pânteș Moglan, 18 ani, Liceul „Varlaam Mitropolitul”, Iași

Pentru mine, întreg ansamblul *Serbării de la Putna* și al *Congresului Studentesc Aniversar* a relevat împletirea propice și de netăgăduit a trecutului cu prezentul și cu viitorul, acea „unire în cuget și în simțiri” spre care înaintașii noștri, acei tineri bravi, iubitori ai dreptei crenințe și ai pământului strămoșesc, au tins și au năzuit a o vedea aieva, dar de care se bucură, din celestele lăcașuri, alături de urmașii lor, care poartă cu demnitate insigna patriarhală a unei Românie demne de a primi, în tinda casei părintești, personalități ale

culturii naționale, dar și universale: Mihai Eminescu, Ioan Slavici, A.D. Xenopol, Ciprian Porumbescu și ceilalți.

Diana Mihalescu, 21 ani, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava

Ce a fost la Putna?

Bucurie. Înviere. Comuniune. *Serbarea de la Putna* a însemnat, în primul rând, bucuria prezenței de a sta lângă mormântul marelui Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, lângă izvorul bucuriei de a fi creștin și român. A fost bucurie pentru că Maica Domnului a picurat ploaie de har și dragoste peste poporul cel cuminte și frumos. A fost și este bucurie pentru că sunt părinții Putnei care împărtășesc dragoste jertfelnică.

Sărbătoarea de la Putna a impulsionat spre Învierea dătătoare de sens. A îndemnat la Învierea conștiinței creștine și naționale. A arătat că trebuie să ne umplem de lumină și să fim purtători ai făcliei de Înviere în inima și cugetul nostru. Putna încurajează omul în a asuma credința ca mod de trăire veșnică cu Dumnezeu și cu oamenii frumoși, sfinți și luminoși! Putna te îndeamnă să zâmbești în fața morții. Da, la Putna am avut parte și de moarte, și de viață. De la părintele stareț al Putnei am învățat că în fața morții tale sau a unei rudenii trebuie să ai firescul nădejdi Învierii. La Putna înveți să mori păcatului omorâtor de suflet și vrei să fii viu în Hristos. La Putna, numai dacă nu vrei, nu înviezi! Putna e Înviere!

La Mănăstirea Putna a fost comuniune de tineri de toate vârstele. Patriarh, Mitropolit, Arhiepiscopi, Episcopi, cler, monahi și popor. A fost Biserica. A fost comuniune de bucurie. Comuniune de veșnicie. Comuniune de sfințenie. Comuniune a trecutului cu prezentul și cu perspectiva luminoasă a viitorului. Comuniune în comemorare. Comuniune în conștientizarea și asumarea idealului avut de către făuritorii *Serbării de la Putna 1871*. Comuniune de entuziasm.

Putna cheamă la experiența viețuirii creștine într-o jertfelnică, comuniunea și bucuria de a fi și de a aparține creștinătății dreptslăvitoare și românității martirice.

Sus să avem inimile!

Constantin Radu, 24 ani, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, Facultatea de Teologie Ortodoxă, București

Serbarea de la Putna a fost al doilea eveniment istoric la care am participat în timpul vieții, după Sfințirea Catedralei Naționale. A fost o jertfă foarte mare din partea organizatorilor, o jertfă de care nu suntem încă deplin conștienți, atât ca efort, cât și ca impact pe care îl va avea în viețile multor tineri de acum și de mai târziu.

Alexandra N., 28 ani, Facultatea de Asistență Socială

Am scris istorie împreună cu oameni minunați, arătând ceea ce înseamnă, la modul cel mai autentic, identitatea românească și unitatea în credința ortodoxă.

Iulia Petria, 24 ani, Facultatea de Medicină și Chirurgie a Universității Milano-Bicocca, Italia

Serbarea de la Putna și *Congresul Studențesc Aniversar* au avut în spate zeci, poate chiar sute de ore de muncă. Nu este ușor a continua un ideal, ci, din contră, este o responsabilitate foarte mare de a face să răsună în sufletele și în cugetele studenților și tinerilor dorința unității de limbă, de credință și de neam.

Serbarea din acest an m-a pregătit „pentru a fi un om de lumină și pentru a împărtăși lumina oriunde voi merge”, cum ne-a spus Preasfințitul Părinte Ignatie, Episcopul Hușilor. Mi-a amintit de eroii care au făcut punte peste obstacolele ce primejdiau *Serbarea din 1871* și pe care i-am purtat în gânduri și în rugăciune. Mi-a oferit șansa de a călca, la propriu, pe urmele făuritorilor *Serbării* de acum 150 de ani, devenind eu însămi participant al ei. Nu am uitat nici de

balada *Idealului la Putna*, care a fost cântată „Daciei întregi”. Toate acestea au fost încununare de aprinderea torțelor pe Dealul lui Ștefan, transferând apoi lumina în sufletul meu.

Înainte de a construi idealul național, *Serbarea de la Putna* a însemnat, pentru mine, construirea propriului ideal, acela de a fi OM. Nu pot fi un „om de lumină” dacă mai înainte nu sunt un OM, unul care poate spune un cuvânt frumos celui care are nevoie, unul care poate fi alături de cel aflat în suferință, unul care îl poate înțelege pe celălalt. Un om care are puterea și curajul de a spune DA sau NU, de a accepta sau de a respinge. Un om al cărui cuvânt exprimă fapta. Lumina pe care o voi primi și care mă va ajuta să continui acest ideal se va regăsi în recunoștința și mulțumirea oamenilor.

Mădălina Popescu, 22 ani, Facultatea de Cibernetică, Statistică și Informatică Economică, Academia de Studii Economice, București

Întotdeauna mi-am dorit să urmez o cale dreaptă, bazată pe moralitate și cultură românească, iar evenimentele organizate m-au încurajat să sporesc această râvnă. Răspândirea frumosului adăpostit în Biserica Ortodoxă și a bucuriei de a face parte dintr-un neam dârz trebuie să devină un scop al tuturor generațiilor pentru a asigura continuitatea unui ideal. Menirea fiecăruia în această lume este întregită de transmiterea valorilor culturale și morale ce stau sub semnul devizei *Nihil sine Deo*.

Lorena-Elena Păun, 22 ani, Universitatea de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa”, Iași

Crede ca abia peste câțiva ani, când ne vom uita înapoi la zilele petrecute aici, ne vom da seama ce au însemnat cu adevărat *Serbarea* și *Congresul Studentesc* pentru fiecare dintre noi. Pentru mine, această *Serbare* a fost un impuls, așa după cum ne îndeamnă imnul național:

„Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte!” Participând la acest moment istoric, am simțit că m-am trezit dintr-o amorțeală în care uitasem de mult de ce suntem capabili noi, tinerii, și cât de uniți putem fi. Eu mă rog ca unitatea pe care am arătat-o întregii țări zilele acestea să inspire întreg poporul român, care să creadă că încă mai putem fi o țară unită, frumoasă, demnă și cu un viitor strălucit.

Ana Radu, 30 ani, absolventă a Facultății de Matematică la Stony Brook University, Statele Unite ale Americii

Întrunirea tinerilor români de pretutindeni din cadrul *Serbării de la Putna* constituie pentru unii un punct de orientare, pentru alții un punct de plecare, iar pentru alții un motiv de continuare. Momentul de la 15 august 2021, pe care cronologia ne permite să îl numim deja „istoric”, a devenit catalizatorul împlinirii idealului național, după ce la început a fost liantul care ne-a adunat pe noi, pe tinerimea română, presărați pe pământ românesc sau străin, la Putna. De aici, *Serbarea* a ajuns să înglobeze speranța și conștientizarea că suntem nu unul, nici doi care avem valori comune, ci sute, și îndrăznesc să spun că mai sunt mii sau poate zeci de mii ca noi, ca cei care ne dorim să construim mai departe pe moștenirea dăruită de înaintașii noștri. Astfel, mai presus de orice, au fost oamenii cei care au dat *Serbării* cea mai mare însemnătate. Oameni care, fiind deja „uniți în cuget și-n simțire”, pot să se sprijine reciproc pentru a nu cădea în deznădejde când munca pentru a împlini idealul acelei unități pare căzută în derizoriu. Oamenii formează relații, relațiile creează planuri, planurile materializează speranța că România va fi reîntregită, atât cultural, cât și politic. Ce dovadă mai clară că atunci când Dumnezeu are un plan mareț, își cheamă copiii să îl împlinească, prin El și pentru El!

Diana Paul, 20 de ani, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

Ce moment te-a impresionat cel mai mult și de ce?

Momentul pe care l-am resimțit cel mai puternic în plan afectiv a fost cel al slujbei din seara de 14 august, când s-a cântat Prohodul Maicii Domnului. Nu cred că voi uita vreodată imaginea a sute de tineri îngenuncheați pe iarbă, armonizându-și vocile pe frecvența aceleiași trăiri sincere de credință și dragoste de Ortodoxie. Deși acasă îmi vine uneori greu să mă concentrez la Liturghie o dată pe săptămână, la Putna nu mi-am dat seama când au trecut orele de slujbă. Eram îmbrăcată subțire pentru nopțile de la munte, dar nu mai simțeam frigul; îmi amintesc doar că m-am surprins la un moment dat tremurând, cel mai probabil de emoție și că de zeci de ori mi-au dat lacrimile înțelegând că dincolo de întunericul care se lăsase peste mănăstire, în suflete lumina era mai vie ca niciodată. Au fost, într-adevăr, momente mai dinamice, prilejuri mai concrete de comunicare, însă pentru mine acea seară a reprezentat cea mai frumoasă lecție despre unitate și comuniune pe care mi-au oferit-o zilele petrecute la Putna.

Maria-Corina Dimitriu, 19 ani, Facultatea de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

Cea mai impresionantă mi s-a părut participarea în comuniune la slujbele oficiate, atunci când cu toții ne regăseam într-un gând și o suflare la rugăciune. Consider că după atât de mult timp în care ne-am rugat separat poate, această rugăciune comună ne-a adus tuturor multă bucurie și pace în suflet.

Maria Suciu, 21 ani, Facultatea de Drept, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu

Cel mai mult mi-au plăcut Sfintele Liturghii la care au slujit Părintele Patriarh Daniel și ceilalți ierarhi prezenți și la care a participat mulțimea de tineri și popor îmbrăcați în straie populare,

veniți din toată țara, pentru că acestea sunt până la urmă imaginea Împărăției lui Dumnezeu pe pământ.

Daria Pop, 17 ani, Colegiul Național „Gheorghe Șincai”, Baia Mare

Momentul depunerii candelii pe mormântul Sfântului Ștefan cel Mare m-a marcat profund. *Balada* lui Ciprian Porumbescu, care se auzea pe fundal, și tăcerea solemnă a celor peste 10.000 de pelerini, m-au uimit. Astfel de momente fac să strălucească în popor lumina unității, întrucât poporul are capacitatea de a alege adevăratele momente, reprezentative pentru o națiune. Cumințenia cu care fiecare pelerin a venit la mormântul Măriei Sale în zilele *Serbării* sunt reprezentative pentru cumințenia acestui popor. Candela, care va străjui mormântul Sfântului Voievod, va lumina conștiința neamului nostru atât timp cât va îngădui Dumnezeu și va lumina drumul pe care fiecare român este chemat să pășească.

Iulian Tomeac, 22 ani, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Iași, Președinte ASCOR Iași

Un moment inedit, pentru mine, l-a reprezentat *Congresul Studențesc*, prin prezența reprezentanților a două instituții considerate piloni de bază în țara noastră, Președintele Academiei Române, Ioan-Aurel Pop, respectiv Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel. Prin cuvintele acestora, noi, tinerii, am fost îndemnați la a promova mai întâi valorile morale de referință ale românilor, urmându-le apoi unitatea de limbă, de credință și de neam. Ca încheiere a acestui Congres, s-a dat citire Declarației Aniversare de Valori, care s-a bazat pe zeci de ore de muncă și zeci de ședințe până la forma finală prezentată, ce a cuprins esența direcțiilor de lucru, devenind astfel reper pentru „Continuitatea idealului”.

Teodora Emilia Popescu, 21 ani, Facultatea de Energetică, Universitatea Politehnică, București

M-a impresionat foarte mult expoziția. Mi-a plăcut să citesc despre *Serbarea* care a avut loc în 1871 și despre viețile și relatările participanților de atunci. Simt de parcă i-am cunoscut personal pe Mihai Eminescu, Ioan Slavici și A.D. Xenopol.

Teodora-Maria Gîrlonța, 22 ani, California State University, Sacramento, Statele Unite ale Americii

Cel mai mult m-a impresionat retragerea cu torțe de după *Congresul Studentesc Aniversar*. Acest moment a reprezentat finalul activităților dedicate *Serbării* și *Congresului*, astfel încât a fost ca o încununare a ceea ce s-a realizat până atunci. Fiind aproape de miezul nopții, noi, cei peste 600 de tineri cu torțe în mâini, coboram de pe Dealul Crucii și mergeam spre mormântul Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, pentru a ne întâlni cu obștea Mănăstirii Putna, cu privirea lui Mihai Eminescu de la bustul din fața Sfântului Altar, cu privirile organizatorilor *Serbărilor de la Putna* de pe efigiile din spatele bustului lui Eminescu și cu toți cei care, în cei 555 de ani de la punerea pietrei de temelie a Mănăstirii Putna, au pășit aici și au lăsat ceva din dorul, năzuințele și felul lor de a fi.

Acela a fost momentul în care noi, tinerii, am mărturisit verbal și tacit faptul că dorim să mergem pe urmele înaintașilor vrednici ai neamului nostru și că lumina din torțe o vom interioriza, astfel încât bezna acestei lumi să întâlnească noi licăriri de lumină, căldură și iubire creștină.

Emanuel Buta, 26 ani, doctorand, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dimitru Stăniloae”, Iași, secretar al Serbării de la Putna – 150

Toate momentele au fost foarte frumoase, dar procesiunea cu torțele a fost momentul meu preferat. Am cântat, am râs, am glumit și împreună am luminat Dealul Crucii. L-am luminat cu flacăra torțelor, dar, și mai important, l-am luminat cu lumina sufletelor noastre. La fel ca toată *Serbarea*, și aici s-a văzut cât de important e să fim uniți

pentru a face o schimbare și pentru a lumina lumea așa cum, pentru o seară, am luminat frumosul deal de la Putna.

Ana-Maria Nacu, 21 ani, Facultatea de Litere

Momentul în care am aprins torțele într-un luminos „150” pe Dealul Crucii a fost cel mai impresionant moment. De ce? Cred că tocmai prin simbolismul puternic, dar și prin dinamica momentului. Mai întâi, apusul aduce după sine înnoptarea, iar noaptea are farmecul ei, o taină luminată doar de lună. Am urcat (deci o mișcare ascensională, pe verticală, mai sus de teluric) împreună și zâmbeam înduioșată când surprindeam vreun băiat oferind mâna unei fete pe porțiunile mai dificile de pe deal – unitate, dar și romantism eminescian, cel puțin așa îmi place să cred. Apoi am fost așezați fiecare pe poziția sa, precum în viață. Dacă nu erai în acel loc să luminezi, o cifră ar fi fost ori strâmbă, ori incompletă. La coborâre a fost iarăși probă de întrajutorare, deci unitate pentru siguranța colectivă. Ajungând iar la mănăstire, am simțit ca și cum aș fi ajuns acasă. Fiind întuneric și liniște, noi am adus lumină și imn. Iar pe scenă ne așteptau părinții cei buni, căci cuvintele lor, mângâietoare și ziditoare, au făcut ca orice inimă să se simtă primită și iubită. La final am stins torțele, cu dorința ca ceea ce s-a aprins în inimi să nu se stingă.

Teodora Mosor, 21 ani, Facultatea de Inginerie Aerospațială, București

Cel mai impresionant moment din cadrul *Serbării* a fost citirea declarației din final. Spun acest lucru deoarece în ea s-a cuprins rezumatul întregii activități a *Serbării*, iar aceasta va rămâne peste ani și ani ca dovadă a faptului că, în vremuri nu foarte ușoare, tinerii cu ambiție și putere de muncă au îndeplinit un ideal.

Ionuț Subașu, 20 ani, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Craiova

Pentru mine, cel mai impresionant moment a fost acela în care, după ce am avut procesiunea cu torțele, ne-am oprit în fața scenei unde ne așteptau o parte dintre părinții noștri duhovnicești. În acele clipe, am simțit că cerul s-a deschis deasupra noastră, iar flăcările din torțe nu erau unele obișnuite, ci unele ce au trecut prin spațiu și timp: de la Ștefan cel Mare, Eminescu, până la noi, din toate colțurile lumii până la Mănăstirea Putna. Atunci am simțit că suntem cu toții un suflet și un trup, iar fumul din torțe ce se înălța spre cerul înstelat se contopea cu recunoștința noastră față de Dumnezeu și de înaintași.

După stingerea torțelor am remarcat faptul că lumina și căldura acestora izvorau din sufletele noastre, ale celor prezenți. Atunci am înțeles de ce Mihai Eminescu și ceilalți tineri din generația sa au dorit să realizeze o unitate în cuget și-n simțiri: pentru că aceasta izvorăște din adâncul inimii, iar nu din exterior. Dacă sufletul nostru arde pentru Hristos, atât dragostea de semeni, de țară, de neam, cât și celelalte vor veni de la sine.

Emilia Ciobanu, 19 ani, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Iași

Cu ochii eram ațintiți spre orizont în noapte, cu mâna stângă strânsă geam torța unde ardea vâna pentru patrie, pe buze se prelingea ardoarea pentru țară când intonam *Imnul României*, iar mâna dreaptă se odihnea pe pieptul stâng, simțind cum inima bate la răsunetul său... Atât de adânc a pătruns acel moment în sufletul meu, când toți tinerii, în număr mai mare de o jumătate de mie, eram aliniați pe Dealul Crucii în forma celor 150 de ani care au trecut de la ceea ce au început mai marii noștri în 1871. Cine are urechi să audă cântul național, iar cine are ochi să vadă cum sub crucea lui Hristos junimea neamului românesc lumina în noapte...

Diana Paul, 20 de ani, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

Atât de mult plăcute și îmbucurătoare sufletului meu au fost toate momentele, de la întâlnirea tuturor participanților la Chilia lui Daniil Sihastru, până la focul de tabără și cântecele din jurul lui! Însă m-au impresionat discursurile, predicile pline de însuflețire, de învățături și binecuvântările ce ni s-au dat tuturor. Cu ajutorul acestora mi-am întărit convingerile despre importanța acțiunilor noastre. Am reușit să reflectez asupra ideii de unitate – cu toții știm că suntem unul și același neam, chiar dacă ne despart hotare politice. Să fim cine suntem, să fim români!

Elena Melania Cismaru, 21 ani, Ingineria Sistemelor Biotehnice, Universitatea Politehnică, București

Este ceva ce ai dori să schimbi la felul tău de a gândi și acționa, în urma participării la Serbare și Congres? Dacă da, ce ai dori să schimbi?

M-am schimbat ființial după participarea la această întrunire studențească! A fost ceva greu de cuprins în cuvinte, însăși slujbele la care am reușit să pătrund mai adânc în mine și să mă armonizez cu trăirea părinților monahi m-au transfigurat încât acum pot spune că sunt cu totul o altă persoană, cu o gândire mult mai limpede decât atunci când am plecat de acasă. Sigur, a contat și pregătirea mea personală dinainte de plecare, însă zilele petrecute la Mănăstirea Putna mi-au purificat sufletul, așa spune, pentru totdeauna.

Mihail Georgescu, 22 de ani, Facultatea de Medicină Generală, UMF „Carol Davila”, București

Participarea la *Serbarea de la Putna* m-a determinat să îmi iau mai în serios identitatea națională și spirituală și să îmi doresc ca, de acum înainte, să îmi asociez mai des realizările cu credința și neamul din care provin. Dacă până acum am simțit de fiecare dată o anumită timiditate în a-mi afirma convingerile religioase, în special pe cele frecvent reprimare

la nivel de societate, evenimentele de la Putna mi-au dat certitudinea că lucrurile în care cred merită asumate cu demnitate și rostite cu fermitate. De asemenea, având în vedere oamenii extraordinari pe care i-am cunoscut cu prilejul acestei *Serbări*, îmi doresc ca, odată cu începerea anului universitar, să mă implic și eu în ASCOR Iași, spre a-mi pune darurile primite de la Dumnezeu în slujba unor idealuri nobile.

*Maria-Corina Dimitriu, 19 ani, Facultatea de Litere,
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași*

Îmi doresc să urmez mai mult această cale a revigorării identitare naționale, promovând mai mult cultura și spiritualitatea neamului românesc. Fiind parte integrantă a tinerei generații, consider că am această importantă responsabilitate, de a duce mai departe cu mândrie tot ceea ce este românesc. Îmi doresc ca toate aceste simțăminte, tot ceea ce am trăit în cadrul acestei *Serbări* să meargă mai departe în sufletul și conștiința tuturor românilor, să ne adunăm cât mai mulți acasă, la Putna, locul în care, întotdeauna, vom putea trăi și simți autentic românește. Îmi doresc ca toate aceste năzuințe să le purtăm în suflet, peste tot pe unde vom merge, arătându-ne bucuria de a trăi și simți românește, de a fi mândri că suntem români!

*Alexandru Cociorva, 33 ani, Școala Doctorală de Informatică
Economică, ASE, București*

După ce am participat la această *Serbare* minunată, a înflorit în inima și în cugetul meu un dor nestins după trăirea autentică și simplă a strămoșilor noștri. Astfel, îmi doresc ca în viitor să încerc să-mi scriu (fie în versuri, fie în proză) toate sentimentele, emoțiile, gândurile și toate trăirile care au loc în viața mea. Căci, așa cum spunea și Președintele Academiei Române, „pe voi cine vă oprește să fiți un Eminescu, un Slavici sau un Xenopol al zilelor voastre?”

*Ioan Piță, 22 ani, Facultatea de Teologie Ortodoxă
„Dumitru Stăniloae”, Iași*

Un îndemn pentru colegii tăi de generație sau pentru generația de mâine?

Un îndemn pentru colegii mei de generație ar fi acela de a fi pregătiți pentru lucruri mari și pentru o misiune grea pe care Dumnezeu ne-o va încredința într-o bună zi, adică de a fi pregătiți pentru *Drumul Damascului* și pentru ceea ce va urma după el. A sta zi și noapte pe telefon, a trăi mai mult în mediul virtual și a trăi cu iluzia unei comunicări și comuniuni eficiente cu cei din jur vor constitui elemente care, mai devreme sau mai târziu, se vor întoarce fără milă împotriva noastră. Îndemnul meu este acela de a lucra binele cât de mult putem, fără a calcula impactul viitor al faptelor noastre și fără a aștepta certitudinea că, dacă facem anumite lucruri, vom ajunge garantat la anumite rezultate. Să Îl lăsăm pe Dumnezeu să se ocupe de rezultate și de secerișul final, iar noi să continuăm să lucrăm în *ogorul Său* cât încă este ziuă (cf. Ioan 9, 4).

*Emanuel Buta, 26 ani, doctorand, Facultatea de Teologie Ortodoxă
„Dumitru Stăniloae”, Iași, secretar al Serbării de la Putna – 150*

Noi suntem responsabili pentru răul care se cuibărește în sânul țării noastre și care tot crește pe zi ce trece, suntem vinovați dacă tratăm cu indolență exemplele celor mai mari decât noi, ale celor care au pus baze reale pentru un viitor prosper. Viitorul depinde 100% de noi și ceea ce vom semăna noi, va culege generația de mâine.

Suntem „responsabili” de moștenirile pe care le lăsăm, de exemplele și de implicarea noastră în ceea ce privește viitorul țării.

Evelina Nistor, 25 ani, Facultatea de Drept, Brașov

Trebuie să pășim fără frică pe drumul nostru, ca generație. Pentru a înainta pe acest drum, e important să rămânem integri și demni în credința și convingerile noastre, dar și deschiși, cu discernământ, spre mijloacele pe care ni le oferă prezentul.

Nu răul și falsitatea sunt atotputernice, ci adevărul e veșnic și atotputernic. Aceasta este nădejdea, lumina întru care facem totul. Cred că la momentul de față trebuie să fim cât mai nonconformiști în ceea ce privește îndemnul acestei lumi și să căutăm adevărul lucrurilor.

Iulian Tomeac, 22 ani, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Iași, Președinte ASCOR Iași

Tinerilor, nimeni să nu vă disprețuiască tinerețea! Dacă am ști că în noi se află potențialul de a-i face pe toți cei care, cu proprii ochi, au văzut țara aceasta construindu-se și prăbușindu-se să spună că „România încă mai are speranță!”, nu am mai ezita să credem ce lucruri mărețe putem face, în momentele potrivite, cu viitorul pe care ni-l pune Dumnezeu în mâini nouă. Până atunci, însă, suntem datori să construim, fiecare în felul nostru, prin muncă și talent, cu puținul pe care îl avem, suflete iubitoare de patrie și minți conștiente de unitate. Cu toții, indiferent de momentul istoriei în care ne-am născut, să fim români credincioși patriei! Și, așa cum se încheie Declarația Congresului Studentesc Aniversar: *Să fim uniți ca români și așa ne vom împlini menirea!*

Diana Paul, 20 de ani, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

Îi îndemn pe toți tinerii de astăzi și pe cei de mâine să-și iubească țara, credința și neamul în care s-au născut. Să învețe și să lupte pentru păstrarea valorilor și a obiceiurilor neamului românesc, și să-L iubească pe Hristos, căci: „Fără Mine nu puteți face nimic” (Ioan 15, 5).

Ioan Piță, 22 ani, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Iași

Ceea ce aș vrea să transmit colegilor mei de generație, și nu numai, se bazează pe ceea ce aș fi vrut și eu, la rândul meu, să primesc

și să aud din partea altora. Vă îndemn să fiți oamenii pe care ați dorit să îi vedeți, dar nu vi s-a permis, să fiți oamenii de la care v-ați inspirat în tot parcursul vostru prin viață. Nu vă creați așteptări, pentru că vor urma și dezamăgiri. Creați-vă amintiri frumoase, care să vă bucure nu doar tinerețea, dar și bătrânețea, pentru că ele vor dăinui peste timp. Fiți voi cei autentici, fără nicio mască, iar dacă nu știți cine sunteți, cunoașteți-vă, dar nu cu prețul de a răni alți oameni. Păstrați în viața voastră oamenii care se bucură că sunteți acolo și care vă simt lipsa, oamenii care vă ajută să creșteți frumos și pe care îi ajutați și voi, la rândul vostru, să crească. Înfloriți împreună și răspândiți mirosul bunătății, al dragostei, al curajului și al frumosului peste tot pe unde veți merge!

Mădălina Popescu, 22 ani, Facultatea de Cibernetică, Statistică și Informatică Economică, Academia de Studii Economice, București

Consider ca fiind extrem de important să conștientizăm faptul că generația noastră dispune de numeroase privilegii și avantaje în comparație cu generațiile precedente, noi având șansa de a gândi, de a ne exprima, de a decide și a ne dezvolta liber, după ani de suferință. Totodată, este esențial să ne înțelegem rolul și misiunea noastră și modul în care ar trebui să valorificăm ceea ce am moștenit, dar și să reflectăm la ce le-am putea lăsa la rândul nostru urmașilor și cum o vom face concret. Dacă ne raportăm la democrație, ar fi extraordinar să nu o percepem pe principiul că fiecare e liber să facă ce dorește, ci să înțelegem faptul că responsabilitatea și puterea stau pe umerii noștri, iar cultivarea sentimentului patriotic, atribut fundamental și determinant în perspectiva destinului națiunii noastre, ne va ajuta să ne regăsim și să ne recâștigăm idealul, din punctul meu de vedere.

Ionel Gherman, 25 de ani, absolvent al Facultății de Litere și Științe ale Comunicării, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava

Mulțumesc Mănăstirii Putna
că ne aminteste permanent
cine suntem și care este lucrarea
noastră ca persoane și ca națiune
pe calea mântuirii.

Slavă Tie, Doamne!

Stefana Totoroacă,
20 iulie 2021

O expoziție informativă, necesară și emoționantă.
Venind de la Chișinău, cel puțin parțial
înțelegem prin ce treceau organizatorii
unei serbări de reînțregire a românilor.
Sper ca într-o bună zi să putem veni
la Putna fără să trecem vama.

Sabin Ruj

Impresionant! E minimul 15 simțli
emoțive a celor momente istorice, 'pivind
exponatele pe fondul oricărui al baladelor...
7.08.2021
Cornelia, Teodor, Veronika
Moscaliuc & Jec

Pentru cei care au avut parte de
aceste zile deosebite aici, la Serbarea de la Putna 2021,
considerați - Pe omare binecuvântate. E marea lucrare
că Dumnezeu a rânduit să fi tu, cu o alegere
asta, aici și acum.

- 13. august 2021

Un gând de adărcă necesară, hirtă
să fim prezenți la Serbarea de la
Putna 150 "Continuitatea unui
ideal" de la Mănăstirea Putna.
Cu bucurie și cu dor ne spurs
de țară.

Elena,
Oxford
Marea Britanie

14 August 2021

Elena

Este o expoziție cu totul deosebită. Balada de pe
fundul te transpune în simțare, gândirea și durerea
celor care au organizat Serbarea de la 1871.

E.

"Viitorul și prezentul sunt a fiilor doamnei fete"
Cu gândul la cei din prezent care au
avut grijă de viitorul românii.

Micaela Platon
Mihail Platon
Rădita Platon
Rădă Platon

15 august 2021

"Continuitatea unui ideal" -
să ne ajute bunul Dumnezeu să ne păstrăm
trează conștiința de unitate și mărimea de
prietărie!
Putna, 18 august 2021

30. pe plaiuri ardelenesti, din Oradea, am ajuns și noi să
fina licăre de lumină în marea spirituală și duhovnicească
a mamului românească adunat aici la Putna, în marea
sărbătoare a Adormirii Maicii Domnului și a Sărbării
de la Putna 150 de ani - "Continuitatea unui ideal".
Mulțumim Bunului nostru Dumnezeu și Maicii Sale
Sfinte pentru acest dar minunat!

conf. univ. ec. dr. Ing. Cărăban Alina-Maria
15.08.2021.

23. AUGUST 2021.

Felicitări organizatorilor! Doamne-gata neamul românesc!
Mulțumim tuturor celor care au luat cuvântul la
Sărbore și tuturor participanților! Ne-afi umplut inimile
de românism și bucurie! Sântote vă dăsc!

Cristian - DAN SEREA
23. AUGUST 2021

O oară de românism, cum ar trebui să stai
câte și în alte locuri; nu se simțea unde se
unse sufletul de frățe românească.

28. august 2021
Alina
Oradea

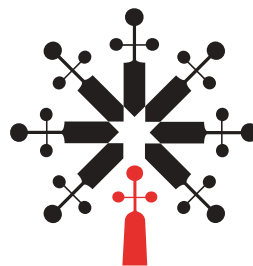

Aș dori să mulțumesc Mănăstirii Putna pentru șansa imensă pe care o oferă tinerilor, viitorului și țării noastre. Șansa de a fi oameni, șansa de a vedea exemple vii, atât în trecut, cât și în prezent. Șansa de a ne descoperi pe noi înșine și de a naște un om nou în noi, un om valoros, cu valori, un om cu suflet și conștiință sfântă. Mănăstirea, prin toate activitățile pe care le organizează, oferă un viitor, oferă un ideal.

Evelina Nistor, 25 ani, Facultatea de Drept, Brașov

Omul este o ființă unică creată de Dumnezeu după chipul Lui și suma mai multor particularități dăruite de Dumnezeu. El poate influența pozitiv mersul lucrurilor dacă ia decizia să se implice pe termen lung în construirea unui scop mai mare decât el, se străduiește să se educe pentru a-și ameliora defectele, se lasă în voia Lui Dumnezeu și acceptă să lucreze în comuniune cu oamenii care îi împărtășesc valorile și este responsabil față de acțiunile sale.

Anda-Ilinca Ursachi, masterand, Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu”, Cluj-Napoca

Comitetul de inițiativă al „Serbării de la Putna – 150”

Arhimandrit Melchisedec Velnic, starețul Mănăstirii Putna și exarh al mănăstirilor din Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților

Arhimandrit Nicodim Petre, consilier al Sectorului de Misiune al Arhiepiscopiei Iașilor și starețul Mănăstirii Bucium

Ciprian Olinici, consilier patriarhal

Cătălin Angelo Bărbuță, directorul Liceului Tehnologic „Ion Nistor” Vicovu de Sus

Laurențiu Brăneanu, președinte ASCOR Suceava

Ierodiacon Avraam Bugu, psalt, doctor în muzică

Cristian Chesaru, președinte ASCOR București

Emilia Ciobanu, studentă

Protosinghel Hrisostom Ciuciu, Asistent Universitar asociat la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Iași

Monah Alexie Cojocaru, ghid și muzeograf

Gheorghe Coroamă, primarul comunei Putna

Monah Justinian Costin, arhitect

Ciprian Crețan, directorul Școlii Gimnaziale „Jacob Putneanul” Putna

Protosinghel Dosoftei Dijmărescu, ghid și exarh cultural

Oana Georgiana Enăchescu, realizator radio

Monah Ambrozie Gavrilă, responsabil IT

Adrian Alui Gheorghe, scriitor

Carolina Alui Gheorghe, psiholog

Adrian Lesenciuc, scriitor și președinte al Uniunii Scriitorilor, filiala Brașov

Preot Ionel Constantin Maloș, protopop de Rădăuți

Monah Mardarie Marinciu, editor foto

Silvia Mleşniță, studentă

Protosinghel Pavel Niga, egumen

Protosinghel Teofil Obreja, econom

Monah Iachint Sabău, designer

Vasile Schipor, profesor de religie, liceul „Ion Nistor” Vicovu de Sus

Protosinghel Gherasim Soca, ghid

Protosinghel Iosif Spoială, eclesiarh

Teodora Stanciu, realizator radio

Ieromonah Iustin Taban, jurist

Ierodiacon Timotei Tiron, fotograf

Iulian Tomeac, președinte ASCOR Iași

Protosinghel Anania Vatamanu, secretar

Valentin Zainea, doctorand, profesor de religie, Colegiul Național „Ion Neculce”, București

Secretar: **Emanuel Buta**, doctorand, fost președinte ASCOR Iași

Programul Serbării

Sâmbătă, 14 august. Sosirea participanților

- 10.00 Întâlnirea studenților la Chilia Sfântului Daniil Sihu
- 10.30–11.00 Întâmpinarea studenților la Mănăstirea Putna
- 13.00–13.45 Întâmpinarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel
- 14.00–18.00 Vizitarea mănăstirii, muzeului, expoziției „Serbarea de la Putna – 150. Continuitatea unui ideal” și Dealul Crucii
- 18.00–22.00 Slujba Privegherii

Duminică, 15 august. Serbarea de la Putna – 150. Continuitatea unui ideal

- 08.30–12.00 Sfânta Liturghie arhierescă
Cuvânt la praznicul Adormirii Maicii Domnului al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel
Acordarea distincțiilor din partea Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților
Cuvânt la praznicul Adormirii Maicii Domnului al Preafericitului Părintelui Patriarh Daniel
Cuvânt aniversar la 150 de la *Prima Serbare a Românilor de Pretutindeni* al Domnului Ioan Aurel Pop, Președintele Academiei Române
- 12.00–12.20 Sfințirea Candelii aniversare și depunerea ei pe mormântul Sfântului Ștefan cel Mare de către studenți; depunerea de flori la efigiile făuritorilor *Serbării din 1871* și la statuia lui Mihai Eminescu
- 16.00–19.00 Concert organizat de Centrul Cultural „Bucovina”
- 19.00–22.30 Slujba Privegherii

Luni, 16 august. Congresul Studentesc Aniversar

- 07.00–08.30 Acatistul Sfinților Martiri Brâncoveni
- 08.30–11.00 Sfânta Liturghie arhierescă
- 11.00–12.00 Slujba Parastasului pentru ctitorii Mănăstirii Putna și pentru făuritorii *Serbării de la Putna din 1871*, săvârșită de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel
- 12.00–12.15 Premiera câștigătorilor Concursurilor Serbării de la Putna – 150
- 12.15–12.30 Susținerea discursului câștigător de către Cosmin Țugui
- 12.30–12.35 Silvia Mleşniță, *Un ideal la Putna* – imnul Serbării
- 15.00–15.45 Vizionarea filmului *Continuitatea unui ideal* realizat de studenți
- 16.00–19.00 Cuvânt către studenți al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel
Cuvânt către studenți al acad. Ioan Aurel Pop
Dialog despre identitate și idealuri cu studenții al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel și al acad. Ioan Aurel Pop
Discursuri ale reprezentanților organizațiilor studențești participante
Citirea și semnarea Declarației Congresului Studentesc Aniversar
- 21.00–22.30 Marcarea de către studenți, cu torțe, pe Dealul Crucii a momentului aniversar prin figurarea numărului 150

SERBAREA DIN 1926

PRINCIPESA ILEANA
TEODOSIE POPESCU
MITROPOLIT
VLADIMIR DE REPTA
STAREȚ
GRIGORIE VOLCINSCHI
NICHIFOR CRAINIC

SERBAREA DIN 1957

STAREȚ
DOSOFTEI MURARIU
ALEXANDRU ZUB
AURELIAN I. POPESCU
DUMITRU VACARIU
MIHALACHE BRUDIU

SERBAREA DIN 1966

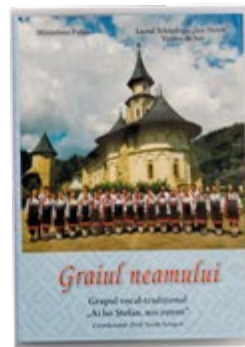
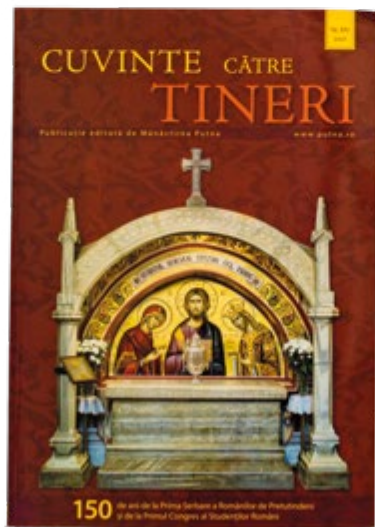
MITROPOLIT
IUSTIN MOISESCU
STAREȚ
GHERASIM CUCOSEL
DIMITRIE CREȚAN

SERBAREA DIN 1992

PATRIARHUL TEOCTIST
MITROPOLITUL
DANIEL AL MOLDOVEI
MITROPOLITUL
NESTOR AL OLTENIEI
ARHIEPISCOP PIMEN
STAREȚ
IACHINT UNCIOLEAC
IOAN ALEXANDRU

Un ideal la Putna

Imnul „Serbării de la Putna – 150”

Versuri: Silvia Mleşniță și Andrei Pătrăucean

Muzica: Silvia Mleşniță

Să ne-amintim o clipă istoria uitată
Pe care au trăit-o strămoșii noștri-n veac
Și astăzi s-o cinstim mai mult ca niciodată
Noi, tinerii, cu Ștefan, sub al credinței steag.

Refren:

*Să îl purtăm cu-onoare și să avem mereu
Un ideal la Putna, în suflet an de an
Cu mulțumiri în taină spre Bunul Dumnezeu
Și cu recunoștință Măritului Ștefan.*

Să ne rămână-n veci o mare datorie,
Căci astăzi continuăm un veșnic ideal
Și în același timp, onoare să ne fie
La Putna să avem izvorul cultural.

Prin Eminescu însuși, la Putna cu credință
Cu toți românii noștri de Domnul iubitori
Reiese mărturia a cărei conștiință
E dragostea de țară, de vrednice valori.

Români de pretutindeni, acum în sărbătoare
S-aveți un ideal puternic, luminos
Noi, tinerii, promitem, în ziua asta mare
Unire în credință, unire în Hristos.

Iar noi, junimea, astăzi, la sfânt izvor de viață
Îndemn ne e cuvântul, transmis din veșnicii:
Credința, limba, țara a le iubi învață
În cuget și simțire, cât pe pământ vei fi!

Cuprins

Înaltpreasfințitul Părinte Calinic, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților / <i>1871-2021 – Punte între dorința de unitate națională și idealul împlinit! –</i>	5
15 iunie. Deschiderea manifestărilor aniversare	10
Oliv Mircea / <i>De la liniștea primordială la deschiderea spre prezență și la unitatea regăsită a sufletului</i>	28
2 iulie. Sărbătorirea Sfântului Voievod Ștefan cel Mare	34
14 august. Sosirea participanților	50
15 august. Serbarea de la Putna – 150. Continuitatea unui ideal	82
Ioan Aurel Pop, Președintele Academiei Române / <i>Patria noastră să fie credința noastră</i>	120
Distincții	124
16 august. Congresul Studențesc Aniversar	130
Cosmin Țugui / <i>Românii în Europa: între identitate și integrare</i>	184
Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române / <i>Aniversare și comemorare pentru mai multă comuniune românească</i>	190
Ioan Aurel Pop, Președintele Academiei Române / <i>Rătăcindu-ne din calitatea de român, ne pierdem rostul</i>	198
Declarația Congresului Studențesc Aniversar	210
Concursurile Serbării	216
Simpozionul „Eminescu și Putna”. Colocviile Putnei XXVI	222
Ana Blandiana / <i>Cum ar fi fost poporul român fără Eminescu?</i>	232
Gânduri despre Serbare	236
Comitetul de inițiativă al „Serbării de la Putna – 150”	270
Programul Serbării	271
<i>Un ideal la Putna. Imnul „Serbării de la Putna – 150”</i>	277

